

О Д Л У К У

о усвајању Локалног акционог плана за социјално укључивање Рома и Ромкиња у Граду Бору за период 2021.-2023. године

Члан 1.

Усваја се Локални акциони план за социјално укључивање Рома и Ромкиња у Граду Бору за период 2021.-2023. године (у даљем тексту:План), који је у прилогу ове одлуке и чини њен саставни део.

Члан 2.

План из претходног члана представља основ за социјално укључивање Рома и Ромкиња у Граду Бору за наведени период који дефинише правце деловања, и конкретне мере и активности којима се настоји побољшати садашњи положај припадника ромске заједнице, уз јасне механизме помоћу којих се може пратити остваривање дефинисаних циљева.

Члан 3.

Ова одлука ступа на снагу осмог дана од дана објављивања у "Службеном листу града Бора".

1. УВОД

Србија се на путу европске интеграције придружила земљама чланицама када је реч о социјалном укључивању Рома и Ромкиња, будући да је као основу за израду овог документа користила Оквир за националне стратегије за интеграцију Рома који је Европска комисија, заједно са Европским парламентом, прописала за земље чланице, што осигурава наставак сарадње и наставак подршке ЕУ Србији за унапређење положаја Рома и Ромкиња. *Стратегија* је заснована на постојећим стратешким, правним и институционалним ресурсима – стратегијама и прописима којима су уређена поједина питања унапређења положаја Рома и Ромкиња, али и на опредељењу државе да развија програме унапређења положаја Рома и Ромкиња исказаним Оперативним закључцима са семинара „Социјално укључивање Рома и Ромкиња у Републици Србији“ (за период 2015–2017. године)¹ и Нацрту акционог плана за поглавље 23².

Оперативни закључци са четвртог семинара „Социјална укљученост Рома и Ромкиња у Републици Србији 2017. године“ истичу значај координисаног рада државних органа, укључујући рад локалних самоуправа и јавних предузећа у вези са побољшањем ситуације Рома и њиховим пуним учешћем у друштвеном, економском, културном и политичком животу. Наводи се да, у наредном периоду, акценат мора бити на квалитативном спровођењу планираних стратешких мера и активности, уз учешће представника ромских организација цивилног друштва, укључујући Национални савет ромске националне мањине са посебним фокусом на локални ниво.³

Локални акциони план за социјално укључивање Рома и Ромкиња у Граду Бору за период од 2021. до 2023. године (у даљем тексту: ЛАП) дефинише правце деловања Града Бора у области социјалног укључивања Рома и Ромкиња, као и конкретне мере и активности којима се настоји побољшати садашњи положај припадника ромске заједнице, уз јасне механизме помоћу којих се може пратити остваривање дефинисаних циљева. Он представља део напора које локална заједница чини током низа година са основним циљем смањења јаза који постоји између Рома и осталих припадника локалне заједнице. ЛАП почива на анализи релевантних националних стратешких докумената, локалних података и процени потреба ромске популације на подручју Града Бора. Израђен је кроз широк партиципативни и партнерски приступ који ће бити примењен и у процесу његове реализације, праћења и извештавања. Град Бор намерава да у реализацију дефинисаних циљева и активности укључи све релевантне актере из локалне заједнице, као и да сарађује са републичким органима који се баве питањем ромске популације и иностраним фондовима на реализацији овог плана. Реално је за очекивати да овакав концепт постави основ за оптималан квалитет резултата који се очекују реализацијом планираних активности и мера, на којима ће све заинтересоване стране и релевантни партнери радити у континуитету у наредном периоду.

Израда овог ЛАП-а реализована је у оквиру Компоненте 1 - Успостављање/унапређење локалних стратешких, финансијских и институционалних механизма за инклузију Рома Програма ИПА 2016 „Подршка ЕУ инклузији Рома – Оснаживање локалних заједница за инклузију Рома“ (у даљем тексту: Програм) који

¹ Оперативне закључке је 09. септембра 2015. године потпредседница Владе проф. др Зорана Михајловић упутила надлежним државним органима са молбом да их у наредне две године реализују.

² Нацрт акционог плана из августа 2015. године.

³ Оперативни закључци са четвртог семинара „Социјална укљученост Рома и Ромкиња у Републици Србији 2017. године

финансира ЕУ, а спроводи Стална конференција градова и општина – Савез градова и општина Србије (у даљем тексту: СКГО), док је Министарство за рад, запошљавање, борачка и социјална питања главно корисничко министарство. Општи циљ Програма је обезбеђивање подршке текућем процесу побољшања социо-економског положаја ромске популације у локалним заједницама и спровођење приоритетних стратешких мера из Стратегије за социјално укључивање Рома и Ромкиња у Републици Србији за период 2016. до 2025. године, док је компонента 1 Програма уже усмерена на пружање свеобухватне подршке јединицама локалне самоуправе у унапређењу и развоју ЛАП-ова за инклузију Рома, успостављању и функционисању Локалних мултисекторских координационих тела за инклузију Рома и Мобилних тимова за инклузију Рома. Поред тога, у оквиру ове компоненте пружају се обуке, размена најбољих пракси и саветодавна подршка свим локалним самоуправама са ромском популацијом. Град Бор и СКГО потписале 03.12.2019. године Споразум о сарадњи који се односи на сарадњу у реализацији компоненте 1 Програма, чиме је потврђења спремност Града Бора за потпуно ангажовање у остваривању циљева Програма и успостављању и унапређењу стратешких, финансијских и институционалних механизма за инклузију Рома на својој територији.

Доношење ЛАП-а је иницирало Градско веће Града Бора, а израдила га је Радна група за израду ЛАП-а, уз стручну помоћ СКГО експерата. Радна група за израду ЛАП-а основана је од стране Градског већа Града Бора, а чланови радне групе који су учествовали у изради ЛАП-а су:

1. Мирјана Жикић, координатор Радне групе – Одељење за привреду и друштвене делатности Градске управе Бор
2. Емил Демири, члан, координатор за ромска питања
3. Сузана Бранковић, члан – Одељење за привреду и друштвене делатности Градске управе Бор
4. Маја Марковић, члан – Одељење за финансије Градске управе Бор
5. Марија Велкова, члан – Одељење за урбанизам, комуналне, имовинско-правне и стамбене послове Градске управе Бор
6. Милена Пејчић, члан - Одељење за урбанизам, комуналне, имовинско-правне и стамбене послове Градске управе Бор
7. Саша Каменовић, члан – педагошки асистент ОШ“Вук Караџић” Бор
8. Алберт Еминов, члан – педагошки асистент ОШ“Бранко Радичевић” Бор
9. Владимир Шаиновић, члан – андрагошки асистент у ОШ“ Вук Караџић” Бор
10. Јелена Јанковец, члан -педагошки асистент ОШ“Бамби” Бор
11. Зворинка Јовановић, члан – лекар у Здравственом центру Бор
12. Марина Синановић, члан – ромска здравствена медијаторка
13. Бојан Марковић, члан – Национална служба за запошљавање Бор
14. Марија Новаковић, члан – ПУ“Бамби” Бор
15. Радиша Петковић, члан – координатор основних школа Бор
16. Јелена Ристић, члан – Центар за социјални рад Бор
17. Јашар Мурина, члан – РНВО „АМАЛ” Бор

Током израде овог документа спроведени су следећи кораци: припремљена је ситуациона анализа са SWOT анализама за пет области- становање, образовање, запошљавање, здравље и социјална заштита; утврђени су општи циљ и посебни циљеви за приоритетне области; идентификоване су мере и активности које доприносе остварењу дефинисаних циљева и за сваку од активности утврђени су и носилац и партнери, временски

оквир, потребна финансијска средства по изворима, циљ, индикатори са базним и циљним вредностима и извор верификације.

Одржани су следећи састанци, радионице и догађаји:

- Уводна једнодневна радионица – одржана је 10.02.2020. године на којој је присуствовало 16 учесника (чланова ЛКТ и РГ) – током које је усаглашена методологија за израду ЛАП-а и договорен временски оквир и план активности.
- Дводневна радионица за развој ситуационе анализе са SWOT анализом, која је одржана 10.-11.марта 2020. године и на којој је присуствовало 17 учесника (исти учесници су били присутни првог и другог дана). На овој радионици урађене су SWOT анализе за пет области: становање, образовање, запошљавање, здравље и социјална заштита и идентификоване приоритетне области за решавање. Другог дана радионице одржана је фокус група са представницима ромске заједнице о кључним проблемима и приоритетима за решавање у свих 5 области.
- Дводневна радионица за дефинисање општег циља, посебних циљева и мера – одржана је 21.09.2020. и 22.09.2020.године са укупно 22 учесника (15 учесника првог дана док су се другог дана члановима радне групе придружило још 7 представника ромске заједнице). На овим радионицама дефинисали смо стратешки правац деловања локалне самоуправе у оквиру кога треба да јасно буду истакнуте приоритетне области у којима се очекује напредак за ромску популацију.
- Дводневна радионица за израду предлога нацрта ЛАП-а одржана је 05.10.2020. и 06.10.2020.године и на њој је учествовало укупно 20 . На овој радионици идентификовани су пројекти и активности за претходно дефинисане мере, а за сваку активност/пројекат утврђени су: носилац и партнери, временски оквир, потребна финансијска средства по изворима финансирања, циљ пројекта/активности, индикатори са базним и циљним вредностима и извор верификације
- Фокус група са представницима ромске заједнице, одржана је 26.10.2020. године и у њој је учествовало 10 представника/ица, међу којима су били представници ромских удружења и представници ромских насеља са територије Града Бора. Представницима ромске заједнице представљени су предложени пројекти и активности које је дефинисала радна група у свих 5 области, а потом су сакупљени коментари и предлози за њихову дораду, односно предлози за нове пројекте и активности

Процес израде ЛАП-а подразумевао је тзв. "партиципативни приступ". У изради ЛАП учествовали су представници јавног и цивилног сектора, међу којима и: представници ромских удружења, здравствене медијаторке, педагошки асистенти, координатор за ромска питања, као и други представници ромске заједнице, односно представници појединих подстандардних насеља у којима живе Роми.

2. ПЛАНСКИ ДОКУМЕНТИ, ПРАВНИ И ИНСТИТУЦИОНАЛНИ ОКВИР РЕЛЕВАНТАН ЗА ЛАП ЗА ИНКЛУЗИЈУ РОМА

Ромска национална заједница је најугроженија мањинска заједница у Србији. За унапређивање њеног положаја, као и потпуне укључености у друштвени, економски, културни и политички живот потребна су системска решења која ће Ромима омогућити ефикаснији приступ у областима у којима су најугроженији. Да би се то постигло било је неопходно да се изради документ који ће нудити системска решења и бити применљив на локалном нивоу. Први нацрт стратешког документа за унапређивање положаја Рома у Србији – нацрт стратегије за интеграцију и давање нових овлашћења Ромима, израђен је у децембру 2002. године. Нацрти акционих планова за свих 13 области, које је обухватао нацрт Стратегије, дефинисани су 2004. године. Први стратешки оквир за унапређивање положаја Рома који је Влада Републике Србије усвојила били су Национални акциони планови у четири приоритетне области Декаде инклузије Рома – образовању, становању, здрављу и запошљавању, чије је усвајање представљало и предуслов за приступање овој међународној иницијативи. Влада Републике Србије усвојила је четири наведена акциона плана 27. јануара 2005. године. Србија је приступила Декади инклузије Рома 2. фебруара 2005. потписивањем Декларације Декаде од стране председника Владе на свечаном проглашењу у Софији. Један од битних исхода председавања Србије Декадом Рома који је постигнут на националном нивоу било је и усвајање ревидираног текста сада Стратегије за унапређивање положаја Рома у Републици Србији, 9. априла 2009. године, као и Акционог плана за њено спровођење који обухвата свих 13 области – образовање, становање, запошљавање, здравље, културу, медије и информисање, социјалну заштиту, приступ личним документима, политичку партиципацију, сузбијање дискриминације, положај жена, интерно расељених лица и повратника по основу споразума о реадмисији, 2. јула 2009. године. Свим наведеним процесима – развојем и ревизијом стратегије и акционих планова, одржавањем јавних расправа, припремом за усвајање, успостављањем првих структура за спровођење и праћење на националном и локалном нивоу, координирао је Секретаријат за ромску националну стратегију

Стратегија за социјално укључивање Рома и Ромкиња у Републици Србији за период 2016–2025., представља наставак националне иницијативе Републике Србије да положај ромске националне мањине дефинише као приоритет и да активно спроводи свеобухватне активности који имају за циљ смањење сиромаштва у самом епицентру сиромаштва.

Влада Републике Србије је на седници одржаној 3. марта 2016. године усвојила Стратегију за социјално укључивање Рома и Ромкиња у Републици Србији за период од 2016. до 2025. године ("Службени гласник РС", бр. 26/2016). Овај документ је настао из потребе да се на један системски и свеобухватан начин питања социјалног укључивања Рома и Ромкиња унапреде, како на националном, тако и на локалном нивоу, уз коришћење искустава у спровођењу претходне Стратегије за унапређивање положаја Рома у Републици Србији (2009-2015. година) и полазних основа за израду нове стратегије. Институционални ресурси за припрему и спровођење *Стратегије* су Савет за унапређење положаја Рома и спровођење Декаде укључивања Рома, Канцеларија за људска и мањинска права, Тим за социјално укључивање и смањење сиромаштва, ресорна министарства која су задужена да воде јавне политике од интереса за остваривање стратешких мера и потпредседница Владе Републике Србије и министарка грађевинарства, саобраћаја и инфраструктуре која у име

Владе координира рад државних органа, као и органа јединица локалних самоуправа и јавних предузећа у вези са унапређењем положаја Рома и Ромкиња⁴. Роми су једна од најугроженијих друштвених група, те је циљ Владе Србије да, кроз удружени напор целог друштва, унапреди њихов положај како би се смањиле неједнакости које постоје између Рома и Ромкиња и остатка становништва. Стратегија је документ јавне политике који у периоду до 2025. године предвиђа интензивирање рада институција на националном и локалном нивоу на питањима социјалног укључивања Рома и Ромкиња и сузбијања њихове дискриминације, односно стварање услова за пун приступ остваривању људских права особа ромске националности. Ромкиње су у посебно рањивој позицији и представљају најугроженију и најмаргинализовану групу у Србији. Упркос помацама који су направљени у претходном периоду, оне и даље трпе вишеструке облике дискриминације. Патријархат, низак ниво образовања, лош социо-економски положај, насиље у породици и рани бракови су највећи проблеми који угрожавају безбедност Ромкиња. Стратегија покрива пет приоритетних области: образовање, становање, запошљавање, здравље и социјалну заштиту.

2.1. Локалне стратегије

Локалне самоуправе располажу механизмима на основу којих могу да управљају и спроводе инклузивне јавне политике, а осим тога Закон о локалној самоуправи их обавезује да се старају о остваривању људских и мањинских права. Овакво усмерење стратешких мера омогућава праћење остваривања права Рома и Ромкиња и напредак у вези са применом инклузивних политика најпре у локалној заједници, а потом и широј заједници. На основу непосредних података и информација, локалне самоуправе могу да унапреде инструменте и механизме помоћу којих је могуће елиминисати узроке отежаног приступа правима и структурног сиромаштва Рома и Ромкиња. С тим циљем, Влада путем Стратегије истиче потребу да локалне самоуправе припремају и усвајају локалне акционе планове, усклађене са реалним, општим и локалним економским и социјалним развојем, да се обучавају стручни тимови у локалној самоуправи који би били способни да припреме, спроводе и управљају локалном стратегијом социјалног укључивања Рома и Ромкиња, и да локалне самоуправе обезбеде средства у локалним буџетима за спровођење социјалног укључивања Рома и Ромкиња и осигурају доследно утврђивање одговорности за спровођење дефинисаних мера.

Тренутно важеће (усвојене) стратегије/локални акциони плановиграда Бора су:

- Стратешки план за социјалну политику града Бора за период 2019-2023 године
- Локални акциони план за запошљавање за период 2019-2020. године
- Акциони план за унапређење положаја избеглица , интерно расељених лица, повратника по споразуму о реадмисији , тражиоца азила и миграната за период 2019-2023 године
- Стамбена стратегија општине за период од 2015-2025 године
- План Јавног здравља за период 2019-2029 године

⁴ Закључак 05 Број: 035-6254/2015 од 08. јуна 2015. године.

- Стратегија локалног одрживог развоја за период 2011-2021 године

Стратегија локалног одрживог развоја за период 2011-2021 године, представља крoвни документ. У њему су као стратешки циљеви који се односе на инклузију Рома дефинисани следећи приоритети:

- Стратешки циљ: 3. Друштвени развој (Општи циљ: 3.1. Унапређење образовања, Мера: 3.1.2. *Инклузија – укључивање, Активност: 3.1.2.1. реализација ЛАП за образовну инклузију Рома 2011.-2015. године*);
- Стратешки циљ: 3. Друштвени развој (Општи циљ: 3.2. Побољшање социјалне политике, Мера: 3.2.1. *Дечија заштита, Активност: 3.2.1.1. Помоћ незапосленим породицама*)
- Стратешки циљ: 3. Друштвени развој (Општи циљ: 3.2. Побољшање социјалне политике Мера: 3.2.4. *Побољшање квалитета живота избеглих и интерно расељених лица, Активност: 3.2.4.1 Реализација акционог плана за избеглице и ИРЛ 2013.-2017. године*
- Општи циљ: 3.3. Побољшање здравствене заштите
- Општи циљ: 3.5 Повећање запослености (Мера: 3.5.1. *Реализација активних мера запошљавања*)

Град Бор је у претходном периоду од 2012.године до 2016.године примењивао локални стратешки документ који се односи на социјалну инклузију Рома, и то: Локални акциони план за унапређење положаја Рома на територији Града Бора. Документом су дефинисани следеће 4 приоритетне области које имају за циљ свеобухватну социјалну инклузију Рома и Ромкиња на територији Града Бора :

1. Унапређење образовања Рома и Ромкиња
2. Унапређење услова становања Рома и Ромкиња
3. Унапређење здравља и здравствене заштите
4. Унапређење услова запошљавања Рома и Ромкиња

Извештај о мониторингу и евалуацији није спроведен али су се остварили значајни резултати у следећим областима:

- Плаћен боравак за сву децу која су уписана у предшколско образовање од 5,5 до 6,5 година
- У сарадњи са локалним ромским невладиним сектором, вршене су едукације ромске деце и њихових родитеља о значају образовања
- Спроведена истраживања и мапирање броја породица које треба да добију нове станове, а које тренутно живе у постандардним насељима која немају адекватну комуналну инфраструктуру
- Спроведени су програми планирања породица и похађања предшколског припремног програма од стране ромске деце

2.2. Институционални оквир на локалном нивоу

У Граду Бору именован је координатор за ромска питања. Ангажован је по уговору о делу. Ово радно место није систематизовано и често се дешава да постоји празан ход у времену и ангажовању у периоду када се чека ново именовање и потписивање новог уговора о делу. Према Правилнику о организацији и систематизацији Града Бора он треба обавља следеће послове:

- Пружа стручну и техничку подршку локалној самоуправи у вези са областима обухваћеним Стратегијом за унапређивање положаја Рома у Републици Србији и локалним стратешким документима за инклузију Рома.
- Прикупља и анализира податке о социо-економским потребама, као основу за израду и праћење локалних стратешких докумената у вези са инклузијом Рома;
- Континуирано комуницира и посредује између ромске заједнице и локалне администрације;
- Пружа подршку локалној самоуправи у пословима координирања, припреме и предаје на усвајање документације о спровођењу локалних стратешких докумената у вези са инклузијом Рома.
- Успоставља сарадњу, комуникацију и пружи подршку локалним организацијама цивилног друштва које се баве инклузијом Рома на локалном нивоу, као и установама у области образовања, културе и социјалне заштите;
- Пружа подршку локалној самоуправи у припреми мишљења, извештаја, планова и програма за потребе локалне ромске заједнице и спровођења праћења мера инклузије Рома дефинисаних Акционим планом;
- Пружа техничку помоћ локалној самоуправи у развоју и спровођењу како постојећих тако и нових политика инклузије Рома;
- Пружа подршку локалној самоуправи у промоцији укључивања припадника ромске заједнице у области запошљавања, образовања, здравства, социјалне заштите и становања;

У пракси се дешава да када се чека продужење уговора о раду ромског координатора да су послови координатора за ромска питања придодати градском службенику који обавља послове ромског координатора. Сарадник за пословне друштвених делатности и координатор за питања мањина обављају послове ромског координатора у тренуцима када није решено питање о уговорном ангажовању ромског координатора.

У периоду од 2009.-2014.године при Центру за културу био је ангажован Кординатор за ромску културу који је био задужен за следеће послове: Кординацију између РНВО и Центра за културу, припремао и планирао је учествовање у годишњим програмима Центра за културу, обележавање Ромских празника (Дан Рома и Теткин дан), скупљао је књиге и друге брошуре за архиву, обичаје и традицију Рома бележио је у виду видео записа. учествовао је на пројектима који су били намењени социјалној инклузији Рома и Ромкиња.

Поред Савета за међунационалне односе, Савета за родну равноправност и Савета за здравље формиран су и други Савети и тимови из области који су од значаја за инклузију Рома: Савет за запошљавање, Међунационални савет и Мобилни тим. Чланови међунационалног савета су и два члана ромске националности, а у Савету за запошљавање је једна особа ромске националности.

У формираном Савету за родну равноправност нема сталне чланице ромске националности већ се она позиваповремено док у Савету за здравље нема чланова ромске националности.

У Граду Бору није именовано Локално координационо тело за социјално укључивање Рома и Ромкиња.

Мобилна јединицу за социјално укључивање Рома и Ромкиња на локалном нивоу (у даљем тексту: Мобилна јединица) формирана је 25.04.2019. године. Обавезни састав Мобилног тима чине:

1. Мирјана Жикић, координатор Мобилног тима
2. Марина Синановић, члан – ромска здравствена медијаторка
3. Саша Каменовић, члан – педагошки асистент ОШ "Вук Караџић" Бор
4. Алберт Еминов, члан – педагошки асистент ОШ "Бранко Радичевић" Бор
5. Виолета Стевановић, Центар за социјални рад Бор

6. Бојан Марковић, члан – Национална служба за запошљавање Бор
7. Емил Демири, координатор за ромска питања
8. Владимир Шаинов, члан – андрагошки асистент у ОШ "Вук Караџић" Бор
9. Љубинка Јелић, начелница градске управе града Бора

Чланови мобилних јединица су запослени у поменутих установама и раде на пословима који су у вези са остваривањем права Рома и Ромкиња.

Поред наведених организација/институција/установа чији представници су укључени у рад Мобилне јединице, у процес социјалног укључивања Рома и Ромкиња по потреби се укључују и представници јавног, приватног и цивилног сектора: предстаник предшколске установе, јавно комуналног предузећа, представник установе културе, матичне службе, Полицијске управе Бор и представници ромских организација цивилног друштва.

Мобилна јединица подстиче директно примењивање стратешких мера у органима и установама; обилази ромска насеља на основу утврђеног плана; сарађује са Националним саветом ромске националне мањине и организацијама цивилног друштва; обавештава органе јавне управе о проблемима у вези са применом стратешких мера; припрема иницијативе и пројекте којима се осигурава сарадња локалних организација и партнера у процесу унапређења положаја Рома и Ромкиња; прикупља податке о остваривању стратешких мера.

У мобилном тиму се налази и 5 чланова који су ромске националности. Они долазе из ромског невладиног сектора из следећих организација: РНВО „АМАЛ“ Бор и „Gypsy soul“.

Систем предшколског и основношколског образовања у Бору чине:

А. Једна предшколска установа: Предшколска установа „Бамби“ Бор има 13 група (6 целодневних група и 7 полудневних група). Остала деца која живе у руралним срединама, похађају предшколски програм при основним школама које се налазе у 12 села.

Б. У 8 Основних школа има издвојених 10 одељења: ОШ „Вук Караџић“ Бор – село Слатина, ОШ „Свети Сава“ Бор-села Доња Бела Река и Танда, ОШ „Петар Радвановић“ Злот- засеок Тимок, ОШ „Станоје Миљковић“ Брестовац -села Шарбановац и Метовница, ОШ „Бранко Радичевић“ Бор- село Оштрел, ОШ „Ђура Јакшић“ Кривељ-села Бучје и Горњане, ОШ „Душан Радовић“ Бор –село Лука, ОШ "3. октобар"- нема

В. Средње школе: Гимназија „Бора Станковић“, Машинско-електротехничка школа, Економско-трговинска школа, Техничка школа, Школа за средње образовање „Видовдан“, Академија „Доситеј“ - Медицинска школа (истурено одељење)

Г. Школа за основно музичко образовање и васпитање „Миодраг Васиљевић“

Д.Факултет у Бору припада Београдском Универзитету.

За лакшу и потпунију инклузију деце ромске националности у образовно-васпитне програме у локалној заједници од изузетне је важности постојање педагошких асистената, који треба да допринесу повећању обухвата деце ромске националности у основним и средњим школама и превазилажењу тешкоћа са којима се ђаци ромске националности суочавају током школовања.

Укупно је ангажовано 4 педагошка асистента, од чега је 1 жена и 3 мушкараца. Од укупног броја педагошких асистената један ПА је уједно и андрагошки асистент.

Педагошки асистенти су ангажовани у 3 основне школе и у једној предшколској установи, и то у следећим установама:

1. Предшколска установа „Бамби“ има ангажованог 1 педагошког асистента
2. Основна школа „Вук Караџић“ има ангажованог 1 педагошког асистента
3. Основна школа „Бранко Радичевић“ има ангажованог 1 педагошког асистента
4. Основна школа „Свети Сава“ има ангажованог 1 педагошког асистента

С обзиром да је Град Бор подељен на 13 месних заједница и 12 села у којима живе Роми, проблем представља редован обилазак терена и рад у ромској заједници. Због тога, поред наведених установа у којима су педагошки асистенти већ ангажовани, постоји потреба за ангажовањем још 2 педагошка асистента у следећим установама: ОШ "3. октобар" и ОШ „Душан Радовић“Бор

Представници ЛС су у више наврата покушавали да остваре могућност запошљавања нових педагошких асистената на конкурсима, међутим према задатим критеријумима предност су имале оне локалне самоуправе које немају ни једног педагошког асистента.

Представници ЈЛС постојећу сарадњу педагошких асистената са другим релевантним установама, институцијама и организацијама цивилног друштва оцењују као одличну и корисну. Најитезивнију сарадњу педагошки асистенти имају са Градском управом Бор (са координатором за питања мањина, матичном службом, са имовинско-правном службом и др.) као и са осталим институцијама, Центром за социјални рад Бор, Националном службом за запошљавање у Бору, Школском управом Бор и Здравственим центром Бор.

Иако је увођење здравствених медијаторки оцењено као најуспешнија досадашња мера јавних политика у области инклузије Рома и Ромкиња у Републици Србији, у Бору је тренутно ангажована само једна здравствена медијаторка. Улога медијаторки је да воде евиденцију о здравственом стању житеља неформалних насеља, раде са њима на подизању свести о неопходности вакцинације деце, као и о значају правилне исхране и хигијенских навика. Оне треба да буду спона у ефикасном повезивању здравственог система и грађана неформалних ромских насеља, како би се омогућио бољи увид здравствених установа у стање у овим насељима и повећао број правовременог јављања лекару. Представници ЈЛС процењују да број ангажованих здравствених медијаторки не одговара потребама заједнице, односно неопходно је ангажовање још 2 здравствене медијаторке. Поред сталне комуникације са заједницом, постоје још области у коме је од есенцијалног значаја

ангажовање додатних здравствених медијаторки: здравствена превентива, рани развој, континуитет у образовању, оставаривање права на лична документа и здравствену књижицу, информисање ромске заједнице о њиховим правима.

Постојећа сарадња здравствене медијаторке са другим службама Дома здравља оцењује се као одлична и колегијална. Са другим релевантним институцијама и установама (као што су: ЈКП „3. Октобар“, ЈКП Топлана, ЈКП Водовод, ЈП за стамбене услуге, ЈУ Спортски центар, Матична служба, Центар за културу, Библиотека, Музеј) изузетно професионална.

2.3. Локални актери значајни за социјални укључивање Рома и Ромкиња

Социјално укључивање ромске националне мањине у локалну заједницу углавном се одвија кроз остваривање права и пружање услуга од стране различитих институција, установа и удружења грађана.

Центар за социјални рад у Бору – У вршењу јавних овлашћења Центар за социјални рад, као *установа социјалне заштите* и као орган старатељства врши јавна овлашћења и обезбеђује остваривање права од општег интереса и обавља послове који су му стављени у надлежност на основу Закона о социјалној заштити и обезбеђивању социјалне сигурности грађана, Породичног закона, Закона о малолетним учиниоцима кривичног дела и кривичноправној заштити малолетних лица, Закона о прекршајима и Правилника о вођењу евиденције и документације у Центрима за социјални рад. У вршењу других послова утврђених законом, Центар поступа у складу са нормативима које утврђује надлежни орган локалне самоуправе. У оквиру својих овлашћења, обезбеђивања и остваривања права на социјалну заштиту Центар за социјални рад равноправно третира и лица ромске националности, као и припаднике заједнице интерно расељених лица са Косова и Метохије. Поред формалног образовања и обавезне обуке за вођење случаја у ЦСР, већина стручних радника је похађала посебне обуке и едукације за које поседују сертификате, као што су: права детета, породично – правна заштита, заштита од насиља у породици, стратешко планирање, ненасилна комуникација и сл.

Здравствене установе - Здравствени центар у Бору у сарадњи са филијалом Завода за здравствено осигурање обезбеђују Ромима непосредан приступ свим здравственим услугама и поред повећаног броја корисника и оптерећености капацитета.

Национална служба за запошљавање - посредује у запошљавању кроз активне мере, програме и подстицаје у циљу смањења броја незапослених, при чему лица ромске националности, избегла и интерно расељена лица, лица са инвалидитетом и остале рањиве групе имају приоритет. Служба је добро опремљена како у погледу просторних капацитета, тако и техничком опремом - прикључена на ЈИС по европским стандардима. Њен рад се финансира из буџета Републике Србије, а корисници услуга су незапослена лица и послодавци. Услуге које пружа НСЗ су: посредовање при запошљавању, програми запошљавања, програми додатног образовања и обуке, програми професионалне оријентације, тренинзи за теже запошљива лица и сл. Филијала Националне службе за запошљавање може потенцијално да пружи значајан допринос ублажавању проблема незапослености, кроз директно посредовање у вези посла и пружањем других нарочито едукативних услуга, с обзиром да су њени запослени имали прилике да се усавршавају у различитим областима.

Градска јавна предузећа -обављају послове планирања и уређења простора, опремљености комуналном инфраструктуром, пружања услуга грејања и водоснабдевања и реализују програме и пројекте из области решавања стамбених питања, као и друге послове.

Повереништво Црвеног крста у Бору - је независна хуманитарна, непрофитна и добровољна организација која, као део Црвеног крста Србије, реализује своје активности на територији Града Бора. Сходно свом устројству, Црвени Крст покреће и спроводи многе хуманитарне акције у складу са међународним конвенцијама које су засноване на принципима хуманости, непристрасности, добровољности, јединства и универзалности. Црвени крст Бор обезбеђује хуманитарну помоћ за ромске породице, као и за друге угрожене групе којима је она најнеопходнија, и уз помоћ донатора организује и спроводи многе програме из делокруга својих активности. Црвени крст Бор је основан је 2008.године, тренутно ради као повереништво Црвеног крста Зајечар.

Основна делатност Црвеног крста је здравствени и социјални рад. У складу са основним циљем организације - помоћ људима у невољи, активности Црвеног крста у области социјалне делатности усмерене су на побољшање услова живота угрожених категорија грађана, кроз сагледавање стања њихових потреба и обезбеђивање и дистрибуирање помоћи. Кад је реч о здравственој делатности Црвеног крста, организација спроводи активности које воде унапређењу здравља људи, као и формирању позитивних навика код младих. Црвени крст спроводи традиционалне и нове акције/активности, као што су: борба против трговине људима, промоција хуманих вредности, програм бриге о старима у граду и на селу, здрави стилови живота итд.

Повереништво за избеглице - најнепосредније сарађује са Комесаријатом за избеглице, обавља административне послове у вези са статусним питањима и остваривањем права избеглих и ИРЛ и у сарадњи са међународним и локалним хуманитарним организацијама и другим релевантним институцијама учествује или посредује у имплементацији многих програма и пројеката стамбеног збрињавања и економског оснаживања избеглих и ИРЛ (међу којима има и припадника ромске популације).

Локални медији - који су и до сада показали велику заинтересованост за проблеме Рома, биће и у будуће значајан партнер Граду Бору у фази обавештавања и упознавања јавности са садржајем и циљевима Акционог плана, као и у фази његове имплементације. На територији Града Бора функционише један електронски медиј и један штампани медиј (РТВ Бор и Недељник «Тимочки»)

Поред наведеног локалног институционалног оквира за социјално укључивање Рома и Ромкиња, у Бору од укупно 7 регистрованих удружења делује 5 организација цивилног друштва које заступају интересе ромске заједнице и раде на унапређењу услова њиховог живота- Ромска иницијатива младих "Gypsy soul" Бор, УГ РЕАБ (Роми, Египћани и Ашкалије Бора), Друштво Рома „Напред“ Бор, УГ „Амал“ (ОЦД која заступа интересе Рома лица са инвалидитетом) и КУД „Рома“ Бор. Сва РОЦД деле заједничке циљеве који се, између осталог, односе на промовисање здравих стилова живота међу становништвом, промовисање права на различитост и толеранције на различитост, заговарање и имплементирање мултидисциплинарног приступа у решавању проблема Рома као маргинализоване групе, ангажовање на остваривању основних људских и грађанских права различитих категорија становништва, подржавање и учествовање у манифестацијама за очување културне баштине.

3. ОПИС ПОСТОЈЕЋЕГ СТАЊА

3.1. Кључни налази *ex-post* анализе претходног ЛАП-а за инклузију Рома

У периоду 2012.-2016. године Град Бор је примењивао акциони план који се односио на социјалну инклузију Рома – „Локални акциони план за унапређење положаја Рома“, чији је општи циљ био унапређење положаја Рома на територији Града Бора, нарочито у области образовања запошљавања, здравствене заштите и становања, као и стварање услова за њихову већу укљученост у друштвене токове.

Специфични циљеви претходног ЛАП-а били су:

У области образовања:

- 1) Повећати број ромске деце која похађају целодневни и полудневни боравак и потпун обухват ромске деце припремним предшколским програмом;
- 2) Укључивање ромске деце у образовни систем и смањење осипања у вишим разредима;
- 3) Побољшање материјалног и социјалног положаја ромских ученика;
- 4) Укључивање ромске деце у средњошколско образовање и промовисање значаја истог;
- 5) Побољшање материјалног и социјалног положаја ромских ученика средњих школа.
- 6) Обука васпитача за рад са ромском децом;
- 7) Систематско праћење и санкционисање дискриминације у предшколским и школским срединама, а посебно међу васпитачима, наставницима и особљем ових институција;
- 8) Пружање материјалне подршке ромским ученицима и њиховим породицама у виду обезбеђења бесплатног превоза за ученике који живе у насељима далеко од предшколске установе или основне школе, бесплатних obroка у предшколским установама или основним школама, одеће, бесплатних уџбеника и другог образовног материјала;

У области здравствене заштите:

- 1) Осигурати право на здравствену заштиту припадника ромске националне мањине
- 2) Подизање свести здравствених радника из области заштите здравља Рома
- 3) Подизање свести припадника ромске националне мањине из области заштите здравља
- 4) Побољшање положаја социјално угрожених Рома кроз помоћ у здравственој нези и адекватном начину исхране
- 5) Унапређење хигијенско - епидемиолошких услова у ромским насељима у циљу спречавања настанака и ширења заразних и паразитарних болести
- 6) Побољшање снабдевања лековима и медицинским материјалом у месним заједницама где живе Роми
- 7) Утврђивање здравственог стања ромске популације и здравствено просвећивање свих старосних категорија Рома,
- 8) Побољшање доступности здравствене заштите за ромску популацију
- 9) Запошљавање ромских здравствених медијаторки у домовима здравља
- 10) Сензибилизација и едукација здравствених радника за рад са ромском популацијом.

У области социјалне заштите и становања:

- 1) Стварање услова за већу укљученост Рома у систем социјалне заштите

- 2) Побољшање услова становања Рома у ромским насељима
- 3) Подићи ниво информисаности Рома о правима из области социјалне заштите и могућности остваривања осталих права
- 4) Реализовати програм правне подршке припадницима ромске популације
- 5) Формирање јединствене базе података о стамбеним објектима у којима живе Роми на територији града Бора. База података треба садржати податке о локацији (обележено на карти), власништву над земљиштем и објектом, стању објекта, прикључцима на инфраструктуру, број чланова домаћинства, фотографије објекта и друге податке, који могу бити од значаја за израду пројеката за унапређење услова становања.

Приоритети у области запошљавања:

- 1) Успостављање системске подршке сваком појединцу у смислу утврђивања самопроцене, мотивације и препознавања сопствених потенцијала ради дефинисања професионалног циља запошљавања,
- 2) Подршка послодавцима који запошљавају Роме и програми развоја предузећа и задруга за Роме
- 3) Подршка samozapošljavanju кроз финансијске субвенције и субвенције у опрему
- 4) Програми доквалификације и преквалификације у циљу усклађивање са потребама тржишта
- 5) Сензибилизација послодаваца и читавог друштва и подизање свести о равноправности и уважавању културних и националних разлика уз поштовање принципа правичности и једнакости свих грађана,
- 6) Успостављање механизма за скраћивање времена чекања на остваривање права на НСП по престанку радног ангажовања/запошљавања лица ромске националности и праћење ефеката радног ангажовања Рома,
- 7) Умрежавање институција и размена информација везаних за запошљавање.

Претходни ЛАП за Роме није предвиђао механизме за мониторинг и евалуацију спровођења акционог плана, нити су они рађени. На уводној радионици за израду новог ЛАП-а чланови Радне групе констатовали су да, иако није рађена евалуација спровођења претходног ЛАП-а, да је већина планираних мера и активности била реализована у области образовања, социјалне заштите и здравства, а да је најмање помака било у области становања због нерешених имовинскоправних односа и великог броја нелегалних објеката у ромским насељима.

Предходним ЛАП-ом за унапређење положаја Рома на територији града Бора који године била су предвиђена истраживања социо-економског положаја, која никада нису реализована у организованом и стручном истраживачком облику. Сви постојећи подаци о циљним групама који су се до сада користили, добијани су на основу општих статистичких података, индивидуалних корисника са којима РОЦД долазе у сусрет у својој канцеларији и на терену, као и проценама локалних институција.

Пошто је предходни ЛАП за унапређење положаја Рома истекао, намера Града Бора је да овим документом обухвати и обезбеди основу за реално и ефикасно стратешко планирање који би био унапређен родно осетљивом перспективом уз дефинисање реалних и остваривих резултата на кратки и средњи рок.

Извештаји о мониторингу и евалуацији ЛАП-а за унапређивање положаја Рома града Бора нису рађени, али су рађени извештаји о реализованим активностима и утрошку средстава.

3.2. Општи подаци о општини/граду

Бор се налази на истоку Републике Србије, у Тимочној регији, између града Зајечара и општина Неготин, Мајданпек, Жагубица, Деспотовац и Бољевац. Карактеристична је близина граница са Бугарском и Румунијом. Већи део територије је брдско-планински. Припада сливу Тимока, односно Дунава. Град Бор заузима површину од 856 км² на којој живи 48.615 становника (према попису из 2011. године) или 57 становника на км².

Са површином од 856 км² Град заузима 1.1.% територије Републике Србије, а у административном смислу припада Борском округу захватајући 24.4% његове територије. Град Бор се састоји од централног насеља и седишта града – градског насеља Бор и 12 села: Горњане, Танда, Лука, Кривељ, Бучје, Оштрељ, Доња Бела Река, Брестовац, Слатина, Злот, Шарбановац и Метовница. Град Бор је и седиште Борског округа који, поред Бора, чине општине Кладово, Мајданпек и Неготин.

Град Бор је 2017. године била средње погодна средина у погледу квалитета живота, што показује чињеница да је била сврстана међу средње развијене градове у неколико области у оквиру Индекса друштвеног развоја. Према степену развијености јединица локалних самоуправа, Град Бор спада у прву групу чији је степен развијености изнад републичког просека.

Рударским радовима који трају један цео век, уз ширење насеља и индустријских постројења веома је промењен првобитни изглед простора. Пејсажем данас доминирају велики дневни коп, високи фабрички димњаци и нове градске четврти које се протежу у дужини од неколико километара.

3.2.1. Географски подаци

Бор се налази на 44° 5' северне ширине и 22° 6' источне дужине на надморској висини 370-450м. Максимална просечна температура је 20,9° С, а минимална 1,35°С, годишњи просек падавина 500–800 мм. Настао је на месту села Бор, у долини Борске реке. Већи део територије је брдско-планински. Припада сливу Тимока, односно Дунава. Општина Бор припада Борском округу и заузима површину од 856 км² на којој живи 48.615 становника (према попису из 2011. године) или 57 становника на км².

Рударским радовима који трају један цео век, уз ширење насеља и индустријских постројења веома је промењен првобитни изглед простора. Пејсажем данас доминирају велики дневни коп, високи фабрички димњаци и нове градске четврти које се протежу у дужини од неколико километара.

Веза са главним путним правцем - аутопут Е-75 (Београд - Скопље) је могућа преко 4 путна правца и то: пут преко Бољевца и Параћина дужине 87 км; пут преко Зајечара, Књажевца и Ниша дужине 150 км; пут преко Жагубице, Кучева и Пожаревца дужине око 158 км и пут преко Заграђа и Милошеве куле дужине око 205 км.

Шуме су плућа овог краја, чувари воде и економски ресурс који се нерационално користи. Њихова обнова, заштита и унапређење има велики еколошки и економски значај. Шумско земљиште захвата 43.098 ха општине. Од укупне површине општине Бор, 86% је под изразитим антропогеним утицајем а 14% је простор очуване природе. Брестовачка бања -

лековита својства њених вода, Борско језеро и Црни врх су локалитети за одмор, рекреацију, спорт, лов... Простор општине Бор располаже обновљивим природним ресурсима чије би одрживо коришћење омогућило: привредни развој локалне заједнице, развој туризма, развој села, смањење сиромаштва, повећање запослености, заштиту и очување природних ресурса.

Бор и околина по својим природним обележјима представљају једну од најинтересантнијих географских целина у Србији захваљујући географском саставу, морфологији и геологији терена, климатским условима и сложеном историјском развоју живог света.

У природне ресурсе Бора не спадају само налазишта руда богатих бакром и златом, већ се у његовој непосредној близини налазе и оазе нетакнуте природе. Западни део Борске општине припада планинском комплексу Јужног Кучаја. Својом атрактивношћу и разноврсношћу површинских облика рељефа истиче се крашка површ Дубашница, површине од око 70 km². Реке које пониру на западној површи Дубашнице, извиру на источном ободу, на контакту кречњачких и вулканских стена. Изузетно квалитетна вода за пиће се користи за водоснабдевање становника Бора. Злотске пећине и кањон Злотске реке поред природних лепота одликује присуство ретких врста флоре и фауне. До сада је истражено 116 пећина и 14 јама. За туристичке посете уређена је Лазарева прећина.

Источни део захватају планине: Стол, Мали и Велики Крш, Дели Јован и Горњанска висораван. Површина ових кречњачких гребена и простора износи око 50 км². На овом простору истражено је 88 пећина и 14 јама.

Према подацима из Локалног еколошког акционог плана на територији општине Бор заштићено је само подручје Лазаревог кањона са пећинама као споменик природе (старалац Србија шуме), подручје Брестовачке бање као културно-амбијентална целина (старалац Туристичка организација општине Бор) и општинском одлуком мање подручје клисуре Равне реке покрај Доња Беле Реке (старалац месна заједница села). У току је доношење просторног плана посебне намене природног добра Јужни Кучај -Бељаница, које обухвата читаво подручје Дубашнице и Малиника, које ће у блиском периоду бити заштићено као Парк природе или резерват биосфере (или у неком другом облику). За заштиту су, као делови националне и европске еколошке мреже, евидентирана подручја Стола, Великог и Малог крша и Дели Јована као центри биодиверзитета одређених врста флоре и фауне. Постоји и иницијатива за заштиту Дубашнице као подручја очуваног и вредног геолошког наслеђа, односно геопарка краса.

3.2.2. Историјски подаци

Насеље Бор је настало уз рудника бакра који је 1903. године отворио Ђорђе Вајферт. Од тада Бор почиње нагло да се развија и расте. У периоду од 1933. до 1940. године Бор је добио ново насеље, Нова (Јужна) колонија, подигнута је болница и нова школа, а рудник је прерастао у један од највећих у Европи. Године 1931. имао је 4.749 становника. Статус града Бор је добио тек након Другог светског рата, 30. маја 1947. године када је имао 11.000 становника. Овде се налази и Народна библиотека Бор.

Град Бор је познат по највећим налазиштима бакра у земљи и међу највећим у Европи. Најпознатији локалитет у непосредној близини Бора је готово исцрпљен, али су откривена и активирана нова налазишта код села Велики Кривељ, са великим резервама али сиромашнијом рудом. Поред бакра, добија се још 17 метала (злато, сребро, платина, алуминијум, гвожђе и друго). Другу важну специфичност општине, која није карактеристична за индустријски

развијене средине са високим степеном загађености животне средине, представљају природни услови за развој туризма. Истичу се висови Црног врха, планина Стол, Велики и Мали Крш, кречњачка површ Дубашница, злотске пећине Верњикица и Лазарева, са изванредним пећинским украсима. На тој основи изграђени су смештајни, рекреациони и други инфраструктурни објекти.

Данас је Град Бор у размерама Србије крај са доминантним учешћем индустрије у структури привреде. Међу културно-историјским вредностима посебан значај имају одређени објекти у Брестовачкој бањи удаљеној 7 км од Бора. Ту је Конак кнеза Милоша из прве половине XIX века, турско купатило (амам) – најстарији културно историјски споменик на територији општине Бор, дворца Александра Карађорђевића из 1856. године изграђен у романско-ренесансном стилу, некадашњи хотел „Излетник“, бањско купатило с почетка XX века. Ретку етнографску вредност представља омање гробље испод средишта села Велики Кривељ. У њему је неколико камених надгробних споменика већих димензија (зване „пресница“) богато украшених геометријским мотивима, декоративне и култне садржине.

Роми су у Бор у највећем броју дошли после 1980. године и то са простора КИМ и из Македоније као и са југа Србије. Већином су корисници социјалне помоћи, а баве се и сакупљањем секундарних сировина. Већина ромских породица је насељена су безусловним колективним становима који се налазе у непосредној близини рудника Бор.

3.2.3. Демографски подаци

За Републику Србију је карактеристичан дугогодишњи негативан тренд природног прираштаја, интензивно демографско старење и висока просечна старост становништва. Према класификацији Уједињених Нација у стадијуму демографске старости се налазе све популације код којих је удео лица старијих од 65 година преко 7%. Пројекције Републичког завода за статистику које су урађене за период 2011-2041 године, показују да ће се процес демографског старења наставити. Треба узети у обзир и све већи одлазак младих образованих људи из земље.

Бор је млад град. Основан је пре око 70 година. Са растом и развојем рудника у Бору, број становника се повећавао јер су грађани насељавали ове просторе у потрази за послом и бољим животом. Данас, становништво Града Бора чине припадници 22 нације, док је у селима претежан број становника који се изјашњавају као припадници влашке националне мањине – око 90%.

Према попису из 2011. године, у општини Бор живи 48.615 становника (у укупној популацији Србије учествује са 0,7%, а Борског округа са 38,1%). Од тог броја становника 24.744 чине жене, а 23.871 су мушкарци. Густина насељености износи 53 становника по км² а просечна старост становника је 43,5 године. Стопа живорођених је 7,8, стопа умрлих је 16,2 стопа, негативног природног прираштаја је -8,4 што је више за 3 од просека Републике Србије. Просечан број чланова домаћинства је 2,84 а то је за 0,04 % мање од републичког просека.

Иако су вредности ланчаног индекса у периоду 1948.-2011. година бележиле пад (нпр. са 111,0 у 1948. на 93,1 у 2011. год.), генерално овај период карактерише позитиван тренд - пораст становништва за скоро једанипо пут.

Према попису из 2011. године број градских домаћинстава је износио 12.120, а сеоских 4.644.

Године 2017. просечна старост у Бору је износила 43,28 година. У периоду од 2011. до 2017. године укупни индекс зависности становништва је порастао са 43,21% на 49,90%, а индекс зависности старих са 22,64% на 29,12%.

Табела 1: Становништво према националној припадности према попису 2011.

Национална припадност	Република Србија		Регион Јужне и Источне Србије		Борски округ		Град Бор	
	Број	Удео у укуп. становн. (%)	Број	Удео у укуп. становн. (%)	Број	Удео у укуп. становн. (%)	Број	Удео у укуп. становн. (%)
Укупно	7.186.862	100	1.563.916	100	124.992	100	48.615	100
Срби	5.988.150	83.32	1.393.673	89.11	97.239	77.79	35.435	72.88
Албанци	5.809	0.08	1.715	0.10	152	0.12	113	0.23
Бошњаци	145.278	2.02	135	0.008	19	0.01	13	0.02
Бугари	18.543	0.25	15.501	0.99	149	0.11	60	0.12
Буњевци	16.706	0.23	24	0.001	3	0.002	1	0.002
Власи	35.330	0.49	32.873	2.10	13.313	10.65	6.701	13.78
Горанци	7.767	0.10	566	0.03	26	0.02	4	0.008
Југословени	23.303	0.32	1.431	0.09	183	0.14	87	0.17
Мађари	253.899	3.53	520	0.03	47	0.03	24	0.04
Македонци	22.755	0.31	3.539	0.22	600	0.48	429	0.88
Муслимани	22.301	0.31	534	0.03	104	0.08	61	0.12
Немци	4.064	0.05	164	0.01	27	0.02	17	0.03
Роми	147.604	2.05	57.239	3.65	2.244	1.79	1.785	3.67
Румуни	29.332	0.40	2.073	0.13	791	0.63	293	0.60
Руси	3.247	0.04	310	0.01	37	0.02	19	0.03
Русини	14.246	0.19	35	0.002	5	0.004	1	0.002
Словаци	52.750	0.73	161	0.01	23	0.01	12	0.02
Словенци	4.033	0.05	392	0.02	64	0.05	47	0.09
Украјинци	4.903	0.06	112	0.007	17	0.01	4	0.008
Хрвати	57.900	0.8	1.470	0.09	179	0.14	79	0.16

Национална припадност	Република Србија		Регион Јужне и Источне Србије		Борски округ		Град Бор	
	Број	Удео у укуп. становн. (%)	Број	Удео у укуп. становн. (%)	Број	Удео у укуп. становн. (%)	Број	Удео у укуп. становн. (%)
Црногорци	38.527	0.53	2.679	0.17	452	0.36	96	0.19
Остали	17.558	0.24	1.925	0.12	326	0.26	185	0.38
Нису се изјаснили	160.346	2.23	24.971	1.59	4.989	3.99	2.594	5.33
Регионална припадност	30.771	0.42	289	0.01	28	0.02	16	0.03
Непознато	81.740	1.13	21.585	1.38	3.975	3.18	611	1.25

Извор: *Попис 2011, Републички завод за статистику*

Како се може закључити из табеле, Бор спада у локалне самоуправе са хетерогеним националним саставом, јер 72.88,15% њених грађана чине Срби, док највећу националну мањину чине Власи којих је према попису из 2011. године било 6.701, односно 13.78% становништва. Роми представљају другу по бројности националну мањину јер их је према попису из 2011.године било 1.785 или 3.67%. Међутим, овај број не одговара ситуацији на терену, јер се велики број припадника ромске популације изјашњавају као Власи или Срби те се процењује да их око 3.500 живи на територији Бора или 7.20%. Када је реч о осталим националним мањинама у Бору, 0.88% становништва се изјашњавају као Македонци, а затим следе Румуни са 0.60%.

Анализирајући податке у последње две деценије није дошло до великог померања становништва, то није утицало на промену националне структуре становништва коју чине Срби (72,88%), Власи (13,78%), Роми (3.62%), Македонци (0,88%), Румуни (0,6%), Албанци (0,23%) Црногорци (0,19%), лица која су се изјаснила као Југословени (0,17%), и, док је учешће осталих националних и етничких групација маргинално.

Према подацима из табеле из Пописа 2011, грађани ромске националности чине другу по бројности националну мањину у Републици Србији са учешћем од 2,05% у односу на укупан број становника или 147.604 становника. У односу на територију Републике Србије, ромска национална заједница чини 3.65% становништва на територији Источне и Јужне Србије са 57.239 становника.

Од укупног броја грађана ромске националности (2.244) који живи у Борском округу, 1.785 становника живи на територији Града Бора (79.54%). Ови подаци говоре о тенденцији да се велики број људи концентрише у околини великих индустријских центара, нарочито у периоду интензивног развоја индустрије и значајне урбанизације. Миграциона кретања су имала значајан улогу у демографским карактеристикама и повећању броја становника.

У табели бр.2, приказано је становништво Града Бора по насељима и полној структури користећи изворе према попису становништва из 2011. године. На територији Града Бора има 48.615 становника од чега 23.871 мушкараца (49.10%) и 24.744 особа женског пола (50.90%). Највећи број становника Града Бора живи у градском подручју -

34.160 (70.26%), док остали део становништа живи у приградском и сеоском подручју – 14.455 становника (29.73%).

Табела 2: Становништво по насељима и полној структури по попису из 2011. године

Број становника по насељима	Становништво на територији Града Бора					
	Укупно	%	Мушкарци	%	Жене	%
Градско подручје	34.160	70.26	16.741	70.13	17.419	70.39
Остала насеља	14.455	29.73	7.130	29.87	7.325	29.61
Укупно	48.615	100	23.871	100	24.744	100
Процентуално учешће жена и мушкараца у укупном становништву			49.10%		50.90%	

Извор: Попис 2011, Републички завод за статистику

Према попису из 2011. године, у општини Бор живи 48.615 становника (у укупној популацији Србије учествује са 0,7%, а Борског округа са 38,1%).

Табела 3. Укупан број становника, домаћинстава и станова у 2011. Године

Насеље	Укупан број становника	Укупан број домаћинстава	Укупан број станова
Бор	48.615	16.764	22.439
Бор	34.160	12.120	14.500
Брестовац	2.690	934	2.382
Бучје	579	162	231
Горњане	930	309	447
Доња Бела Река	741	228	305
Злот	3.299	1.005	1.537
Кривељ	1.052	392	561
Лука	537	157	220
Метовница	1.111	342	608
Оштрељ	586	172	237

Слатина	890	308	485
Танда	319	120	149
Топла	97	29	33
Шарбановац	1.624	486	714

Извор: *Попис 2011, Републички завод за статистику*

Град Бор се састоји од централног насеља и седишта – градског насеља Бор и 12 села: Горњане, Танда, Лука, Кривељ, Бучје, Оштрељ, Доња Бела Река, Брестовац, Слатина, Злот, Шарбановаци, Метовница. Град Бор је и седиште Борског округа који, поред Бора, чине општине Кладово, Мајданпек и Неготин.

Табела 4: Динамика кретања становништва

Година	Број становника	Ланчаниин декс	Индекс пораста (1948=100)
1948	34.831	-	100,0
1953	38.668	111,0	111,0
1961	43.448	112,4	124,7
1971	52.849	121,6	151,7
1981	56.486	106,9	162,2
1991	59.900	106,0	172,0
2002	55.817	93,2	160,3
2011	48.615	93,1	138,3

Извор: *Попис 2011, Републички завод за статистику*

Иако су вредности ланчаног индекса у периоду 1948.-2011. година бележиле пад (нпр. са 111,0 у 1948. на 93,1 у 2011. год.), генерално овај период карактерише позитиван тренд - пораст становништва за скоро једанипо пут.

Према попису из 2011. године број градских домаћинстава је износио 12.120, а сеоских 4.644.

Табела 5.: Број и величина домаћинства у општини Бор

	Број домаћинства		Просечна величина домаћинства	
	Попис 2002	Попис 2011	Попис 2002	Попис 2011
Урбана	14.238	12.120	2,88	2,9
Сеоска	5.117	4.644		

Извор: Попис 2011, Републички завод за статистику

Број градског становништва је по попису из 2011. године износио 34.160 становника и исти је за 5.227 становника мањи у односу на број градског становништва по попису из 2002. године. Број сеоског становништва по попису из 2011. године износи 14.455 а по попису од 2002. године износио је 14.995 становника. Ово не представља значајан пад, ако се у обзир узме целокупан пад становника општине Бор од 7.202 становника (са 55.817-2002. године на 48.615-2011. године).

Број градског становништва је по попису из 2002. године износио 39.387 становника и исти је за 15.598 становника мањи у односу на број градског становништва по попису из 1991. године, док је број сеоског становништва у посматраном периоду повећан за 11.515 и по попису од 2002. године износи 14.995 становника. Разлог оваквом негативном односу кретања градског у односу на сеоско становништво треба тражити у социо-економском развоју који треба бити усмерен ка пољопривреди и туризму, као алтернативним правцима развоја и евидентној тенденцији становништва ка повратку у села. Овоме у прилог говори и чињеница да је густина насељености 1999. године износила 69,74, 2002. године 65,21 становника на км², а 2011. године 56,79 становника на км².

Основно обележје демографских кретања општине Бор јесте низак природни прираштај, тако да више није осигурана ни проста репродукција становништва.

Табела 6. Старосна структура становништва Града Бор - попис 2011. године

Старосна структура становништва - Бор																		
Узрасни ранг	0-4	5-9	10-14	15-19	20-24	25-29	30-34	35-39	40-44	45-49	50-54	55-59	60-64	65-69	70-74	75-79	80-више	Укупно
Број	1983	2323	2420	2929	3069	3041	2911	3256	3245	3465	4014	4213	3847	2469	2185	1810	1435	48.615
%	4,08	4,78	4,98	6,02	6,31	6,26	5,99	6,70	6,67	7,13	8,26	8,67	7,91	5,08	4,49	3,72	2,95	100,00%

Извор: Попис 2011, Републички завод за статистику

Табела 7. Основни контингенти становништва по попису 2011. Године

	Укупно	Деца предшколског узраста	Деца школообавезног узраста	Радни контингент	Жене у фертилом периоду (15-49)	Становништво старо 65 и више година	Удео радног контингента у укупном (%)
Бор	48.615	3.028	4.113	34.718	10.948	7.796	69,83

Извор: *Попис 2011, Републички завод за статистику*

Доминантан број становника спада у категорију радно-способног становништва (од 15 до 64 година старости) који износи 34.718 (69,83%), што се може узети у обзир као значајан развојни потенцијал који ће опредељујуће утицати на тржиште рада и запосленост.

3.3. Општи подаци о Ромима

Ромска популација је вишеструко угрожена друштвена група на територији Града Бора. Сиромаштво, нерешено стамбено питање, лоша здравствена ситуација и кратак животни век, слаба образованост и маргинализација јесу одлике које говоре о рањивости ове друштвене групе и о приоритетима везаним за њихову заштиту. Наведене карактеристике доводе до преношења сиромаштва са генерацију на генерацију када се ствара својеврсни круг из ког се тешко налази излази.

Према статистичким подацима из Пописа становништва у 2011. години, укупан број Рома на територији града Бора је 1.785 или 3.67%. Од укупног броја, број мушкараца је 891, а жена 867. Процене Градске управе Бор и ромских организација цивилног друштва права су да на територији града Бора живи око 4.200 Рома тј.8.64% становништва. Иако процентуално врло значајан, поготово имајући у виду да се на попису многи Роми изјашњавају као припадници неког другог народа, овај је податак и тада, као и сада био у битном несагласју са чињеничким стањем будући да Рома има знатно више. Опште знан феномен да многи Роми, расељена лица са Косова и избеглице из суседних република, нису евидентирани путем пописа, али и они најсиромашнији Роми који из различитих разлога нису обухваћени постојећим евиденцијама, током 2008. године додатно је потврђен значајним повећањем броја Рома који су се пријавили државним органима да би добили лична документа и остварили право на упис "бесплатних акција"(у локалној самоуправи још увек није извршена прецизна обрада структуре лица која су током последњих месеци остварила право на добијање личних докумената и уписана су у бирачки списак, али према незваничним подацима међу тим лицима има пар стотина Рома).

Према подацима Повереништва Комесаријата за избеглице РС на територији Града Бора у периоду од 1992. до 2007. евидентирано је 600 избеглих и прогнаних лица из Босне и Херцеговине и Хрватске и 400 расељених лица са Косова и Метохије (од тога око 80% чине

Роми). Дакле, само на основу ових званичних државних извора Рома на подручју Града Бора има око 300. У посебан бирачки списак је до краја 2019.године уписано 709 грађана ромске националности.

Међу домаћинствима погођеним сиромаштвом алармантно је висок број сиромашних једночланих домаћинстава где чланови имају више од 65 година – 45% Рома и 60% избеглих и ИРЛ, што није случај са домицилним неромским становништвом где је тај проценат око 20%.

Према подацима ромских организација, у самом граду предвиђа се да Рома има преко 4.000 и многи имају проблем са пребивалиштем што директно утиче на остваривање основних људских права (остваривање права на лична докумената (и/или продужетак), пријављивање новог члана породице, пријава боравишта, пријава пунолетног члана породице, остваривање права на родитељски додатак, различите видове социјалне помоћи, додатак из популационог програма, итд).

Табела 8: Старосна структура грађана ромске националности

Године старости	Укупно		Мушкарци		Жене	
	Број	Удео у укупно м броју (%)	Број	Удео у укупно м броју (%)	Број	Удео у укупно м броју (%)
Укупно	1.758	100	891	100	867	100
0-4 година	221	0.12	113	12.68	108	12.45
5-9 година	225	12.79	117	13.13	108	12.45
10-14 година	166	9.44	81	9.09	85	9.80
15-19 година	162	9.21	79	8.86	83	9.57
20-24 година	177	10.06	97	10.88	80	9.22
25-29 година	159	9.04	89	9.98	70	8.07
30-34 година	99	5.63	45	5.05	54	6.22
35-39 година	116	6.59	63	7.07	53	6.11
40-44 година	95	5.40	41	4.60	54	6.22
45-49 година	104	5.91	46	5.16	58	6.68
50-54 година	101	5.74	52	5.83	49	5.65
55-59 година	60	3.41	35	3.92	25	2.88
60-64 година	36	2.04	20	2.24	16	1.84
65-69 година	35	1.99	10	1.12	15	1.73
70-74 година	6	0.34	2	0.22	4	0.46
75-79 година	2	0.11	1	0.11	1	0.11
80+ година	4	0.22	0	0.00	4	0.46

Извор: „База података за праћење мера за инклузију Рома”,

Када говоримо о демографској структури грађана ромске националности, број мушкараца (891) је већи од број жена (867), а деца и млади старосне доби од 0-14 година чине чак 22.35% од укупне ромске популације (укупно 612 девојчица и дечака). И у популацији деце старости до 14 година више је дечака (311) него девојчица (301). Према званичној статистици, Рома и Ромкиња старости преко 65 година у Бору живи свега 2.67% (47), а међу њима има више жена (24) него мушкарца (13). Према попису становништва из 2011.године, у Граду Бору 1.785 лица се изјаснило као припадници ромске националне мањине. Према незваничним подацима добијених на основу теренског рада ромских организација цивилног друштва на територији Града Бора живи око 4.500 Рома и Ромкиња. Роми углавном живе у градским месним заједницама, а у сеоским месним заједницама од 12 месних заједница Роми живе у 4 месне заједнице (МЗ Брестовац, МЗ Лука, МЗ Злот и МЗ Доња Бела Река). Већи број Рома насељава градско подручје. Ромске породице живе у колективним зградама које карактеришу неодговарајући санитарно хигијенски услови живота и неуређеност комуналне инфраструктуре. Стамбени објекти су углавном нелегални и у руинираном стању и то у највећем броју у насељима Север, Брезоник и Стари центар, у зградама које су искњижене из стамбеног фонда.

Домаћинства имају прикључке на струју али постоји проблем ниског напона струје који је недовољан да подржава електричне уређаје. Низак степен економске активности, велика заступљеност рада у неформалном сектору, висока незапосленост, обављање најтежих и најмање плаћених послова, као и сиромаштво карактеришу многочлане ромске породице. Главни разлог који узрокује неповољан положај на тржишту рада је низак образовни ниво. У социо-економском погледу, Роми живе у немаштини и већина њих је на граници егзистенцијалне издржљивости. Већина ромских домаћинстава има ограничене изворе прихода, а то су углавном приходи од сезонских радова у пољопривреди и грађевинарству, рада у сивом сектору, од сакупљања секундарних сировина и социјалне помоћи од државе. Висока стопа незапослености Рома и Ромкиња разлог су честих секундарних и терцијалних миграција.

У Бору Роми су дошли из Северне Македоније-Куманово, са територије КиМ и са Југа Србије. Већинско ромско становништво је муслиманске вероисповести и породице имају просеку од 5 до 6 деце.. Искључиво причају ромски језик.

У селима на територији града Бора домицилни Роми који су староседеоци и већином причају влашки или српски језик. Већинско ромско становништво у овим руралним деловима Града Бора је православне вероисповести, баве се надничарским пословима. Породице имају у просеку од 2 до 3 детета која редовно иду у основну школу.

На територији Града Бора постоји неколико ромских удружења: Ромска иницијатива младих "Gypsy soul" Бор, УГ РЕАБ (Роми, Египћани и Ашкалије Бора), Друштво Рома „Напред“ Бор, УГ „Амал“ (ОЦД која заступа интересе Рома лица са инвалидитетом) и КУД „Рома“ Бор.

3.3.1. Образовање

Образовање је доступно ромској популацији под истим условима као и свим осталим грађанима, али због неравноправних услова у којима ромска деца расту и ступају у образовни систем образовање Рома је далеко испод образовног просека заједнице. Услуге боравка у предшколским установама и ужина се регресирају од стране локалне самоуправе децу узраста од 5,5 до 6,5 година. Деца која долазе из социјално угрожених породица имају бесплатан превоз као и бесплатан превоз за пратиоца.

Због лошег познавања језика које се јавља услед изолованости ромских насеља велики број деце није спремно да се укључи на равноправан начин у образовни систем. Језичка баријера их често ставља у позицију да не успевају да прођу школска тестирања и лоши резултати на њима их усмеравају ка специјалним одељењима (ова одељења похађају програме намењене ментално недовољно развијеним особама- МНРО). Већина ромске популације има основну или чак недовршену основну школу, а често су и функционалну неписмени. Дакле, углавном је реч о неквалификованим или полуквалификованим лицима која су прилично бројна и неконкурентна на тржишту рада. По мишљењу стручних радника Центра за социјални рад, систем образовања и његова доступност у Граду је сасвим коректно уређена, међутим не постоји довољна мотивисаност Рома да децу усмере на школовање.

У следећој табели дат је преглед школске спреме грађана ромске националности на територији Града Бора. Из табеле се може уочити да највећи број Рома и Ромкиња има завршену основну школу или 19.51%, док 620 (35.26%) особа нема завршену основну школу. Средње образовање заврши само 10.01% ромске популације или 176 особа. На територији Града Бора само 0.28% ромске популације заврши више или високо образовање. Овај број је изузетно низак и испод је републичког просека.

Табела 9: Грађани ромске националности према школској спреми:

Укупно	Деца млађа од 15 година	Без школске спреме	Непотпуна основна школа	Основно образовање	Средње образовање	Више/ високо образовање	Непознато
1.758	612	237	383	343	176	5	2

Извор: „База података за праћење мера за инклузију Рома“, Републички завод за статистику, <http://www.inkluzijaroma.stat.gov.rs>

У школској 2018/2019. години предшколским васпитањем и образовањем обухваћено је укупно 358 деце (179 девојчица и 179 дечака) од чега 37 ромске деце (17 девојчица и 20 дечака). Број деце узраста 0-3 године је 198 (105 девојчица и 93 дечака), односно деце ромске националности овог узраста је 1 (без уписаних девојчица и 1 уписан дечак), док од 3-5,5 година има укупно 525 деце (249 девојчица и 276 дечака), а деце ромске националности 5 (2 девојчице и 3 дечака)

Основним образовањем у школској 2018/2019. години обухваћено је 3.217 деце (1.559 девојчица и 1.658 дечака), од чега је 364 детета ромске националности (174 девојчица и 190 дечака).

У следећој табели је дат преглед броја деце која су напустила основну школу у претходне три школске године.

Табела 10: Број дечака и девојчица који су напустили основну школу током школских 2015/2016, 2016/2017 и 2017/2018. година

Разреди	2015/2016.		2016/2017.		2017/2018.	
	Број дечака	Број девојчица	Број дечака	Број дечака	Број дечака	Број девојчица
I разред	0	0	0	0	0	0
II разред	0	0	0	0	0	0
III разред	0	1	0	0	0	0
IV разред	1	1	2	2	1	0
V разред	8	3	1	1	4	0
VI разред	1	4	0	3	3	2
VII разред	0	2	1	4	0	1
VIII разред	0	1	0	2	0	1

Извор: Упитник за припрему ситуационе анализе за потребу израде ЛАП за инклузију Рома попуњен од стране Раднегрупа за израду ЛАП-а Града Бора.

На територији нашег града процењујемо да је осипање у обавезном образовању ромске деце до 6%, а у средњошколском око 90%. Осипање у обавезном образовању ромске деце се знатно повећава приликом уписивања петог разреда основне школе и тај проценат иде и до 20%. Претпоставка је да само 1 до 2 ромска ученика која заврше средњу школу упише факултет. Процент искључености из образовања за ромске ИРЛ породице износи чак 100% у насељу социјалног становања под заштићеним условима.

У три од пет основних школа са територије града Бора учествују у програмима едукације о правима ромске деце, културолошким специфичностима, тешкоћама које отежавају редовно похађање наставе, учење и напредовање. ОШ "Вук Караџић" из Бора је партнер Градској управи на пројекту "Приступ развоју ромске деце у раном узрасту уз побољшање социјалне укључености и борбу против дискриминације".

Средњошколским образовањем у школској 2018/2019. години обухваћено је 3.207 ученика тј. 3.262 ученика. Заједно са Школом за основно и средње образовање тај број уписаних ученика износи: 1524 девојчица и 1673 дечака. Од овог броја укупан број уписаних ученика ромске националности је 39, односно 11 девојчица и 28 дечака ромске националности.

Број ромских ученика који су уписани у средњу школу путем афирмативних мера у претходне 3 школске године има следећу структуру:

- у школској 2016/2017. укупно 10 ученика - 5 девојчица и 5 дечака
- у школској 2017/2018. укупно 13 ученика, 5 девојчица и 8 дечака
- у школској 2018/2019, укупно 19 ученика, 7 девојчица и 12 дечака

У граду Бору ниједан наставник из средњих школа не учествујеу програмима едукације о правима ромске деце, културолошким специфичностима, тешкоћама које отежавају редовно похађање наставе, учење и напредовање. Ангажовање средњих стручних школа у области социјалне инклузије се огледа у реализацији следећих активности:

А. Машинско-елоктротехничка школа је укључена у пројекат ЕУ подршке ромским ученицима у настави и у оквиру пројекта одређен им је ментор који прати њихово напредовање у школи.

Б. Градска управа је у пројекту са Центром за образовне политике (ЦОП) за превенцију осипања ученика средњих школа који измеђуосталих обухвата и ромску децу препознату као осетљива категорија.

Ц. Две ученице ромске националности средње економске школе су укључене у пројекат "Живети заједно у свету различитости" коју спроводи УГ "Кокоро" као петодневни семинар. Ради се о обуци групе младих волонтера за рад у вршњачким групама на промоцији интеркултуралности, толеранције и хуманих вредности.

Број младих ромске националности који су на високе школе и факултете уписани путем афирмативних мера у претходне 3 школске године је следећи:

- у школској 2016/2017. години, укупно 1 девојчица
- у школској 2017/2018. години, нема података.
- у школској 2018/2019. години, нема података.

Само једна млада Ромкиња из града Бора похађа више и високо образовање у школској 2018/2019. години.

У текућој 2019/2020. годинина подручју града Бора не изучава се предмет „Ромски језик са елементима културе“.

У основним школама на територији Града Бора један од наставника је добио сертификат да може да предајеромски језик са елементима ромске културеу основним школама на територији Града Бора.

У области образовања, Град Бор посебну пажњу поклања мотивацији ромских породица да школују своју децу. У том смислу, на основу података из пописа становништва у ромским насељима, у сарадњи са ромским организацијама кроз посете породицама и разговоре са родитељима, Град Бор улаже напоре да сва деца похађају обавезни предшколски програм а касније упишу и редовно похађају основну школу. Институција педагошког асистента је уведена од 2009. године где у основним школама раде 2 педагошка асистента, а од 2010. године још 3 педагошка асистента. Укупан број педагошких асистената је 5 – 4 педагошка асистента у 3 основне школе и 1 педагошки асистент у предшколској установи.

Педагошке асистенте финансира Министарство просвете и науке при основним школама и то респективно:

1. Педагошки асистент Саша Каменовић у ОШ "Вук Караџић" Бор
2. Педагошки асистент Алберт Еминов у ОШ "Бранко Радичевић" Бор

3. Педагошки асистент у ОШ "Свети Сава" на породичном осуству, а ради учитељица –није ромкиња

4. Андрагошки асистент Владимир Шаиновић у ОШ "Вук Караџић". Основна школа „Вук Караџић“ је регистрована је за реализацију програма функционалног образовања одраслих, „Друга шанса“.

Педагошког асистента у Прешколској установи „Бамби“ у Бору финансира Град Бор. Педагошки асистент Јелена Јанковец у Прешколској установи „Бамби“ ради у свих 6 објеката Предшколске установе.

Посебну пажњу треба обратити на ромску децу која су стасала за упис у предшколски припримни програм јер је степен социјализације приликом уласка ромске деце у ППП спорији у односу на осталу децу истог узраста. Основна баријера је недовољно познавање српског језика и мали фонд речи. Ово се посебно односи и на ромску децу повратнике по Споразуму о реадмисији.

Због повећања броја ромских ученика, у наредном периоду би требало захтевати укључивање педагошких асистената у преостале две основне школе. Школама је сугерисано да организују професионалну оријентацију за свако дете, обезбеде реализацију додатне припремне наставе усклађене са потребама, помоћ у избору средње школе и попуњавању образаца.

Одељење за друштвене делатности ЛС Бор организује подршку континуираном образовању ученика ромске националности што се огледа у значајним новчаним давањима из градског буџета. Финансијска средства се издвајају за уџбенике, за ужину, школски превоз и студентске типендије. На територији Града Бора школски превоз сва деца имају бесплатно, предшколци са родитељима као и социјално угрожени средњошколци. Сви ђаци до 4 разреда имају бесплатне уџбенике.

За социјално угрожену децу регресира се ужина. Од 2018. године одобравају се стипендије за студенте из буџета локалне самоуправе. У 2018. је укупно 35 студената остварило стипендију из буџета локалне самоуправе. Студенти ромске националности нису конкурисали за стипендију.

3.3.2. Регистрована незапосленост

Велико сиромаштво Рома је узроковано њиховом незапосленостју. Због недовољних квалификација, маргинализације и предрасуда Роми тешко проналазе запослење. Они који су у радном односу су запослени на најниже вреднованим радним местима (у Јавном комуналном предузећу примера ради), међутим и ту је приметна тенденција да се услед осиромашења остатка популације Града Роми потискују и са ових места. Једна од активности којима се бави ромска популација је и скупљање сировина које се даље користе у рециклажи. Ове сировине, између осталог, проналазе по контејнерима и депонијама. При већини поменутих послова окружење је врло нехигијенско са сталним жариштима зараза. Баве се откупом метала, а мали број се бави препродајом пољопривредних производа на пијацама и на тај начин остварују средства за живот. Потребно је покренути програм којим би се послодавци мотивисали одређеним бенефицијама да запошљавају лица ромске

националности. Такође треба додатно проширити програм који спроводи локална самоуправа, односно Комисија за социјална питања Града Бора, а којим се лица материјално необезбеђена радно ангажују чиме се постиже вишеструка корист.

Према подацима Националне службе за запошљавање у граду Бору на дан 31.12.2019. године на евиденцији НЗС се налази укупно 4.306 незапослених лица. Од укупног броја незапослених лица, на евиденцији се налази 256 лица ромске националности, од чега 153 жена.

У следећим табелама је дат преглед броја незапослених према степену стручне спреме, према старости и дужини тражења посла.

Табела 11: Образовна структура лица ромске националности која се налазе на евиденцији НЗС

Степенструч не спреме	На дан 31.12.2016.		На дан 31.12.2017.		На дан 31.12.2018.		На дан 31.12.2019.	
	Укупн о	Жена	Укупн о	Жена	Укупн о	Жена	Укупно	Жена
Укупно	302	163	312	171	314	174	256	153
I	267	150	268	150	271	154	223	135
II	6	3	6	3	5	3	7	4
III	21	4	21	7	21	6	17	8
IV	8	6	14	9	16	10	8	5
V	/	/	/	/	/	/	/	/
VI-1	/	/	/	/	/	/	/	/
VI-2	/	/	/	/	/	/	/	/
VII-1	/	/	/	/	/	/	/	/
VII-2	/	/	/	/	/	/	/	/
VIII	/	/	/	/	/	/	/	/

Извор: Национална служба за запошљавање, филијала Бор

Табела 12: Старосна структура лица ромске националности која се налазе на евиденцији НЗС

Степенструч не спреме	На дан 31.12.2016.		На дан 31.12.2017.		На дан 31.8.2018.		На дан 31.8.2019.	
	Укупн о	Жена	Укупн о	Жена	Укупн о	Жена	Укупно	Жена
Укупно	302	163	312	171	314	174	256	153
15-19 година	16	6	15	7	9	5	7	5

20-24 година	41	27	29	21	30	14	24	12
25-29 година	49	25	55	30	53	27	38	26
30-34 година	47	23	53	27	45	25	26	13
35-39 година	22	15	30	18	37	23	36	21
40-44 година	34	16	34	17	36	16	27	15
45-49 година	29	15	31	19	36	22	29	20
50-54 година	37	24	34	20	39	27	36	23
55-59 година	19	10	21	9	24	11	27	14
60-64 година	8	2	10	3	5	4	6	4

Извор: Национална служба за запошљавање-филијала Бор

Међу незапосленим лицима ромске националности највише је њих са завршеном основном школом (223), од чега је више од половине жена (135). Такође, међу незапосленим лицима нема лица које имају више или високо образовање. Када погледамо старосну структуру незапослених лица из ромске популације, закључује се да је највећи број њих на евиденцији старости између 25-29 година (38). Такође, скоро 82% Рома и Ромкиња на евиденцији НСЗ посао тражи дуже од једне године (210), а чак 68 лица више од 5 година или 26.56%.

Табела 13: Број лица ромске националности која се налазе на евиденцији НСЗ према дужини тражења посла

Дужина тражења посла	На дан 31.12.2016.		На дан 31.12.2017.		На дан 31.8.2018.		На дан 31.12.2019.	
	Укупно	Жена	Укупно	Жена	Укупно	Жена	Укупно	Жена
Укупно	302	163	312	171	314	174	256	153
До 3 месеца	30	11	33	16	27	10	12	6
Од 3 до 6 месеци	33	17	14	8	19	9	10	8
Од 6 до 9 месеци	28	13	19	10	14	7	12	2
Од 9 до 12 месеци	23	10	17	6	25	14	12	7
Од 1 до 2 године	54	34	70	37	50	26	46	23
Од 2 до 3 године	29	20	41	25	52	32	31	21
Од 3 до 5 година	47	22	44	24	47	30	65	42
Од 5 до 8 година	26	16	37	22	39	22	28	17
Од 8 до 10	19	9	16	7	9	4	14	8

Дужина тражења посла	На дан 31.12.2016.		На дан 31.12.2017.		На дан 31.8.2018.		На дан 31.12.2019.	
	Укупн о	Жена	Укупн о	Жена	Укупн о	Жена	Укупн о	Жена
година								
Преко 10 година	13	11	21	16	32	20	26	19

Извор: Национална служба за запошљавање, филијала Бор

3.3.3. Становање

Стратегијом за социјално укључивање Рома и Ромкиња за период од 2016 до 2025. године дефинисан је општи циљ у области становања: "Унапредити услове становања Рома и Ромкиња у Републици Србији кроз обезбеђивање правне сигурности стамбеног статуса, доступности услуга, материјала, објеката, инфраструктуре, финансијске приуштивости, одговарајуће настањивости и приступачности, одговарајуће локације и културне адекватности, како је дефинисано међународним стандардима о праву на адекватно становање, а које је Република Србија ратификовала."

Град Бор није успоставио систем за пружање правно-техничке помоћи Ромима и Ромкињама у циљу регулисања имовинско-правног статуса објеката. Међутим, лицима ромске националности, као и свим другим грађанима, доступна је бесплатна правна помоћ. Од 01.10.2019. године ради Канцеларија за пружање правне помоћи у Градској управи Бор те се овај институт може користити и за пружање помоћи у решавању имовинско-правних проблема локалне ромске популације. До оснивања Канцеларије за правну помоћ правобранилац је социјалним корисницима пружао пружао правну помоћ и подрушку око попуњавања образаца. Кординатор за ромска питања је пружао помоћ око попуњавања потребних образаца.

Нерешени имовинско-правни односи и недостатак финансијских средстава спречавају Град да планира и спроводи мере за унапређење постојећих објеката у којима живе Роми. Град Бор поседује програм за изградњу социјалних станова и овим програмом је обухваћено 149 корисника ромске националности. Такође, Комисија за задовољење стамбених потреба општине Бор добила је из Одељења за урбанизам извод из плана Генералне регулације градског насеља Бор („Сл. лист општина бр.1 и 3 /2018) у коме је назначено који су делови града , односно улице се налазе у зони утицаја рудника, те је на основу тога Комисија престала са издавањем решења о коришћењу станова на одређено време за станове који се налазе у наведеној зони.

Пројектом Унапређење положаја Рома на територији града Бор „Roma House“ предвиђена је иградња зграда за 56-58 станова и пресељење породица са угроженог подручја града (31 породица ромске националности).

Број евидентираних неформалних ромских насеља у званичној евиденцији надлежног органа за које постоји донет одговарајући урбанистички план на основу кога се могу извршити неопходне грађевинске интервенције за унапређење и озакоњење појединачних објеката не постоји. Роми живе интегрисано са осталим већинским становништвом у појединим градским насељима.

Роми углавном живе у градским месним заједницама, а у сеоским месним заједницама од 12 месних заједница Роми живе у 4 месне заједнице (МЗ Брестовац, МЗ Лука, МЗ Злот и МЗ Доња Бела Река). Већи број Рома насељава градско подручје. Ромске породице живе у колективним зградама које карактеришу неодговарајући санитарно хигијенски услови живота и неуређеност комуналне инфраструктуре. Стамбени објекти су углавном нелегални и у руинираном стању и то у највећем броју у насељима Север, Брезоник и Стари центар, у зградама које су искњижене из стамбеног фонда.

Укупан број насеља на територији Града Бора је 11. Од овог броја, припадници ромске националне заједнице живе у следећим насељима: „Бакар“, „Блок Ц1“, „Север“, „Стари Центар“, „Старо селиште“, „Змајево“ и „Рудар“

На подручју Града Бора ромска популација је концентрисана у 7 градских насеља која карактеришу слични услови становања, била она у самом граду или на ободима насељених места. Ова насеља су углавном без урбанистичког и инфраструктурног решења, са неизграђаном канализационом мрежом, у којима се становници водом снабдевају из бунара. Улице су углавном са асфалтном покривком. Куће су трошне, са слабом топлотном изолацијом, влажне и неадекватне величине у односу на број лица која у њима живе (просечна породица броји 5 чланова). Делови насеља су већином окружена смећем мада је локална самоуправа обезбедила контејнере који се празне као и у другим деловима града. Постоји организовано одношење отпада. Потребно је рећи да су Роми у сеоским насељима слабије организовани него они који живе у граду те су им и мање доступни системи подршке у решавању горућих питања.

Процена стања стамбених услова и инфраструктурне опремљености у насељима и направљени планови послужити ће као основа за унапређење насеља и објеката, које ће се финансирати из националних и међународних извора.

Примена мера и активности у области становања на локалном нивоу, представља битан предуслов за побољшање лоше стамбене ситуације Рома. Обзиром да улагање у инфраструктуру где живе Роми подразумева велике инвестиционе подухвате, поред финансијских издвајања средстава из буџета града, неопходно је фокусирати се на прибављање екстерних донаторских средстава.

За део насеља Нови Градски центар, део Рудара и Војске Југославије, се током текуће године очекује завршетак израде Плана детаљне регулације, а такође и сређивање дела инфраструктуре. У том контексту је формиран тим који ће активно учествовати у изради истог.

Након тога ће фокус бити на обезбеђивању донаторских средстава за даље решавање инфраструктуре насеља, односно имплементацију применљивих стамбених модела.

Обзиром да постоји проблем пренасељености и неадекватног становања у насељу насељу „Север“, и „Брезоник“ треба пронаћи решење размештаја дела мештана истог насеља, односно, решавање њиховог стамбеног питања, како би се приступило процесу израде Плана детаљне регулације. Неопходно је урадити и студију расељавања за истоимено насеље.

Израда Националне стамбене стратегије је у току, урађена је детаљана анализа стања, која је посебно обухватила и анализу услова становања социјално најугроженијих, посебно Рома и Ромкиња, што ће бити основ за предлагање одговарајућих циљева и мера за решење проблема у постојећим друштвеним и економским условима. Према подацима

Министарства грађевинарства, саобраћаја и инфраструктуре о подстандардним ромским насељима за 2016. годину, Роми на територији Града Бора живе у следећим подстандардним насељима:

Опис сваког од ових насеља је табеларно приказан.

Назив насеља:	Насеље „Бакар“					
Опис положаја:	Интегрисан у формално насеље		Површина:	35.868 kvm	Процењена старост насеља:	Више од 45 година
Грађевински материјал:	Грађевински материјли који обезбеђују трајност и сигурност		Постоји одношење отпада:	Да	Број кућа:	101-200
Тип грејања:	Чврсто гориво (дрво и угаљ)				Број становника:	201-500
Постоји водоводна мрежа:	Да	Статус водов.мреже:	У функцији		Покривеност вод.мрежом:	Више од 70%
Постоји канализациона мрежа:	Да	Статус канал.мреже:	У функцији		Покривеност кан.мрежом:	Више од 70%
Тип септичке јаме:	Пропусна септичка јама					
Постоји електрична мрежа:	Да	Статус елек.мреже:	У функцији		Покривеност ел.мрежом:	Више од 70%
Постоји улична расвета:	Да	Статус уличне расвете:	У функцији		Покривеност улич.расветом:	Више од 70%
Постоје приступне саобраћајнице:	Да	Постоје унутрашње саобраћајнице:	Да	Тип коловоза:	Макадам	Покривеност унутр.саобр. Мање од 30%
Покривеност планском документацијом:	Цела територија насеља			Тип планске документације:	Просторни план Града Бора	
План 2:	Генерални урбанистички план			План 3:	///	
Спровођење планова:	Даљом разрадом			Започета разрада плана:	Не	
Степен легализације објеката	Објекти делимично легализовани (легализовано око 50%)			Предато за легализацију:	30%-70% објеката	Облик власништва: Мешовито
Назив насеља:	Насеље „Блок Ц1“					
Опис положаја:	Интегрисан у формално насеље		Површина:	28302 kvm	Процењена старост насеља:	15 - 45 godina
Грађевински материјал:	Слаби материјали – неподобни за градњу		Постоји одношење отпада:	НЕ	Број кућа:	15-50
Тип грејања:	Чврсто гориво (дрво и угаљ)				Број становника:	100
Постоји водоводна мрежа:	Да	Статус водов.мреже:	У функцији		Покривеност вод.мрежом:	Више од 70%
Постоји канализациона мрежа:	Да	Статус канал.мреже:	У функцији		Покривеност кан.мрежом:	Више од 70%
Тип септичке јаме:	///					
Постоји електрична мрежа:	Да	Статус елек.мреже:	У функцији		Покривеност ел.мрежом:	Више од

							70%
Постоји улична расвета:	Да	Статус уличне расвете:	У функцији		Покривеност улич.расветом:		Мање од 30%
Постоје приступне саобраћајнице:	Да	Постоје унутрашње саобраћајнице:	Да	Тип коловоза:	Земљани	Покривеност унутр.саобр.	Мање од 30%
Покривеност планском документацијом:	Цела територија насеља			Тип планске документације:		Просторни план општине	
План 2:	Генерални урбанистички план			План 3:		План детаљне регулације	
Спровођење планова:	Даљом разрадом			Започета разрада плана:		Не	
Степен легализације објекта	Објекти треба да се легализују (< 10% легализовано)			Предато за легализацију:	Мање од 30%	Облик власништва:	Мешовито
Назив насеља:	Насеље „Север“						
Опис положаја:	На ободу формалног насеља		Површина:	65742 kvm	Процењена старост насеља:		Више од 45 година
Грађевински материјал:	Грађевински материјли који обезбеђују трајност и сигурност		Постоји одношење отпада:	Не	Број кућа:		50-101
Тип грејања:	Чврсто гориво (дрво и угаљ)				Број становника:	201-500	
Постоји водоводна мрежа:	Да	Статус водов.мреже:	У функцији		Покривеност вод.мрежом:		Мање од 30%
Постоји канализациона мрежа:	Да	Статус канал.мреже:	Ван употребе		Покривеност кан.мрежом:		0%
Тип септичке јаме:	///						
Постоји електрична мрежа:	Да	Статус елек.мреже:	У функцији		Покривеност ел.мрежом:		Мање од 30%
Постоји улична расвета:	Да	Статус уличне расвете:	Ван употребе		Покривеност улич.расветом:		0 %
Постоје приступне саобраћајнице:	Да	Постоје унутрашње саобраћајнице:	да	Тип коловоза:	Бетон	Покривеност унутр.саобр.	Мање од 30%
Покривеност планском документацијом:	Цела територија насеља			Тип планске документације:		Просторни план општине	
План 2:	Генерални урбанистички план			План 3:		///	
Спровођење планова:	Даљом разрадом			Започета разрада плана:		Не	
Степен легализације објекта	Легализовано више од 90%			Предато за легализацију:	Мање од 30%	Облик власништва:	Мешовито
Назив насеља:	Насеље „ Стари Центар“						
Опис положаја:	Интегрисан у формално насеље		Површина:	360890 kvm	Процењена старост насеља:		Више од 45 година
Грађевински материјал:	Грађевински материјли који обезбеђују трајност и сигурност		Постоји одношење отпада:	ДА	Број кућа:		Више од 200 кућа
Тип грејања:	Чврсто гориво (дрво и угаљ)				Број становника:	501-1000	

Постоји водоводна мрежа:	Да	Статус водов.мреже:	У функцији		Покривеност вод.мрежом:	Више од 70%	
Постоји канализациона мрежа:	Да	Статус канал.мреже:	У функцији		Покривеност кан.мрежом:	30%-70%	
Тип септичке јаме:	Пропусна септичка јама						
Постоји електрична мрежа:	Да	Статус елек.мреже:	У функцији		Покривеност ел.мрежом:	30%-70%	
Постоји улична расвета:	Да	Статус уличне расвете:	У функцији		Покривеност улич.расветом:	Више од 70%	
Постоје приступне саобраћајнице:	Да	Постоје унутрашње саобраћајнице:	Да	Тип коловоза:	Асфалт	Покривеност унутр.саобр.	Више од 70%
Покривеност планском документацијом:	Цела територија насеља			Тип планске документације:		Просторни план општине	
План 2:	Генерални урбанистички план			План 3:		///	
Спровођење планова:	Даља разрада			Започета разрада плана:		Не	
Степен легализације објеката	Објекти треба да се легализују (мање од % легализовано)			Предато за легализацију:	Мање од 30% објеката	Облик власништва:	Мешовито
Назив насеља:	Насеље „Змајево“						
Опис положаја:	На ободу формалног насеља		Површина:	28431 kvm	Процењена старост насеља:	Више од 45 година	
Грађевински материјал:	Грађевински материјли који обезбеђују трајност и сигурност		Постоји одношење отпада:	Не	Број кућа:	51-100	
Тип грејања:	Чврсто гориво (дрво и угаљ)				Број становника:	201-500	
Постоји водоводна мрежа:	Да	Статус водов.мреже:	У функцији		Покривеност вод.мрежом:	Мање од 30%	
Постоји канализациона мрежа:	Да	Статус канал.мреже:	Ван употребе		Покривеност кан.мрежом:	0 %	
Тип септичке јаме:	///						
Постоји електрична мрежа:	Да	Статус елек.мреже:	У функцији		Покривеност ел.мрежом:	Мање од 30%	
Постоји улична расвета:	Не	Статус уличне расвете:	///		Покривеност улич.расветом:	%	
Постоје приступне саобраћајнице:	Да	Постоје унутрашње саобраћајнице:	Да	Тип коловоза:	Макадам	Покривеност унутр.саобр.	Мање од 30%
Покривеност планском документацијом:	Цела територија насеља			Тип планске документације:		Просторни план општине	
План 2:	///			План 3:		///	
Спровођење планова:	Даља разрада			Започета разрада плана:		Не	
Степен легализације објеката	Треба да се легализују (мање од 10% легализовано)			Предато за легализацију:	Мање од 30% објеката	Облик власништва:	Јавна својина (Република)
Назив насеља:	Насеље „Старо селиште 1“						

Опис положаја:	Интегрисано у формално насеље	Површина:	16634 kvm	Процењена старост насеља:	Више од 45 година		
Грађевински материјал:	Грађевински материјли који обезбеђују трајност и сигурност	Постоји одношење отпада:	Да	Број кућа:	Више од 200		
Тип грејања:	Чврсто гориво (дрво и угаљ)			Број становника:	501-1000		
Постоји водоводна мрежа:	Да	Статус водов.мреже:	У функцији		Покривеност вод.мрежом:	Више од 70%	
Постоји канализациона мрежа:	Да	Статус канал.мреже:	У функцији		Покривеност кан.мрежом:	30% - 70%	
Тип септичке јаме:	Пропусна септичка јама						
Постоји електрична мрежа:	Да	Статус елек.мреже:	У функцији		Покривеност ел.мрежом:	Више од 70%	
Постоји улична расвета:	Да	Статус уличне расвете:	У функцији		Покривеност улич.расветом:	Више од 70%	
Постоје приступне саобраћајнице:	Да	Постоје унутрашње саобраћајнице:	Да	Тип коловоза:	Асфалт	Покривеност унутр.саобр.	30%-70%
Покривеност планском документацијом:	Цела територија насеља			Тип планске документације:	Просторни план општине		
План 2:	Генерални урбанистички план			План 3:	///		
Спровођење планова:	Даљом разрадом			Започета разрада плана:	Не		
Степен легализације објеката	Објекти делимично легализовани (око 50% легализовано)			Предато за легализацију:	30%-70% објеката	Облик власништва:	Мешовито
Назив насеља:	Насеље „Старо селиште 2“						
Опис положаја:	Интегрисано у формално насеље	Површина:	50.630 kvm	Процењена старост насеља:	Више од 45 година		
Грађевински материјал:	Грађевински материјли који обезбеђују трајност и сигурност	Постоји одношење отпада:	Да	Број кућа:	Више од 200		
Тип грејања:	Чврсто гориво (дрво и угаљ)			Број становника:	501-1000		
Постоји водоводна мрежа:	Да	Статус водов.мреже:	У функцији		Покривеност вод.мрежом:	Више од 70%	
Постоји канализациона мрежа:	Да	Статус канал.мреже:	У функцији		Покривеност кан.мрежом:	30% - 70%	
Тип септичке јаме:	Пропусна септичка јама						
Постоји електрична мрежа:	Да	Статус елек.мреже:	У функцији		Покривеност ел.мрежом:	Више од 70%	
Постоји улична расвета:	Да	Статус уличне расвете:	У функцији		Покривеност улич.расветом:	Више од 70%	
Постоје приступне саобраћајнице:	Да	Постоје унутрашње саобраћајнице:	Да	Тип коловоза:	Асфалт	Покривеност унутр.саобр.	30%-70%
Покривеност планском документацијом:	Цела територија насеља			Тип планске документације:	Просторни план општине		
План 2:	Генерални урбанистички план			План 3:	///		

Спровођење планова:	Даљом разрадом		Започета разрада плана:		Не	
Степен легализације објеката	Објекти делимично легализовани (око 50% легализовано)		Предато за легализацију:	30%-70% објеката	Облик власништва:	Мешовито
Назив насеља:	Насеље „Рудар 1“					
Опис положаја:	Интегрисано у формално насеље	Површина:	2.321 kvm	Процењена старост насеља:	Више од 45 година	
Грађевински материјал:	Слаби материјали – неподобни за градњу	Постоји одношење отпада:	Не	Број кућа:	50-100	
Тип грејања:	Чврсто гориво (дрво и угаљ)			Број становника:	201-500	
Постоји водоводна мрежа:	Да	Статус водов.мреже:	У функцији		Покривеност вод.мрежом:	Мање од 30%
Постоји канализациона мрежа:	Да	Статус канал.мреже:	У функцији		Покривеност кан.мрежом:	Мање од 30%
Тип септичке јаме:	///					
Постоји електрична мрежа:	Да	Статус елек.мреже:	У функцији		Покривеност ел.мрежом:	Мање од 30%
Постоји улична расвета:	Да	Статус уличне расвете:	У функцији		Покривеност улич.расветом:	Мање од 30%
Постоје приступне саобраћајнице:	Да	Постоје унутрашње саобраћајнице:	Да	Тип коловоза:	Земљани	Покривеност унутр.саобр. Мање од 30%
Покривеност планском документацијом:	Цела територија насеља		Тип планске документације:		Просторни план општине	
План 2:	Генерални урбанистички план		План 3:		///	
Спровођење планова:	Даљом разрадом		Започета разрада плана:		Не	
Степен легализације објеката	Објекти треба да се легализују (мање од 10% легализовано)		Предато за легализацију:	Мање од 30% објеката	Облик власништва:	Мешовито
Назив насеља:	Насеље „Рудар 2“					
Опис положаја:	Интегрисано у формално насеље	Површина:	20.679 kvm	Процењена старост насеља:	Више од 45 година	
Грађевински материјал:	Слаби материјали – неподобни за градњу	Постоји одношење отпада:	Не	Број кућа:	51-100	
Тип грејања:	Чврсто гориво (дрво и угаљ)			Број становника:	201-500	
Постоји водоводна мрежа:	Да	Статус водов.мреже:	У функцији		Покривеност вод.мрежом:	Мање од 30%
Постоји канализациона мрежа:	Да	Статус канал.мреже:	У функцији		Покривеност кан.мрежом:	Мање од 30%
Тип септичке јаме:	///					
Постоји електрична мрежа:	Да	Статус елек.мреже:	У функцији		Покривеност ел.мрежом:	Мање од 30%
Постоји улична расвета:	Да	Статус уличне расвете:	У функцији		Покривеност улич.расветом:	Мање од 30%

Постоје приступне саобраћајнице:	Да	Постоје унутрашње саобраћајнице:	Да	Тип коловоза:	Земљани	Покривеност унутр.саобр.	Мање од 30%
Покривеност планском документацијом:	Цела територија насеља			Тип планске документације:		Просторни план општине	
План 2:	Генерални урбанистички план			План 3:		///	
Спровођење планова:	Даљом разрадом			Започета разрада плана:		Не	
Степен легализације објеката	Објекти треба да се легализују (мање од 10% легализовано)			Предато за легализацију:	Мње од 30% објеката	Облик власништва:	Мешовито
Назив насеља:	Насеље „Рудар 3“						
Опис положаја:	Интегрисано у формално насеље		Површина:	12.220 kvm	Процењена старост насеља:		Више од 45 година
Грађевински материјал:	Слаби материјали – неподобни за градњу		Постоји одношење отпада:	Не	Број кућа:		51-100
Тип грејања:	Чврсто гориво (дрво и угаљ)				Број становника:		201-500
Постоји водоводна мрежа:	Да	Статус водов.мреже:	У функцији		Покривеност вод.мрежом:		Мање од 30%
Постоји канализациона мрежа:	Да	Статус канал.мреже:	У функцији		Покривеност кан.мрежом:		Мање од 30%
Тип септичке јаме:	///						
Постоји електрична мрежа:	Да	Статус елек.мреже:	У функцији		Покривеност ел.мрежом:		Мање од 30%
Постоји улична расвета:	Да	Статус уличне расвете:	У функцији		Покривеност улич.расветом:		Мање од 30%
Постоје приступне саобраћајнице:	Да	Постоје унутрашње саобраћајнице:	Да	Тип коловоза:	Земљани	Покривеност унутр.саобр.	Мање од 30%
Покривеност планском документацијом:	Цела територија насеља			Тип планске документације:		Просторни план општине	
План 2:	Генерални урбанистички план			План 3:		///	
Спровођење планова:	Даљом разрадом			Започета разрада плана:		Не	
Степен легализације објеката	Објекти треба да се легализују (мање од 10% легализовано)			Предато за легализацију:	Мње од 30% објеката	Облик власништва:	Мешовито
Назив насеља:	Насеље „Рудар 4“						
Опис положаја:	Интегрисано у формално насеље		Површина:	13.588 kvm	Процењена старост насеља:		Више од 45 година
Грађевински материјал:	Слаби материјали – неподобни за градњу		Постоји одношење отпада:	Не	Број кућа:		51-100
Тип грејања:	Чврсто гориво (дрво и угаљ)				Број становника:		201-500
Постоји водоводна мрежа:	Да	Статус водов.мреже:	У функцији		Покривеност вод.мрежом:		Мање од 30%
Постоји канализациона мрежа:	Да	Статус канал.мреже:	У функцији		Покривеност кан.мрежом:		Мање од 30%

мрежа:							30%
Тип септичке јаме:	///						
Постоји електрична мрежа:	Да	Статус елек.мреже:	У функцији		Покривеност ел.мрежом:		Мање од 30%
Постоји улична расвета:	Да	Статус уличне расвете:	У функцији		Покривеност улич.расветом:		Мање од 30%
Постоје приступне саобраћајнице:	Да	Постоје унутрашње саобраћајнице:	Да	Тип коловоза:	Земљани	Покривеност унутр.саобр.	Мање од 30%
Покривеност планском документацијом:	Цела територија насеља			Тип планске документације:		Просторни план општине	
План 2:	Генерални урбанистички план			План 3:		///	
Спровођење планова:	Даљом разрадом			Започета разрада плана:		Не	
Степен легализације објеката	Објекти треба да се легализују (мање од 10% легализовано)			Предато за легализацију:	Мње од 30% објеката	Облик власништва:	Мешовито

3.3.4. Здравствена заштита

Сиромаштво и лоши услови становања пре свега значајно утичу на здравствено стање ромске популације. Чешће оболевају од инфекција, болести респираторних органа, болести прљавих руку. Ово прати и лоша информисаност и ниски ниво знања о очувању здравља, посебно репродуктивног здравља. Због сиромаштва Роми немају адекватну исхрану. Светска здравствена организација дефинише здравље као "стање потпуног физичког, менталног и социјалног благостања (...) не само одсуство болести или слабости, (...) уживање највећег остварљивог стандарда здравља јесте једно од фундаменталних права сваког људског бића без обзира на расу, веру, политичка убеђења, економске и социјалне прилике." Мада не постоје општи, званични подаци у вези с квалитетом здравствене неге, може се извући један број општих закључака о карактеристикама здравствене ситуације Рома на основу неких студија на локалном нивоу: Статистички значајан проценат ромске популације живи у насељима у којима су услови испод минимума стандарда становања - нпр. квалитет станова, снабдевање водом, извори снабдевања водом, недостатак купатила, непостојање канализационог система, лоше снабдевање електричном енергијом итд. Ти услови имају негативан утицај на здравствене прилике.

Нема систематских лекарских прегледа. То је због чињенице да је велики број Рома незапослен и да многа деца не иду у школу, што значи да велики део популације није обухваћен институционалним медицинским плановима. Постоје проблеми у могућности коришћења здравствених институција, што се делом може приписати томе да су неки делови ромске популације неодговорни према сопстеном здрављу или не поседују потребна документа, за шта је потребна додатна подршка од стране одговарајућих институција или локалне заједнице.

Постоји утицај традиционалног начина живота, посебно на здравствене прилике девојака. Подаци који су недавно прикупљени у оквиру ФАО Пројекта безбедности у храни показују да постоји велика неизвесност у исхрани уз глад међу Ромима у поређењу с

просеком у Србији. Према прелиминарним резултатима, проценат већинске популације који је "неизвестан у погледу исхране уз глад" износи 7 %. Установљени су следећи резултати за ромску популацију: - 84,7 % домаћинстава је "неизвесно у погледу исхране"; - 68,1 % домаћинстава је "неизвесно у погледу исхране уз глад"; - 47,2 % ромске деце је "неизвесно у погледу исхране уз глад". Не постоје општи признати подаци у вези са здравственом ситуацијом Рома. Стога први корак треба да буде да се систематски истражи то питање како би се у једном документу обухватиле потребе.

Служба Дома Здравља Бор брине о здравственој заштити 40.000 пацијената који су покривени преко 14 сеоских амбуланта и 2 градске амбуланте. Дом Здравља Бор не води посебну евиденцију о пацијентима који долазе из ромске националне мањине, те је на тај начин прикупљање података отежано. Мобилни тим не поседује тачне податке о броју лица које поседују здравствену књижицу, која имају изабраног лекара и броју Ромкиња обухваћених гинеколошким прегледима.

Процењени обухват деце ромске националности редовним систематским прегледима је око 80% од укупног броја ове деце предшколског и школског узраста у Бору, односно у школској 2018/2019. години је укупно 35 ученика/ца ромске националности (16 девојчица и 19 дечака) било обухваћено систематским прегледима.

У оквиру патронажне службе Дома здравља Бор веома је значајно учешће и рад ромске здравствене медијаторке која представља веома значајан извор информација са терена. Заједно са здравственим радницима Дома здравља, ромски здравствени медијатор активно учествује у капањима промоције здравља и имунизације. Према подацима здравственог медијатора . процењен број ромске деце обухваћене систематским прегледима је 64 и то 28 девојчица и 36 дечака. Процент деце узраста деце 24–35 месеци, из опште популације, која су примила све препоручене вакцине из националног календара имунизације до свог првог рођендана је 195. Од тог броја 101 дете је из ромске популације. Број деце узраста до 12 месеци која су обухваћена имунизацијом је 39 тј. 19 дечака и 20 девојчица.Процењени број мајки и деце ромске националности обухваћених патронажним посетама (пре и постнатално) је 82, док је процењени број корисника развојног саветовалишта (из ромске популације) 3, односно 2 жене и 1 мушкарац.

3.3.5. Социјална заштита

Укупан број корисника социјалне заштите 2018. години је 3.710 особа, а од овог броја 1.801 жена и 1.909 мушкараца. Процењује се да је проценат заступљености корисника социјалне заштите у укупном броју становника је 7.63 %. Према подацима Центра за социјалну заштиту Града Бора, проценат заступљености ромске популације у укупном броју корисника социјалне заштите је **око 65%**.

С обзиром да се евиденција не води на начин да кориснике социјалне заштите разликује према националној припадности, нема прецизних података колики је тачан број корисника ромске националности. У ЦСР Бор, се не води посебна евиденција о Ромима и Ромкињама као корисницима услуга социјалне заштите, али према процени свако пето ромско домаћинство прима новчану социјалну помоћ (20,5%). У 2018/2019. години је око 518 деце имало право на дечији додатак, али нема података колики је од тог броја деце ромске националности. Процена је да је од укупног броја деце 80% ромске деце.

Центар за социјални рад Бор процењује да је број деце ромске националности старости од до 18 година која примају дечији додатак 196 особа. Од тог броја, 74 дечака и 122 девојчице (или 62.24, % девојчица) примају дечији додатак.

Од просечно 206 ромска детета која примају дечији додатак, од 5 -10 годишње изгубе право а истовремено толико нових корисника оствари право.

На територији Града Бора постоји једна народна кухиња са просечним бројем од 450 корисника годишње. Доња табела показује укупан број корисника народне кухиње као и удео жена корисница за период од предходне четири године:

Табела 14: Број корисника народне кухиње на територији Града Бора

Година	Укупан број корисника	Укупан број жена / корисница
2016	450	79
2017	450	76
2018	450	78
2019	450	88

Извор података: ЈЛС, Центар за социјални рад

Треба истаћи да су Ромкиње двоструко дискриминисане у широј друштвеној заједници, као припаднице мањине и као жене. Ромкиње су у својим породицама свакодневно изложене насиљу, које чак имају проблем и да препознају а посебно да пријаве и покушају да остваре своја права. Нарочито отежавајући фактори за Ромкиње су низак образовни и социјални ниво и предрасуде које запослени у институцијама имају према ромској популацији. Посебно је осетљив проблем Ромкиња којима прети насиље у породици. Међутим, позитивна ствар је изражен активизам и друштвена ангажованост самих Ромкиња.

3.4. Политике и праксе локалне управе и локалних институција

Град Бор је издвајао посебна средства за унапређивање положаја Рома у претходне три године, и то:

- 2017. године - Није расписиван конкурс за пројекте од јавног интереса нити је финансиран ни један пројекат у вези социјалне инклузије Рома и Ромкиња
- 2018. године - 200.000,00 динара
- 2019. године - 500.000,00 динара
- 2020. године - 500.000,00 динара

3.4.1. Образовање

Одељење за друштвене делатности Градске управе Бор организује подршку континуираном образовању ученика ромске националности што се огледа у значајним новчаним давањима из градског буџета. Финансијска средства се издвајају за уџбенике, за ужину, школски превоз и студентске типендије. На територији Града Бора школски превоз сва деца имају бесплатно, предшколци са родитељима као и социјално угрожени средњошколци. Сви ђаци до 4 разреда имају бесплатне уџбенике.

За социјално угрожену децу регресира се ужина. Од 2018.године одобравају се стипендије за студенте из буџета локалне самоуправе. У 2018. је укупно 35 студената остварило стипендију из буџета локалне самоуправе. Студенти ромске националности нису конкурисали за стипендију.

Издвојена су финансијска средства за ужину за кориснике ромске националности за школску 2019/20 у износу од 82.162,50 РСД.

У 2019. су издвојена финансијска средства за школски превоз у износу од 143.462.507,86 РСД.

Нису издвојена финансијска средства за школски превоз за кориснике ромске националности за школску 2019/20.

У 2019. су издвојена финансијска средства за превоз за средњу школу у износу од 143.462.507,86 РСД.

Нису издвојена финансијска средства за превоз за средњу школу за кориснике ромске националности за школску 2019/20.

Напомена: Превоз је за сву децу, посебан превоз за децу ромске националности НЕ ПОСТОЈИ. Регресирана ужина је за децу чије су породице корисници социјалне помоћи. Превоз се плаћа по пређеном километру, а не по превезеном путнику, тако да је цена коштања превоза, односно средства која град Бор одваја за превоз, цена издвојена за превоз свих грађана Бора. Ученици основних школа имају право на бесплатан превоз, док је превоз за ученике средњих школа бесплатан за оне чије су породице корисници социјалне помоћи.

У 2019 се не одобравају стипендије за средњошколце из буџета локалне самоуправе.

У 2019. се одобравају стипендије за студенте из буџета локалне самоуправе. У 2019. је укупно 35 студената остварило стипендију из буџета локалне самоуправе. Међу њима, ниједан студент ромске националности није остварио ову могућност.

Добро образовање важан је предуслов за проналажење посла. У Бору је 2017. године 89,74% деце похађало припремни предшколски програм, а 92,94% деце је било укључено у основно образовање. Стопа одустајања од школовања у основном образовању у Бору се смањила у периоду од 2011. до 2017. године, са 4,3% на 1,9%.

При анализи политика и праксе локалне управе и локалних институција у области образовања, између осталог, посматрали смо да ли предшколске установе организују или не полудневне програме за децу узраста 4,5–5,5 година које финансира ЈЛС. Град Бор не организује полудневне програме образовања као што није извршена и индентификација додатних потреба кроз годишњу анализу ЈЛС и школске управе за укључивање ромске деце у различите програме образовања. Један од основних проблема је дугачка листа чекања где је преко 300 децена овој листи. Ситуацију компликује чињеница да родитељи ромске деце нису запослени што их позиционира на дно ове листе.

3.4.2. Запошљавање

Град Бор је 2017. године била средње погодна средина у погледу квалитета живота, што показује чињеница да је била сврстана међу средње развијене општине у неколико области у оквиру Индекса друштвеног развоја. Године 2017, просечна старост у Бору је износила 43,28 година. У периоду од 2011. до 2017. године укупни индекс зависности становништва је порастао са 43,21% на 49,90%, а индекс зависности старих са 22,64% на 29,12%.

Економска активност представља важно средство за постизање вишег животног стандарда. У Бору је 2017. године просечна нето зарада износила 50.052 динара, што је било изнад просека Републике Србије од 47.893 динара. У погледу запослености, 40,72% људи старости од 15 до 64 године у Бору је имало формално запослење, што је било испод просека запослености од 44,51% на нивоу Републике Србије. У периоду 2011-2017. године стопа незапослености у Бору се смањила са 31,42% на 29,50%.

Током 2016, 2017, 2018. и 2019. године из буџета локалне самоуправе издвојена су финансијска средства за Мере активне политике запошљавања. Износи средстава за сваку годину појединачно су дати су у наредној табели:

Табела 15: Новчана издвајање из буџета локалне самоуправе за Мере активне политике

Година	Износ издвојених средстава
2016.	4.200.000,00 динара
2017.	11.000.000,00 динара
2018.	20.000.000,00 динара
2019.	30.000.000,00 динара

Извор: Подаци из Упитника попуњени од стране Радне групе за израду ЛАП-а

У оквиру ових мера нису посебно издвојена средства за мере активне политике запошљавања за кориснике ромске националности, али су Роми били укључени у ове мере. Запошљавање је веома отежано. Организоване бербе сезонског воћа и поврћа, учешће на јавним радовима бележи се мали број припадника ромске националности. У многим случајевима, појединци не прихватају ову врсту радног ангажовања због коришћења социјалне помоћи.

Мере активне политике запошљавања је током претходне четири године користио следећи број корисника:

Табела 16: Број корисника који је користио мере активне политике запошљавања

Година	Укупан број корисника	Укупан број мушкараца	Укупан број жена
2016.	67	38	29
2017.	148	94	54
2018.	124	72	52
2019.	133	70	63

Извор: Национална служба за запошљавање – филијала Бор

Према подацима НСЗ Бор, мере активне политике запошљавања је током претходне четири године користио следећи број припадника ромске националности:

Табела 17: Број корисника ромске националности који је користио мере активне политике запошљавања

Година	Укупан број корисника	Укупан број корисника ромске националности	Процентуално учешће корисника ромске националности у односу на укупан број корисника
2016.	67	5	7.46%
2017.	148	16	10.81%
2018.	124	6	4.83%
2019.	133	/	/

Извор: Национална служба за запошљавање – филијала Бор

Број корисника ромске националности који је користио мере активне политике запошљавања је далеко мањи у односу на остало становништво. На основу доступних података НСЗ Бор ову могућност је у периоду од 2016.-2018.године користило 7.7% евидентираних Рома и Ромкиња на евиденцији НСЗ Бор.

Од укупно наведеног броја лица ромске националности који су користили мере активне политике запошљавања, веома је мали број особа које су користиле могућности субвенција за samozapošljavanje. Према подацима НСЗ Бор, од 2016.године само су 2 корисника користила ову могућност.Износи средстава у динарима за сваку годину појединачно дати су у наредној табели:

Табела 18: Број корисника ромске националности који је користио могућност субвенција за samozapoшљавање

Година	Износ средстава	Укупан број корисника	Укупан број жена /корисница
2016.	180.000,00	1	1
2017.	/	0	0
2018.	/	0	0
2019.	200.000,00	1	0

Извор: Национална служба за запошљавање – филијала Бор

Град Бор не располаже подацима о укупном броју корисника ромске националности и броју Ромкиња који су користили мерепасивне политике запошљавања за предходне четири године.

3.4.3. Здравствена заштита

У погледу здравља и здравствене заштите, Град Бор је 2017. године спада омеђу погодније општине у Србији. Очекивано трајање живота на рођењу у Бору је 2017. године било 74,4 године. Број лекара на 1.000 становника се смањило са 3,48 у 2011. години на 3,4 у 2017. години.

Здравствена документација и све евиденције које се воде не прикупљају се по националној припадности пацијената, јер за то не постоји законски основ, али из искуства и праксе здравствених радника и изабраних лекара може се закључити да су најчешћа обољења код одраслих Рома и Ромкиња кардиоваскуларне болести и то најчешће проблеми са хипертензијом (висок крвни притисак). Такође, доминирају проблеми са обољењима респиратног тракта и то у највећем броју случајева астма и хронична опструктивна болест плућа. Поменута обољења су последица лоших социо-економских услова живота, лоше исхране и лоших животних навика као што је конзумирање цигарета и алкохола. Према истраживању које је удружење „Gipsy Soul“ спровело, у ромској заједници бележи се око 70% пушача у популацији одраслих припадника ромске заједнице (59,70% су пушачи са најмање 15 цигарета дневно). Анкета је показала да у свакој породици постоји бар један пушач, а некада су то и сви чланови породице. Конзумирање алкохола као здравствени ризик заступљен је у свим породицама анкетираних Ромкиња. У старосној доби од 35 до 65 година најчешћи здравствени проблеми повезани су са депресијом и стањима анксиозности. Најчешћа обољења код деце, због лоших животних услова и лоше исхране, су астма и бронхитис, а честе су и анемије.

Када говоримо о здрављу Ромкиња у Граду Бору, а на основу процене Мобилног тима, спроведених гинеколошких прегледа и скрининга на рано отривање рака грлића материце у периоду од 2014. до 2018. године, закључује се да Ромкиње рано ступају у брак, имају више

трудноћа са малим размаком између трудноћа и рађања, рано напуштају школовање, немају утицаја на планирање породице и избор контрацепције. Чести су абортуси као вид планирања породице (више од 55% Ромкиња од 80 обухваћених превентивним програмима је имало између 1-5 намерних побачаја, а преко 15% је имало више од 10 намерних побачаја) што свеукупно утиче на угрожено репродуктивно здравље Ромкиња и намеће потребу за системским мерама ради побољшања њиховог репродуктивног здравља. У Дому здравља се не води посебна евиденција о пружању услуга здравствене заштите припадницима ромске заједнице. Такође, не постоје ни национални показатељи који би се користили за праћење здравственог стања Рома и Ромкиња што би било од користи за планирање услуга и унапређење здравственог стања припадника ромске заједнице на локалном нивоу. Управо зато горе наведени налази истраживања, као и превентивних и скрининг програма који су последњих година проведени у Бору међу ромском популацијом представљају валидну основу за планирање мера, активности и пројеката.

3.4.4. Социјална заштита

Брига о социјално угроженима и старима један је од важних аспеката друштвеног развоја. Удео корисника новчане социјалне помоћи у укупном броју становника је 2017. године био 4,4%, што је било више од 3,5%, колико је износио удео корисника новчане социјалне помоћи на нивоу Републике Србије. Просечна пензија у Бору износила је 28.730 динара. Расходи за социјално осигурање и социјалну заштиту по становнику су порасли у периоду 2011-2017. године, са 300 динара на 1.906 динара по становнику.

Када је реч о осталим показатељима квалитета живота, Град Бор је 2017. године спадао у мање погодне општине у Србији. Стопа осуђених пунолетних починилаца кривичних дела се у периоду од 2011. до 2017. године смањила са 1,01% на 0,61%, а стопа малолетних починилаца кривичних дела смањила се са 1,83% на 0,27%. Када је реч о насиљу у породици, удео деце жртава насиља у породици у Бору је 2017. године износио 1,04%, а удео жена жртава породичног насиља 0,96%. Друштвена партиципација мерена излазношћу грађана на изборе била је 59,9% током претходних избора, што је изнад просека Републике Србије од 56,22%.

Центар за социјални рад пријавио је 9 лица на адреси Центра. Од тога броја, само је 1 лице ромске националности. На подручју града Бора није вршена анализа потреба Рома/Ромкиња за услугама социјалне заштите. Процењује се да су Роми и Ромкиње највише заинтересовани за материјална давања.

Иако није урађена анализа, процена је да су Роми и Ромкиње највише заинтересовани за новчану социјалну помоћ и ужину за ученике. Међутим, на територији Града Бора сви предшколци са пратиоцем имају бесплатне аутобуске карте, сви основци и средњошколци који примају социјалну помоћ имају бесплатан градски превоз.

3.4.5. Становање

Град Бор је успоставио систем за пружање правно-техничке помоћи Ромима и Ромкињама у циљу регулисања имовинског и правног статуса објеката.

ЈЛС је планирала мере за унапређење постојећих објеката у којима живе Роми и Ромкиње, а које се односе на санирање постојећих објеката и изградњу нових социјалних станова.

Током текуће године очекује завршетак израде Плана детаљне регулације за део насеља Нови Градски центар, део Рудара и Војске Југославије, а такође и сређивање дела инфраструктуре. У том контексту је формиран тим који ће активно учествовати у изради истог. Након тога ће фокус бити на обезбеђивању донаторских средстава за даље решавање инфраструктуре насеља, односно имплементацију применљивих стамбених модела.

Обзиром да постоји проблем пренасељености и неадекватног становања у насељу Север и Брезоник треба пронаћи решење размештаја дела мештана истог насеља, односно, решавање њиховог стамбеног питања, како би се приступило процесу израде Плана детаљне регулације у насељу. Неопходно је урадити и студију расељавања за истоимено насеље.

Током 2018. године је израђен План генералне регулације градског насеља Бор /Сл.лист Града Бора бр. 1/2018 и 3/2018 / и на седници Скупштине је усвојен. Мобилни тим за инклузију Рома града Бора је координирао целокупан процес израде у који су били укључени и житељи свих насеља.

Током 2018. године је у оквиру пројекта Пројекта „Техничка помоћ за унапређење животних и стамбених услова ромске популације у неформалним насељима – Становање Рома“ ЕУ је финансирала израду техничке документације за изградњу зграде за становање Рома и других становника.

Исто тако, израду пројектно-техничке документације за израду социјалних станова финансирала је ЕУ. У овим становима планира се пресељење 56 породица а тога 32 ромских домаћинстава из следећих насеља: МЗ Нови Градски центар- бараке у ул. Николе Коперника, део МЗ Рудара из ул. 7. јули и МЗ Север из ул. Војске Југославије.

3.4.6. Пројектне иницијативе на локалном нивоу

Табела 19: Пројектне иницијативе на локалном нивоу

Назив пројекта	Носилац	Партнери	Период реализације	Циљ	Вредност пројекта и извори				
					РСД/ЕУР/УСД	Ук. вред.	Учешће ЈЛС	Други извор-	Учешће других извора
„Спремни за предшколско“	Ромска иницијатива младих „GYPSY SOUL“	/	2018. година	Пројекат је помоћ ромској деци узраста од 3-5,5 година у превазил	РСД	467.600,00	239.100	Сопствено учешће	228.500,00

Назив пројекта	Носилац	Партнери	Период реализације	Циљ	Вредност пројекта и извори				
					РСД/ЕУР/УСД	Ук. вред.	Учешће ЈЛС	Други извор-	Учешће других извора
				ажењу социјалне, културне и језичке баријере пре поласка у предшколски програм на територији и општине Бор.					
Активна заједница рома са инвалидитетом	Удружење Рома са инвалидитетом "АМАЛ" Бор	/	2019	Заштита лица са инвалидитетом - социјална заштита	РСД	136.000	136.000		
"Лако до мојих права"	УГ "Рома, Египћана и Ашкалија Бор" Бор	/	2019	Заштита и промовисање људских и мањинских права	РСД	170.000	170.000		
Спремни за предшколско - без дискриминације	Ромска иницијатива младих "GYPSY SOUL" Бор	/	2019	Заштита и промовисање људских и мањинских	РСД	178.500	178.500		

Назив пројекта	Носилац	Партнери	Период реализације	Циљ	Вредност пројекта и извори				
					РСД/ЕУР/УСД	Ук. вред.	Учешће ЈЛС	Други извор-	Учешће других извора
				х права					

Извор: Подаци из Упитника попуњени од стране Радне групе за израду ЛАП-а

3.5. SWOT анализа

SWOT анализа (акроним од енглеских речи: *Strengths, Weaknesses, Opportunities, Threats* - снаге, слабости, прилике, претње) је техника стратешког менаџмента путем које се уочавају стратешки избори довођењем у везу снага и слабости са шансама и претњама у екстерном окружењу. Помоћу SWOT анализе утврдићемо следеће:

- где смо најјачи тј. које су нам врлине;
- где смо најслабији и које су нам мане;
- који потенцијал имамо тј. где постоји слободан простор за раст и развитак и
- које нам опасности прете и у којој тачки смо најслабији.

SWOT анализа је урађена за сваку од пет области Стратегије и овог ЛАП-а. Налази анализе су представљени посебно за сваку област. SWOT анализа је резултат радионица које су одржане са представницима заинтересованих страна и заснована је како на анализи доступних статистичких података (који су дати у овом документу), тако и на проценама којима су располагали представници заинтересованих страна.

3.5.1. Образовање

СНАГЕ	СЛАБОСТИ
<ul style="list-style-type: none"> • Педагошки асистенти • Здравствени медијатор • Међунационални савет • Мобилни тим • Службена набавка података Е-набавка • Афирмативне мере МПНТР • Велики број деце жели да се укључи у систем образовања 	<ul style="list-style-type: none"> • Нема конкурса за стипендије • Нема представника Рома у савету за образовање и другим саветима • Непостојање ромског координатора при градској управи (ангажује се пројектно) • Недовољна комуникација невладиног сектора са ЛС

<ul style="list-style-type: none"> • Основно образовање одраслих • Бесплатни уџбеници 1-4 разред ОШ • Бесплатни школски прибор за децу 1. разреда ОШ • Искуство ЛС у писању стратешких докумената • Сарадња ЛС са РНВО • Сарадња ЛС са институцијама • Сарадња РНВО са институцијама • Програми неформалног образовања • Постојање стручног кадра за рад са ромском децом у раном узрасту у РНВО 	<ul style="list-style-type: none"> • Неразвијеност РНВО –недостатак капацитета • Ограниченост област деловања РНВО • Слаби инфраструктурни капацитети ПУ за пријем деце у раном развоју у периоду 3-5,5 година. • Велики проценат осипања деце ромске националности из образованог система • Недовољан број стручног кадра за рад са ромском заједницом • Недовољан број педагошких асистената
ШАНСЕ	ПРЕТЊЕ
<ul style="list-style-type: none"> • Формиран национални савет РНМ • Оснивање канцеларије за ромског координатора • Систематизација радног места ромског координатора • Јавни позиви за доделу грантова (ЕУ, СКГО....) • Успостављање бољег канала комуникације између ЛС и РНВО • Побољшање информисаности ромске популације • Примена Стратегије за социјално укључивање Рома и Ромкиња на локалном нивоу • Системске мере –закони и правилници о додатној подршци ученицима у инклузивном образовању, као и препознавању облика дискриминације у образовању • Афирмативне мере приликом уписа ученика ромске националности 	<ul style="list-style-type: none"> • Примарне и секундарне миграције • Недовољна финансијска средства за спровођење програма и пројеката • Предрасуде • Несусклађеност образовних профила са захтевима тржишта. • Успоравање евроинтеграција • Погоршавање политичке ситуације на регионалном и европском нивоу • Недовољно препознавање потреба ромске заједнице од стране друштва у целини • Обустављање донаторских програма намењених инклузији Рома

Главне снаге у области образовања у Бору представљају адекватни предшколски и школски капацитети, укључујући стручно оспособљени кадар и постојање педагошког асистента у ОШ, као и добра сарадња образовних установа са другим локалним институцијама које пружају материјалну и другу подршку ученицима ромске националности. Међутим, слабости и недостатака је далеко више и они се, пре свега, огледају у малом обухвату деце ромске националности ППП и осипању ученика из образовног система, чему највише доприносе три фактора: слаб материјални положај родитеља ромских ђака, недовољно изграђена свест родитеља о важности образовања и укључивања у образовни систем, као и недостатак финансијских средстава у буџету Града за материјалну подршку ромским породицама за школовање деце (књиге, ужина, радни листови, одећа, обућа ...). Локална самоуправа као

главне шансе за унапређење тренутне ситуације може да искористи системске мере о додатној подршци ученицима у инклузивном образовању, могућност ангажовања нових педагошких асистената у оним основним школама које похађа велики број ученика из ромске популације, као и доступне донаторске програме стипендирања и подршке ученицима ромске националности у образовном процесу.

3.5.2. Запошљавање

СНАГЕ	СЛАБОСТИ
<ul style="list-style-type: none"> • Постојање локалних стратешких докумената за запошљавање • Постојање националних програма запошљавања • Програми за ново запошљавање и самозапошљавање и стручне праксе • Безповратна средства за самозапошљавање • Опређена буџетска средства • Могућност пречег закупа тезги на пијаци • Велики број радно способних Рома • Добре стручне компетенције запослених у НСЗ Бор за рад са незапосленима (мотивационе, активационе, за активно тражење посла) • Проактиван приступ у свим сегментима запошљавања • Постојање конкретних подстицајних средстава за запошљавање Рома- мере активне политике запошљавања • Спровођење програма "Друга шанса" – функционално основно образовање одраслих 	<ul style="list-style-type: none"> • Недовољна информисаност грађана ромске националности и МСП програмима запошљавања • Слаба заинтересованост грађана ромске националности и МСП за учествовање у програму • Слаба одрживост након истека програма • Недовољан број обучених кадрова за облат запошљавања у ЛС • Низак степен квалификације • Недовољан број запослених Ром у јавним институцијама • Недовољна искоришћеност афирмативних акција у области запошљавања • Недостатак потпуних и ажурираних података о незапосленим Ромима
ШАНСЕ	ПРЕТЊЕ
<ul style="list-style-type: none"> • Постојање програма менторства „START UP“ • Постојање програма неформалног образовања (РЕФ, ХЕЛП...) • Присуство страних компанија • Афирмативне мере за запошљавање у јавним институцијама • Регулисан статус радника на сезонским радницима • Развијање програма социјалног предузетништва • Развијање програма женског 	<ul style="list-style-type: none"> • Дискриминација • Неинформисаност о свим правима • Предрасуде • Недовољна социјална укљученост • Необразованост/сиромаштво • Немогућност да се испуне услови конкурса – тражења средства за обезбеђења (меница, жирант) • Зависност од иностраних инвеститора • Рад на црно лица ромске националности • Продубљивање економске кризе и

<p>предузетништва</p> <ul style="list-style-type: none"> • Долазак страних инвеститора и отварање нових радних места у Граду 	<p>сиромаштва у држави и региону</p> <ul style="list-style-type: none"> • Недовољна мотивисаност лица ромске националности за активно тражење посла
---	--

У области запошљавања постоји низ снага/предности на којима је надаље могуће засновати решавање проблема незапослености Рома и Ромкиња у Бору. Најпре, запослени у НСЗ имају адекватне стручне компетенције, као и стабилан извор финансирања за реализацију мера активне политике запошљавање међу којима се налазе и подстицајна средства за запошљавање лица ромске националности. Такође, значајна снага је и спровођење програма „Друга шанса“ који се односи на функционално основно образовање одраслих које је доступно и лицима ромске националности без квалификација. С друге стране, низ је слабости које негативно утичу на укључивање Рома и Ромкиња на локално тржиште рада, као што су: неизјашњавање Рома по националној припадности које повлачи немогућност коришћења мера намењених лицима из осетљивих категорија, исто као и недовољна информисаност и слаба заинтересованост Рома за постојеће програме запошљавања. Локална самоуправа као главне шансе за унапређење тренутне ситуације може користити отварање нових радних места са доласком нових инвеститора, као и могућности које пружају социјално предузетништво и боља синхронизација активности свих актера који учествују у процесу запошљавања.

3.5.3. Становање

СНАГЕ	СЛАБОСТИ
<ul style="list-style-type: none"> • Добра комуникација и координација са ромским активистима са терена • Попуњене анкете о стамбеним потребама Рома • Стручност запослених лица у ЈЛС Бор у области становања • Постоји изабрана локација за стамбено збрињавање • Урађен план расељавања • Мобилни тим • Скупштински савет за урбанизам • Бесплатна правна помоћ 	<ul style="list-style-type: none"> • Становање у зони рудника (на ободу копа) • Недовољан број локација за социјално стамбено збрињавање • Недовољан број кућа /станава за социјално збрињавање • Непостојање израђене пројектно техничке документације • Лоша комуникација између локалних институција због специфичности проблема о пребивалишту • Неактивност месних заједница у решавању стамбених питања • Неукљученост ромске заједнице у решавање проблема сопственог становања • Лоше стање постојећих и неуређеност комуналне инфраструктуре у насељима у којима живе Роми • Нерешени имовински односи као

	<p>предуслов за легализацију објеката</p> <ul style="list-style-type: none"> • Стамбени објекти у лошем стању (недостатак купатила, лоша кровна конструкција, подови, лоша столарија) што повећава цену адаптације и санације објеката • Многочлана ромска домаћинства (2-3 породице живе у истом простору) • Постојање дивљих депонија на периферији ромских насеља
ШАНСЕ	ПРЕТЊЕ
<ul style="list-style-type: none"> • Урбанистички план за исељавање • Постојање програма за стамбено збрињавање • Ангажовање ромских активиста у за рад у локалној заједници у циљу едукације Рома о култури становања • Формирање скупштина стара Рома у подстандардним насељима • Подршка надлежних министарстава у решавању проблема лоших услова становања Рома • Донаторска средства намењена унапређењу услова становања ромске популације 	<ul style="list-style-type: none"> • Несређени имовинско правни односи • Насилно исељење (Евикција) • Недовољна финансијска средства • Неадекватни услови живота (нема уличне расвете, изношењасмећа) • Немотивитаност за пресељење из тренутно бесплатног становања (не плаћају режијске трошкове , закуп стана ...) • Непостојање основних хигијенских услова • Небезбедно становање у појединим ромским насељима (близу КОПа)

Најзначајније идентификоване снаге Града Бора у области становања су стручност запослених у области становања, постоји изабрана локација стамбено збрињавање, урађен план расељавања као и постојање бесплатне правне помоћи на коју, између осталог, имају право и лица ромске националности у циљу приоритетног решавања комуналне инфраструктуре у ромским насељима и озакоњења бесправно саграђених стамбених објеката. С друге стране, област становања је оптерећена многобројним слабостима и недостацима који се, пре свега, односе на нерешене имовинско-правне односе на парцелама/објектима у којима живи ромска популација што отежава процес легализације, затим лошу комуналну инфраструктуру у ромским насељима и непостојање станова у јавној својини Града за стамбено збрињавање социјално угрожених категорија становништва. Локална самоуправа као могуће шансе за решавање проблема становања Рома у средњорочном периоду, може искористити могућност пројектног финансирања израде недостајуће планске и геодетско-техничке документације за озакоњење нелегалних објеката, као и ослобађање од плаћања таксе за легализацију објеката за припаднике маргинализованих група, али и покренути иницијативу за изградњу социјалних станова.

3.5.4. Здравље

СНАГЕ	СЛАБОСТИ
<ul style="list-style-type: none"> • Здравствена медијаторка • Мобилни тим • Сарадња здравствене медијаторке и РНВО са домом здравља • План јавног здравља • Једнократна социјална помоћ за тешка малигна обољења • Развијена мрежа здравствених установа • Добра сарадња институција на локалу у области здравствене заштите • Постојање планова превентивних и скрининг програма • Покривеност ромских насеља услугама патронажне службе • Постојање ОЦД које се баве унапређењем здравља Рома • Висок проценат Рома који поседују здравствену књижицу и лична документа • Висок наталитет и млада ромска популација 	<ul style="list-style-type: none"> • Недовољно здравствених медијаторки • Неинформисаност корисника о својим правима у области здравствене заштите • Недостатак здравствене документације • Недовољна опрема и неодговарајући технички капацитети (возила и опрема) • Недостатак стручног кадра • Непостоји авансно плаћање трошкова превоза • Непостојање планских истраживања и систематизованих података о здрављу Рома и Ромкиња • Ниска свест о значају превентивних прегледа и лечењу незаразних хроничних болести • Угрожено репродуктивно здравље Ромкиња (малолетничке трудноће, абортуси, контракције) • Висок проценат зависника од дувана и алкохола • Неспровођење медијских кампања промоције здравља и здравих стилова живота • Слаб одзив ромске популације на превентивне прегледе и скрининг програме
ШАНСЕ	ПРЕТЊЕ
<ul style="list-style-type: none"> • Усавршавање здравствених радника за рад са Ромима • Ангажовање активиста за рад са Ромима • Доступност фондова за пројекте у области здравља • Едукација на терену са Ромкињама, превентивни прегледи • Донаторски програми намењени унапређењу положаја ромске популације • Сарадња са Министарством здравља • Сарадња са Националним саветом ромске националне мањине • Сарадња са Заштитником грађана и Повереницом за родну равноправност 	<ul style="list-style-type: none"> • Велики ризик за здравље због загађења, сиромаштва, животних услова... • Нередовни превентивни прегледи • Редукован рад појединих сеоских амбуланти • Незаинтересованост ресорних министарстава за решавање проблема на локалу • Недостатак финансијских средстава из републичког буџета за унапређење положаја Рома • Недовољан број запослених здравствених радника који је ограничен забраном запошљавања у јавним институцијама и органима

<ul style="list-style-type: none"> • Национални програми за превенцију заразних и незаразних болести • Програми јавног здравља • Протоколи за сузбијање и превенцију насиља и злостављање жена и деце 	<ul style="list-style-type: none"> • Демографска структура становништва на нивоу државе у опадању • Низак животни стандард
--	--

У области здравствене заштите Рома и Ромкиња у Бору значајну снагу представља разграната мрежа установа примарне здравствене заштите у којима су услуге здравствене заштите доступне ромској популацији, као и висок проценат лица ромске националности који поседују здравствену књижицу. Такође, у Бору постоје планови превентивних и скрининг програма, на основу којих се периодично организију теренски превентивни прегледи, а из градског буџета се издвајају средстава која су намењена унапређењу здравља и социјалног статуса осетљивих категорија становника. Значајна је и подршка актера из цивилног сектора који спроводе активности у области унапређење здравља Рома. Међутим, постоји и низ слабости које отежавају инклузију Рома у области здравствене заштите, као што су: непостојање систематизованих података о здрављу локалне ромске популације, низак животни стандард и лоши хигијенско-санитарни услови живота у комбинацији са ниском свешћу о значају превентивних прегледа и потреби лечења хроничних незаразних болести. Као главне шансе за унапређење здравља Рома идентификовани су национални програми и кампање усмерене на превенцију заразних и незаразних болести уз остваривање блиске сарадње са великим бројем институција и државних органа (Национални савет ромске националне мањине, Заштитник грађана, Канцеларија за људска и мањинска права, итд.) који спроводе надлежности и овлашћења у области унапређења положаја ромске националне мањине.

3.5.5. Социјална заштита

СНАГЕ	СЛАБОСТИ
<ul style="list-style-type: none"> • Мобилни тим • Стратегија социјалне заштите • Оспособљени кадрови за рад са Ромима • Добра комуникација РНВО и ЦСР • Бесплатна правна помоћ • Одезбеђен приступ објекту ЦСР за особе са инвалидитетом • Одлука ЛУ о социјалној заштити • Опремљеност • Енергетско заштићени купци (умањење рачуна за струју и комуналне услуге) • Препознате потребе ромске популације у области социјалне заштите • Развијена мрежа институција у области социјалне заштите • Постојање 3 ромска удружења- која се 	<ul style="list-style-type: none"> • Не постоји Локални акциони план за социјалну заштиту • Велики број корисника социјалне помоћи у односу на капацитете • Недовољан број стручних кадрова у центру за социјални рад • Нема запослених Рома у ЦСР • Лоша информисаност Рома о својим правима • Непостојање систематизованог радног места – Координатора за Роме • Непостојање стручног кадра за писање и имплементацију ЕУ пројекта • Ромска удружења немају довољне капацитете за реализацију пројекта, као ни сопствени простор за рад удружења • Део стручног кадра је немотивисан, „уморан“ и неспреман на промене у

<p>баве питањима социјалне заштите</p> <ul style="list-style-type: none"> • Спремност запослених у градској управи и цивилног сектора да активно учествују у програмима и пројектима намењеним унапређењу положаја ромске популације на територији града Бора 	<p>раду са корисницима</p> <ul style="list-style-type: none"> • Незаинтересованост стручног кадра за додатне едукације • Постојање предрасуда о осетљивим групама • Незадовољство једног броја корисника социјалне заштите комуникацијом са пружаоцима услуга социјалне заштите • Недовољна информисаност јавности о положају ромске популације • Недовољно укључивање Рома у процесе доношења одлука • Непостојање социјалне карте ромских домаћинстава
ШАНСЕ	ПРЕТЊЕ
<ul style="list-style-type: none"> • Едукација ромских активиста у области социјалне заштите • Додатно усавршавање за рад са Ромима • Доступност фондова у области социјалне заштите • Добра сарадња РНВО са представницима ЦСР • Међународна и национална стратешка документа у области социјалне заштите и инклузије Рома • Финансијска и техничка подршка домаћих и страних донатора у области социјалног укључивања Рома (ресорна министарства, међународне организације, ИПА фондови) • Размена искуства и примери добре праксе у области социјалног укључивања Рома • Дobar законски оквир (Закон о социјалној заштити, Закон о финансијској подршци породици са децом, Породични закон) 	<ul style="list-style-type: none"> • Повећање степена сиромаштва • Повећање броја корисника социјалне помоћи • Рестрикционе мере социјалне заштите • Смањење броја запослених лица у Бору • Дискриминација • Недовољно спровођење усвојених националних стратешких докумената • Потенцијално смањење наменских трансфера локалном буџету за социјалну заштиту • Недовољан/спор прилив средстава из доступних фондова за инклузију Рома • Продужена забрана запошљавања у јавном сектору • Неспровођење усвојених националних стратешких докумената • Потенцијално смањење наменских трансфера локалном буџету за социјалну заштиту

Као кључне снаге у области социјалне заштите ромске популације идентификовано је следеће: развијена мрежа институција и добра међусекторска сарадња у области социјалне заштите, постојање Стратегије социјалне заштите града Бора. С друге стране, бројни су интерни недостаци који стоје на путу потпуније и ефективније инклузије ромске популације у области социјалне заштите, као што су: недовољни људски ресурси и финансијска

средства, неадекватан начин информисања ромске популације о правима и услугама из социјалне заштите, непостојање социјалних карата ромских домаћинстава ради лакшег планирања мера и услуга у области социјалне заштите итд. Локална самоуправа као шансе за унапређење постојећег стања може размотрити укључивање у донаторске програме и пројекте усмерене ка већем социјалном укључивању ромске популације, размену примера добре праксе са другим локалним самоуправама, као и развијање и покретање међуопштинских услуга социјалне заштите.

Општи циљ Локалног акционог плана је побољшање живота Рома и Ромкиња који живе на територији Града Бора.

ЛАП има пет посебних циљева који доприносе остварењу општег циља, и то по један посебан циљ у свакој од пет кључних области релевантних за социјално укључивање ромске националне мањине- образовање, становање, запошљавање, здравствена и социјална заштита:

Посебан циљ 1. Повећање укључености деце и младих ромске националности у систем образовања и васпитања

Посебан циљ 2. Унапређење инфраструктуре у ромским насељима, побољшање услова становања и подршка у решавању у поступцима озакоњења објеката

Посебан циљ 3. Унапређење нивоа запошљивости, могућности за запошљавање и економског оснаживање Рома и Ромкиња

Посебан циљ 4. Унапређење приступа правима и услугама у области социјалне заштите, са посебним акцентом на доступност материјалних давања за породице ромске националности које на њих имају право.

Посебан циљ 5. Унапређење здравља Рома и Ромкиња кроз повећање њиховог обухвата на свим нивоима здравствене заштите и бољом доступношћу услуга здравствене заштите и превентиве.

Посебни циљеви се остварују реализацијом већег броја мера у свакој посебној области, а њихова остварљивост се прати и мери на основу индикатора исхода, за које су утврђене базне и циљане вредности.

ОБРАЗОВАЊЕ

Посебан циљ 1. Повећање укључености деце и младих ромске националности у систем образовања и васпитања.

Мера:

1.1. Успостављање модела за праћење ромске деце у систему раног развоја и предшколског образовања на територији Града Бора

1.2. Обезбедити стручну и материјалну подршку деци и ученицима ромске националности за редовно похађање образовања и постизање бољих резултата у образовном систему Града Бора.

1.3. Унапредити информисаност и мотивисаност родитеља деце и ученика ромске националности о значају образовања и пружити подршку у остваривању њихових права и обавеза

1.4.Обезбедити професионално информисање, каријерно вођење и саветовање ученицима ромске националности приликом уписа на високошколске установе уз примену афирмативних мера

1.5.Обезбедити различите моделе подршке за стицање компетенција и квалификација лицима ромске националности који су рано напустили школовање

1.6.Промоција ромске културе, обичаја, традиције и информисање

СТАНОВАЊЕ

Посебан циљ 2.

Унапређење инфраструктуре у ромским насељима, побољшање услова становања и подршка у решавању у поступцима озакоњења објеката.

Мера:

2.1.Индентификовати потребе за унапређење становања и инфраструктуре у деловима насеља где живе Роми

2.2.Израда урбанистичко-техничке документације за стамбене зграде у деловима насеља где живе Роми

2.3.Обезбедити правну и техничку помоћ лицима ромске националности при решавању имовинско-правних односа у поступку озакоњења стамбених објеката.

2.4.Обезбедити већу мобилност лица из ромских насеља кроз повећање броја аутобуских линија и аутобуских стајалишта

ЗАПОШЉАВАЊЕ

Посебан циљ 3: Унапређење нивоа запошљивости, могућности за запошљавање и економског оснаживања Рома и Ромкиња

Мера:

3.1.Унапредити укљученост незапослених лица ромске националности у програме функционалног и додатног образовања ради стицања додатних знања, вештина и компетенција.

3.2.Повећати обухват незапослених Рома и Ромкиња у обукама за каријерно вођење и саветовање и обухват у обукама за активно тражење посла.

3.3.Подстицати развој ромског предузетништва са посебним фокусом на предузетништво младих и женско предузетништво кроз реализацију програма самозапошљавања и подршком у виду менторства.

3.4.Развити различите програме информисања и едукације припадника ромске популације у области запошљавања

СОЦИЈАЛНА ЗАШТИТА

Посебан циљ 4. Унапређење приступа правима и услугама у области социјалне заштите, са посебним акцентом на доступност материјалних давања за породице ромске националности које на њих имају право.

Мера:

- 4.1. Унапредити услуге и информисаност ромске популације о остваривању права и услуга у области социјалне заштите
- 4.2. Осигурати спровођење и приступ постојећим услугама социјалне заштите уз проширење постојећих услуга за кориснике из ромске заједнице.
- 4.3. Унапредити програме социјалних услуга за Роме и Ромкиње старије од 65+

ЗДРАВСТВЕНА ЗАШТИТА

Посебан циљ 5. Унапређење здравља Рома и Ромкиња кроз повећање њиховог обухвата на свим нивоима здравствене заштите и бољом доступношћу услуга здравствене заштите и превентиве.

Мера:

- 5.1. Обезбедити већу доступност здравствених услуга посебно осетљивим категоријама из ромске заједнице – жене, деца, млади и старије особе
- 5.2. Унапредити коришћење превентивних програма здравствене заштите и услуга саветовалишта у корист ромске популације
- 5.3. Унапредити превентивне програме за Роме и Ромкиње старије од 65+

4. АКЦИОНИ ПЛАН

Овим Акционим планом детаљно се разрађују постављени циљеви (општи и посебни). У њему су дефинисани активности/пројекти, носиоци активности, партнери, потребна финансијска средства и извори, као и показатељи (индикатори) за мерење успешности реализације планираних активности/пројеката.

Укупна вредност овог Акционог плана за период од 2021-2023. године износи **21.675.000,00 динара**, од чега се из буџета града Бора издваја **12.010.000,00 динара**, а из осталих извора/донаторских средстава **9.665.000,00 динара**.

ОПШТИ ЦИЉ:	Општи циљ Локалног акционог плана је побољшање живота Рома и Ромкиња који живе на територији Града Бора.					
Показатељи на нивоу општег циља (показатељи ефеката)	Јединица мере	Базна година	Базна вредност	Циљна година	Циљна вредност	Извор провере
Обухват деце ромске националности ППП, основношколским и средњешколским образовањем	%	2020	80%	2023	95%	Извештај ОШ,МТ, ОДД, СШ
Број Рома који су скинути са евиденције НСЗ због запослења или samozапослења у периоду 2021-2023.	Број	2020	-	2023	10	Извештај НСЗ, МТ, ОДД
% старијих Рома који су корисници нових и/или унапређених социјалних услуга	%	2020	1%	2023	5%	Извештај ЦСР, ЗМ, МТ, ОДД
% ромске популације обухваћене превентивним прегледима	%	2020	80%	2023	90%	Извештај ДЗ, ЗМ, МТ, ОДД
Број ромских породица којима су унапређени услови становања	Број	2020	-	2023	50	Извештај РОЦД, ЗМ, МТ, ОДД

ОБРАЗОВАЊЕ

ПОСЕБАН ЦИЉ 1:		Повећање укључености деце и младих ромске националности у систем образовања и васпитања					
Показатељи на нивоу посебног циља (показатељи исхода)		Јединица мере	Базна година	Базна вредност	Циљна година	Циљна вредност	Извор провере
Број средњошколаца ромске националности која су уписала СШ		Број	2020	25	2023	35	Извештаји СШ Извештај Школске управе
Процент уписане ромске деце у обавезне видове образовања		процент	2020	НП	2023	90%	Извештаји ОШ, СШ, ПА, Извештај Школске управе
Број младих и одраслих Рома и Ромкиња који су наставили прекинуто школовање		Број	2020	80	2023	140	Извештаји ОШ, андрагошког асистента

МЕРА 1.1:	Успостављање модела за праћење ромске деце у систему раног развоја и предшколског образовања на територији Града Бора	Тип мере:	⁵ Информативно едукативна
------------------	--	-----------	--------------------------------------

⁵У складу са *Законом о планском систему* („Сл. гласник РС“ бр. 30/2018), мере јавних политика могу бити: 1) регулаторне, којима се успостављају стандарди и правила којима се уређују односи у друштву; 2) подстицајне, у које спадају: фискалне мере (субвенције, порези и друго) и друге финансијске и нефинансијске мере; 3) информативно едукативне (информационе и образовне кампање и друго); 4) институционално-управљачко-организационе (формирање нових и укидање постојећих институција, промена организационе структуре одређених субјеката, промена броја и компетенција запослених и др.), и 5) обезбеђење добара и пружање услуга од стране учесника у планском систему, укључујући и јавне инвестиције (капитални и инфраструктурни пројекти, инвестиције и др.)

Носилац мере:	ПУ		Партнери:	Предшколска установа (ПУ), Мобилни тим, Дом здравља (ДЗ), ромске организације цивилног друштва (РОЦД)			
Период спровођења:	2021-2023	Потребне измене прописа:		⁶НЕ			
Укупно процењена финансијска средства за меру (РСД):	60.000,00	Вредности фин. средстава по годинама (РСД):		2021-20.000,00	2022-20.000,00	2023-20.000,00	Вредности фин. средстава по изворима финансир.: Буџет града – 60.000,00
Показатељи на нивоу мере (показатељи резултата)	Јединица мере	Базна година	Базна вредност	Циљне вредности			Извор провере
				2021.	2022.	2023.	
Број идентификованих ромских породица	Број	2020.	30	40	50	60	Извештаји МТ Извештаји ПУ ; Извештаји РОЦД
Број организованих радионица	Број	2020.	5	5	10	15	Извештаји МТ Извештаји ПУ ; Извештаји РОЦД

Ознака	Назив активности	Носилац	Партнери	Рок за реализацију	Укупно потребна фин. средства (РСД)	Вредности фин. средстава по годинама (РСД)	Вредности фин. средстава по изворима (РСД)
1.1.1	Идентификација ромских породица чија су деца стасала за програме раног развоја	ПУ, Мобилни тим	ОЦД	2021-2023	/	/	Из редовних делатности
1.1.2	Организовање радионица са родитељима и децом у периоду раног узраста	ПУ, Мобилни тим	ОЦД	2021-2023	60.000,00	20.000,00	Буџет града

⁶Уноси се одговор ДА или НЕ у зависности од тога да ли је за спровођење конкретне мере јавне политике потребна измена прописа/аката . Уколико је одговор ДА, у ово поље се уноси се и назив прописа/акта.

МЕРА 1.2:	Обезбедити стручну и материјалну подршку деци и ученицима ромске националности за редовно похађање образовања и постизање бољих резултата у образовном систему			Тип мере:	- Подстицајна		
Носилац мере:	Одељење за друштвене делатности (Одељење ДД)		Партнери:	Педагошки асистенти (ПА), Предшколска установа (ПУ), основне школе (ОШ), средње школе (СШ), Школска управа, ромске организације цивилног друштва (РОЦД), Центар за социјални рад (ЦСР), Мобилни тим (МТ)			
Период спровођења:	2021-2023	Потребне измене прописа:		ДА - Одлука о изменама и допунама Одлуке о популационој политици.			
Укупно процењена финансијска средства за меру (РСД):	8.580.000,00	Вредности фин. средстава по годинама (РСД):	2021-2.860.000,00 2022-2.860.000,00 2023-2.860.000,00	Вредности фин. средстава по изворима финансир.:	Буџет града – 600.000,00 Донаторска средства – 7.980.000,00		
Показатељи на нивоу мере (показатељи резултата)	Јединица мере	Базна година	Базна вредност	Циљне вредности			Извор провере
				2021.	2022.	2023.	
Број деце из ОШ који су добили уџбенике	Број	2020	40	50	60	70	-Извештаји ОШ -Извештаји СШ -Извештаји МТ Извештај Одељења ДД
Број деце из ОШ која су добила помоћ у учењу	Број	2020	100	120	130	140	-Извештаји ОШ -Извештаји МТ Извештај Одељења ДД

Број деце из СШ која су добила помоћ у учењу	Број	2020	10	20	25	30	-Извештаји СШ -Извештаји МТ Извештај Одељења ДД
--	------	------	----	----	----	----	--

Ознака	Назив активности	Носилац	Партнери	Рок за реализацију	Укупно потребна фин. средства (РСД)	Вредности фин. средства по годинама (РСД)	Вредности фин. средства по изворима (РСД)
1.2.1	Набавка уџбеника и дидактичког материјала за предшколце	ЈЛС	ПУ	2021-2023	480.000,00	160.000,00	Донаторска средства
1.2.2	Набавка уџбеника и дидактичког материјала за ромску децу која похађају од 5 – 8 разреда ОШ.	ЈЛС	ОШ	2021-2023	1.000.000,00	3.000.000,00	Донаторска средства
1.2.3	Организовати додатну помоћ у учењу - допунска настава за ромске ученике у ОШ и СШ (ван редовног плана и програма)	РОЦД	ОШ, СШ	2021-2023	600.000,00	200.000,00	Буџет града

МЕРА 1.3:	Унапредити информисаност и мотивисаност родитеља деце и ученика ромске националности о значају образовања и пружити подршку у остваривању њихових права и обавеза		Тип мере:	-Информативно едукативна
Носилац мере:	ЈЛС - ОДД		Партнери:	Мобилни тим, ОЦД, ОШ, СШ
Период спровођења:	2021-2023	Потребне измене прописа:		НЕ

Укупно процењена финансијска средства за меру (РСД):	60.000,00	Вредности фин. средстава по годинама (РСД):	2021-20.000,00 2022-20.000,00 2023-20.000,00	Вредности фин. средстава по изворима финансирања.:	Буџет града – 60.000,00		
Показатељи на нивоу мере (показатељи резултата)	Јединица мере	Базна година	Базна вредност	Циљне вредности			Извор провере
				2021.	2022.	2023.	
Број идентификованих ромских породица на терену	Број	2020	30	60	80	100	-Извештаји МТ -Извештај ОДД
Број одржаних радионица	Број	2020	2	4	4	4	-Извештаји МТ -Извештај ОДД
Број децетромске националности из ОШ и СШобухваћене активностима информисања и едукације	Број	2020	30	45	60	75	-Извештаји МТ -Извештај ОДД

Ознака	Назив активности	Носилац	Партнери	Рок за реализацију	Укупно потребна фин. средства (РСД)	Вредности фин. средстава по годинама (РСД)	Вредности фин. средстава по изворима (РСД)
1.3.1	Теренски рад на идентификацији породица чија деца нису укључена у редован образовни систем	ЈЛС -ОДД	Мобилни тим, ОЦД, ОШ, СШ	2021-2023	/	/	Из редовних делатности
1.3.2	Информативно-едукативне радионице са родитељима о важности образовања	ЈЛС - Мобилни тим	Мобилни тим, ОЦД, ОШ, СШ	2021-2023	60.000,00	20.000,00	Буџет града

МЕРА 1.4:	Обезбедити информисање, вођење и ученицима професионално каријерно саветовање ромске	Тип мере:	-Информативно едукативна
------------------	---	-----------	--------------------------

националности приликом уписа на високошколске установе уз примену афирмативних мера							
Носилац мере:	ЈЛС - ОДД			Партнери:	Предшколска установа (ПУ), основне школе (ОШ), средње школе (СШ), педагошки асистенти (ПА), факултети, ромске организације цивилног друштва (РОЦД), Канцеларија за ромска питања, Мобилни тим (МТ)		
Период спровођења:	2021-2023	Потребне измене прописа:		НЕ			
Укупно процењена финансијска средства за меру (РСД):	255.000,00	Вредности фин. средстава по годинама (РСД):	2021-85.000,00 2022-85.000,00 2023-85.000,00	Вредности фин. средстава по изворима финансир.:	Донаторска средства – 255.000,00		
Показатељи на нивоу мере (показатељи резултата)	Јединица мере	Базна година	Базна вредност	Циљне вредности			Извор провере
				2021.	2022.	2023.	
Број организованих радионица за каријерно вођење и саветовање	Број	2020	3	5	7	9	-Извештаји МТ -Извештај ОДД -Извештај ОЦД
Број младих ромске националности обухваћених активностима информисања и едукације	Број	2020	10	20	25	30	-Извештаји СШ -Извештаји МТ -Извештај ОДД -Извештај ОЦД
Број одржаних радионица учења српског језика за децу која су повратници	Број	2020	-	10	15	20	-Извештаји МТ -Извештаји ОШ -Извештај ОДД -Извештај ОЦД

Ознака	Назив активности	Носилац	Партнери	Рок за реализацију	Укупно потребна фин. средства (РСД)	Вредности фин. средства по годинама (РСД)	Вредности фин. средства по изворима (РСД)
1.4.1	Информативно-едукативне радионице са родитељима о важности наставка образовања	ЈЛС , Мобилни тим	ОЦД, ОШ, СШ	2021-2023	60.000,00	20.000,00	Буџет града
1.4.2	Организовати програме КВиС-каријерног вођења и саветовања	ОЦД		2021-2023	/	/	/
1.4.3	Програми подршке и учења српског језика за децу која су повратници	ЈЛС,Мобилни тим	ОЦД, ОШ, СШ	2021-2023	195.000,00	65.000,00	Донаторска средства

МЕРА 1.5:	Обезбедити различите моделе подршке за стицање компетенција и квалификација лицима ромске националности који су рано напустили школовање			Тип мере:	-Информативно едукативна		
Носилац мере:	Мобилни тим			Партнери:	ОШ, СШ Предшколска установа (ПУ), Мобилни тим, ромске организације цивилног друштва (РОЦД)		
Период спровођења:	2021-2023	Потребне измене прописа:		НЕ			
Укупно процењена финансијска средства за меру (РСД):	60.000,00	Вредности фин. средстава по годинама (РСД):		2021-20.000,00	Вредности фин. средстава по изворима финансирања.:		Буџет града – 60.000,00
Показатељи на нивоу мере (показатељи резултата)	Јединица мере	Базна година	Базна вредност	Циљне вредности			Извор провере
				2021.	2022.	2023.	
Број припадника ромске националности	Број	2020	70	100	110	120	-Извештаји ОШ

обухваћених активностима информисања и едукације							-Извештаји МТ -Извештај ОДД -Извештај ОЦД
Број корисника која су прошла програме функционалног образовања	Број	2020	70	85	90	95	-Извештаји ОШ -Извештаји МТ -Извештај ОДД -Извештај ОЦД

Ознака	Назив активности	Носилац	Партнери	Рок за реализацију	Укупно потребна фин. средства (РСД)	Вредности фин. средства по годинама (РСД)	Вредности фин. средства по изворима (РСД)
1.5.1	Информативне радионице о програмима неформалног образовања за доквалификацију и преквалификацију деце и младих	ЈЛС, Мобилн и тим	ОЦД, ОШ, СШ	2021-2023	60.000,00	20.000,00	Буџет града
1.5.2	Идентификовање и мотивисање особа за похађање програма функционалног образовања одраслих	ЈЛС, Мобилн и тим	ОЦД, ОШ, СШ	2021-2023	/	/	Из редовних делатности

МЕРА 1.6:	Промоција ромске културе, обичаја, традиције и информисање		Тип мере:	-Информативно едукативне			
Носилац мере:	ЦЗК		Партнери:	ОЦД			
Период спровођења:	2021-2023	Потребне измене прописа:		НЕ			
Укупно процењена	1.350.000,00	Вредности фин.	2021-450.000,00	Вредности фин.	Донаторска средства		

финансијска средства за меру (РСД):		средстава по годинама (РСД):	2022-450.000,00 2023-450.000,00	средстава по изворима финансир.:	и буџет града кроз конкурс за суфинансирање удружења – 1.350.000,00		
Показатељи на нивоу мере (показатељи резултата)	Јединица мере	Базна година	Базна вредност	Циљне вредности			Извор провере
				2021.	2022.	2023.	
Број емитованих радио емисија	Број	2020	0	52	52	52	-Извештаји ОЦД -Извештаји МТ -Архива снимљених емисија
Број подржаних ОЦД	Број	2020	0	1	2	3	-Извештаји ОЦД -Извештаји МТ

Ознака	Назив активности	Носилац	Партнери	Рок за реализацију	Укупно потребна фин. средства (РСД)	Вредности фин. средства по годинама (РСД)	Вредности фин. средства по изворима (РСД)
1.6.1	Производња и емитовање ромског програма на радију	ЦЗК,ОДД	ОЦД	2021-2023	900.000,00	300.000,00	Донаторска средства
1.6.2.	Подизање материјалних и техничких капацитета организација које се баве културом Рома	ЦЗК,ОДД	ОЦД	2021-2023	450.000,00	150.000,00	Донаторска средства

СТАНОВАЊЕ

ПОСЕБАН ЦИЉ 2:		Унапређење инфраструктуре у ромским насељима, побољшање услова становања и подршка у решавању у поступцима озакоњења објеката					
Показатељи на нивоу посебног циља (показатељи исхода)		Јединица мере	Базна година	Базна вредност	Циљна година	Циљна вредност	Извор провере
Број лица ромске националности који су решили имовинско-правне односе		Број	2020	5	2023	20	
Израда пројектно техничке документације за дефинисане приоритете		Број	2020	0	2023	1	
Број ромских породица којима су унапређени услови становања		Број	2020	0	2023	50	

МЕРА 2.1.:	Идентификовати потребе за унапређење становања и инфраструктуре у деловима насеља где живе Роми		Тип мере:	-Информативно едукативна			
Носилац мере:	Одељење за урбанизам и имовинско-правне послове		Партнери:	/			
Период спровођења:	2021-2023	Потребне измене прописа:		НЕ			
Укупно процењена финансијска средства за меру (РСД):	200.000,00	Вредности фин. средстава по годинама (РСД):	2021-200.000,00	Вредности фин. средстава по изворима финансир.:	Буџет града – 200.000,00		
Показатељи на нивоу мере (показатељи резултата)	Јединица мере	Базна година	Базна вредност	Циљне вредности			Извор провере
				2021.	2022.	2023.	
Формирана Комисије за идентификацију потреба за унапређење инфраструктуре у деловима насеља где живе Роми	Број	2020	0	1	0	0	Донето решење/одлука о формирању Комисије

Спроведена анкета за идентификацију потреба ромског становништва по МЗ	Број	2020	0	1	0	0	Направљена анкета Извештај одељења за урбанизам Извештај Комисије Број попуњених анкета
Одржани састанци са локалним актерима представницима ромске заједнице ради утврђивање листе приоритета	Број	2020	0	2	0	0	Направљена листа приоритета Извештаји са састанака Извештај одељења за урбанизам Извештај Комисије

Ознака	Назив активности	Носилац	Партнери	Рок за реализацију	Укупно потребна фин. средства (РСД)	Вредности фин. средства по годинама (РСД)	Вредности фин. средства по изворима (РСД)
2.1.1.	Формирање Комисије за идентификацију потреба за унапређење инфраструктуре у деловима насеља где живе Роми	ЈЛС, Одељење за урбанизам и имовинско-правне послове	Мобилни тим, ОЦД	Први квартал 2021.	/	/	Из редовних делатности
2.1.2.	Спровођење анкете за идентификацију потреба ромског становништва по МЗ	ОДД	Мобилни тим, ОЦД	Први и други квартал 2021.	200.000,00	200.000,00	Буџет града
2.1.3	Утврђивање листе приоритетних инфраструктуралних пројеката деловима насеља где живе Роми	ЈЛС	Мобилни тим, ОЦД	Трећи квартал 2021.	/	/	Из редовних делатности
2.1.4	Одржавање састанка са локалним актерима представницима ромске заједнице ради утврђивање листе	ЈЛС, Стручне службе ЈЛС	Мобилни тим, ОЦД, јавна предузећа,	Трећи и четврти квартал	/	/	Из редовних делатности

	приоритета		ЕПС, ЦСР	2021.			
--	------------	--	----------	-------	--	--	--

МЕРА 2.2:	Израда урбанистичко-техничке документације за стамбене зграде у деловима насеља где живе Роми		Тип мере:	-Обезбеђење добара и пружање услуга			
Носилац мере:	Одељење за урбанизам и имовинско-правне послове		Партнери:	/			
Период спровођења:	2021-2023	Потребне измене прописа:		ДА - Одлука о изради пројектно-техничке документације			
Укупно процењена финансијска средства за меру (РСД):	6.000.000,00	Вредности фин. средстава по годинама (РСД):	2022-4.500.000,00	Вредности фин. средстава по изворима финансир.:	Буџет града кроз суфинансирање пројекта за ову области – 4.500.000,00		
Показатељи на нивоу мере (показатељи резултата)	Јединица мере	Базна година	Базна вредност	Циљне вредности			Извор провере
				2021.	2022.	2023.	
Број донетих Одлука о изради пројектно-техничке документације (ПТД)	Број	2020	0	1	0	0	Донета решење/одлука о изради ПТД
Број спроведених поступака ЈН за израду пројектно-техничке документације	Број	2020	0	0	1	0	Документација за ЈН Расписан поступак ЈН Записници са отварања понуда
Израда пројектно техничке документације за дефинисане приоритете	Број	2020	0	0	0	1	Израђена ПТД Решење о грађевинској дозволи

Ознака	Назив активности	Носилац	Партнери	Рок за реализацију	Укупно потребна фин. средства (РСД)	Вредности фин. средства по годинама (РСД)	Вредности фин. средства по изворима (РСД)
2.2.1	Расписивање ЈН за избор обрађивача урбанистичко-техничке документације	ЈЛС	/	2022	/	/	Из редовних делатности
2.2.2	Израда пројектно-техничке документације	Изабрани понуђач-Обрађивач ЈН	/	2022	4.500.000,00	4.500.000,00	Буџет града кроз суфинансирање пројеката за ову област

МЕРА 2.3:	Обезбедити правну и техничку помоћ лицима ромске националности при решавању имовинско-правних односа у поступку озакоњења стамбених објеката		Тип мере:	-Обезбеђење добара и пружање услуга			
Носилац мере:	Одељење за урбанизам и имовинско-правне послове -ОДД		Партнери:	Мобилни тим, РОЦД, ЦСР,ЗМ			
Период спровођења:	2021-2023	Потребне измене прописа:		НЕ			
Укупно процењена финансијска средства за меру (РСД):	100.000,00	Вредности фин. средстава по годинама (РСД):	2021-100.000,00		Вредности фин. средстава по изворима финансир.:	Буџет града – 100.000,00	

Показатељи на нивоу мере (показатељи резултата)	Јединица мере	Базна година	Базна вредност	Циљне вредности			Извор провере
				2021.	2022.	2023.	
Број информисаних лица ромске националности о доступној бесплатној правној и техничкој помоћи у поступку озакоњења стамбених објеката	Број	2020	20	50	70	100	Извештај МТ, ЗМ, РОЦД Извештај ОДД
Број лица ромске националности којима је пружане помоћ при решавању имовинско-правних односа	Број	2020	5	10	15	20	Број поднетих захтева од стране корисника Број донетих решења Извештај ОДД
Број израђених и штампаних упутства	Број	2020	0	500	500	500	Извештај ОДД Штампано упутство

Ознака	Назив активности	Носилац	Партнери	Рок за реализацију	Укупно потребна фин. средства (РСД)	Вредности фин. средства по годинама (РСД)	Вредности фин. средства по изворима (РСД)
2.3.1	Израда и штампа упутства за озакоњење стамбених објеката где живе Роми	ОДД, Одељење за урбанизам	Мобилни тим, ОЦД, ЦСР	Други квартал 2021.	100.000,00	100.000,00	Буџет града
2.3.2	Информисање лица ромске националности о доступној бесплатној правној и техничкој помоћи у поступку озакоњења стамбених објеката	ОДД, Одељење за урбанизам	Мобилни тим, ОЦД, ЦСР	2021-2023	/	/	Из редовних делатности
2.3.3	Пружање правне и техничке помоћи лицима ромске националности у поступку озакоњења стамбених објеката	ОДД, Одељење за урбанизам	Мобилни тим, ОЦД, ЦСР	2021-2023	/	/	Из редовних делатности

МЕРА 2.4:	Обезбедити већу мобилност лица из ромских насеља кроз повећање броја аутобуских линија и аутобуских стајалишта	Тип мере:	-Обезбеђење добара и пружање услуга				
Носилац мере:	Одељење за урбанизам и имовинско-правне послове	Партнери:	Мобилни тим, РОЦД, ЦСР, ОДД, Комисија за безбедност саобраћаја				
Период спровођења:	2021-2023	Потребне измене прописа:					
Укупно процењена финансијска средства за меру (РСД):	300.000,00	Вредности фин. средстава по годинама (РСД):	2022-150.000,00 2023-150.000,00	Вредности фин. средстава по изворима финансир.:	Буџет града – 300.000,00		
Показатељи на нивоу мере (показатељи резултата)	Јединица мере	Базна година	Базна вредност	Циљне вредности			Извор провере
				2021.	2022.	2023.	
Број идентификованих стајалишта	Број	2020	1	1	2	2	Извештај МТ, РОЦД, ОДД
Број уређених постојећих и изградња нових стајалишта	Број	2020	1	1	2	2	Извештај Одељења за урбанизам Извештај МТ, РОЦД, ОДД

Ознака	Назив активности	Носилац	Партнери	Рок за реализацију	Укупно потребна фин. средства (РСД)	Вредности фин. средстава по годинама (РСД)	Вредности фин. средстава по изворима (РСД)
2.4.1	Идентификација и увођење нових стајалишта	Одељење за урбанизам и имовинско-правне послове	Мобилни тим, РОЦД, ОДД, Комисија за безбедност	Трећи квартал 2021.	/	/	Из редовних делатности

			саобраћаја				
2.4.2	Прописно обележавање, уређење постојећих и изградња нових стајалишта	Одељење за урбанизам и имовинско-правне послове	Мобилни тим, РОЦД, ОДД	2022-2023.	300.000,00	150.000,00	Буџет града

ЗАПОШЉАВАЊЕ

ПОСЕБАН ЦИЉ 3:		Унапређењенивоа запошљивости, могућности за запошљавање и економског оснаживања Рома и Ромкиња					
Показатељи на нивоу посебног циља (показатељи исхода)		Јединица мере	Базна година	Базна вредност	Циљна година	Циљна вредност	Извор провере
Број Рома на евиденцији НСЗ који су повећали квалификације		Број	2020	-	2023	10	Извештај НСЗ;
Број Рома који су запослени применом активних мера запошљавања у периоду имплементације овог ЛАПа (од 2021-2023.)		Број	2020	-	2023	10	Извештај НСЗ; Извештаји РОЦД; Извештај Канцеларије за ЛЕР;
Број новозапослених Рома који су добили посао као корисници различитих програма подржаних од стране међународних организација и других донатора у којима је учествовао Град Бор током имплементације овог ЛАПа		Број	2020	-	2023	10	Извештај НСЗ; Извештаји РОЦД; Извештај Канцеларије за ЛЕР;

МЕРА 3.1:	Унапредити укљученост незапослених лица ромске националности у програме	Тип мере:	-Информативно едукативне
------------------	--	-----------	--------------------------

функционалног и додатног образовања ради стицања додатних знања, вештина и компетенција							
Носилац мере:	ЈЛС-ОДД	Партнери:		ОЦД, Предузетници, Национална служба за запошљавање (НСЗ), ромске организације цивилног друштва (РОЦД)			
Период спровођења:	2021-2023	Потребне измене прописа:		НЕ			
Укупно процењена финансијска средства за меру (РСД):	3.000.000,00	Вредности фин. средстава по годинама (РСД):		2021-1.000.000,00	Вредности фин. средстава по изворима финансирања:		Буџет града (мере Стручне праксе и Јавних радова) – 3.000.000,00
Показатељи на нивоу мере (показатељи резултата)	Јединица мере	Базна година	Базна вредност	Циљне вредности			Извор провере
				2021.	2022.	2023.	
Број организованих радионица	Број	2020	-	3	5	7	Извештај МТ Извештај НСЗ Извештај КЛЕР
Број послодаваца обухваћених активностима информисања и едукативним догађајима	Број	2020	-	10	13	16	Извештај МТ Извештај НСЗ Извештај КЛЕР
Број ангажованих лица на Јавним радовима	Број	2020	1	3	6	10	Извештај МТ Извештај НСЗ Извештај КЛЕР
Број особа укључених у програме стручне праксе	Број	2020	-	2	5	9	Извештај МТ Извештај НСЗ Извештај КЛЕР

Ознака	Назив активности	Носилац	Партнери	Рок за реализацију	Укупно потребна фин. средства (РСД)	Вредности фин. средства по годинама (РСД)	Вредности фин. средства по изворима (РСД)
3.1.1	Организовање радионица за информисање и мотивисање послодаваца да аплицирају на програме активних мера запошљавања ради укључивања Рома и Ромкиња	ЈЛС-ОДД, НСЗ	ОЦД, Предузетници	2021-2023	/	/	Из редовних делатности
3.1.2	Реализација програма стручне праксе	ЈЛС-ОДД, НСЗ	ОЦД, Предузетници	2021-2023	900.000,00	300.000,00	Буџет града
3.1.3	Реализација програма Јавних радова	ЈЛС-ОДД, НСЗ	ОЦД, Предузетници	2021-2023	2.100.000,00	700.000,00	Буџет града

МЕРА 3.2:	Повећати обухват незапослених Рома и Ромкиња у обукама за каријерно вођење и саветовање и обухват у обукама за активно тражење посла			Тип мере:	-Информативно едукативне		
Носилац мере:	НСЗ			Партнери:	ОЦД, Мобилни тим		
Период спровођења:	2021-2023	Потребне измене прописа:		НЕ			
Укупно процењена финансијска средства за меру (РСД):	/	Вредности фин. средстава по годинама (РСД):		/	Вредности фин. средстава по изворима финансир.:		/
Показатељи на нивоу мере (показатељи резултата)	Јединица мере	Базна година	Базна вредност	Циљне вредности			Извор провере
				2021.	2022.	2023.	

Број организованих обука за каријерно вођење и саветовање	Број	2020	-	2	2	4	Извештај МТ Извештај НСЗ Извештај КЛЕР Извештај ОЦД
Број организованих обука за активно тражење посла	Број	2020	-	2	2	4	Извештај МТ Извештај НСЗ Извештај КЛЕР Извештај ОЦД
Број лица која су похађала обуке и програме	Број	2020	5	10	15	20	Извештај МТ Извештај НСЗ Извештај КЛЕР Извештај ОЦД

Ознака	Назив активности	Носилац	Партнери	Рок за реализацију	Укупно потребна фин. средства (РСД)	Вредности фин. средства по годинама (РСД)	Вредности фин. средства по изворима (РСД)
3.2.1	Радионице за активно тражење посла	НСЗ	ОЦД, Мобилни тим	2021-2023	/	/	Из редовних делатности
3.2.2	Обука за тренинг самоефикасности	НСЗ	ОЦД, Мобилни тим	2021-2023	/	/	Из редовних делатности

МЕРА 3.3:	Подстицати развој ромског предузетништва са посебним фокусом на предузетништво младих и женско предузетништво кроз реализацију програма	Тип мере:	-Подстицајне
------------------	--	-----------	--------------

		самозапошљавања и подршком у виду менторства					
Носилац мере:	ЈЛС-Одељење за привреду		Партнери:	ОЦД, Мобилни тим, КЛЕР			
Период спровођења:	2021-2023	Потребне измене прописа:		НЕ			
Укупно процењена финансијска средства за меру (РСД):	4.800.000,00	Вредности фин. средстава по годинама (РСД):	2021-1.600.000,00 2022-1.600.000,00 2023-1.600.000,00	Вредности фин. средстава по изворима финансир.:	Буџетска и донаторска средства – 4.800.000,00		
Показатељи на нивоу мере (показатељи резултата)	Јединица мере	Базна година	Базна вредност	Циљне вредности			Извор провере
				2021.	2022.	2023.	
Број организованих обука	Број	2020	1	2	2	2	Извештај МТ Извештај НСЗ
Број лица која су завршила обуке	Број	2020	1	5	10	15	Извештај МТ Извештај НСЗ
Број лица која користе субвенције за самозапошњавање	Број	2020	-	1	2	3	Извештај МТ Извештај НСЗ Извештај КЛЕР Извештај ОЦД
Број новозапослених лица	Број	2020	-	2	3	5	Извештај МТ Извештај НСЗ Извештај КЛЕР Извештај ОЦД

Ознака	Назив активности	Носилац	Партнери	Рок за реализацију	Укупно потребна фин. средства (РСД)	Вредности фин. средстава по годинама (РСД)	Вредности фин. средстава по изворима (РСД)
--------	------------------	---------	----------	--------------------	-------------------------------------	--	--

3.3.1	Организовање „Start-up“ обука	ЈЛС- Одељење за привреду	ОЦД	2021-2023	900.000,00	300.000,00	Донаторска средства
3.3.2	Унапређење женског предузетништва кроз организовање неформалних акредитованих обука	ЈЛС- Одељење за привреду	ОЦД	2021-2023	210.000,00	70.000,00	Донаторска средства
3.3.3	Програми и субвенције самозапошљавања	ЈЛС,НСЗ	Мобилни тим	2021-2023	/	/	/
3.3.4.	Субвенције за запошљавање лица из осетљивих група на ново отвореним радним местима	ЈЛС,НСЗ	Мобилни тим	2021-2023	900.000,00	300.000,00	Донаторска средства

МЕРА 3.4:	Развити различите програме информисања и едукације припадника ромске популације у области запошљавања			Тип мере:	-Информативно едукативни		
Носилац мере:	Мобилни тим		Партнери:	ОЦД,КЛЕР,Мобилни тим, НСЗ			
Период спровођења:	2021-2023	Потребне измене прописа:		НЕ			
Укупно процењена финансијска средства за меру (РСД):	360.000,00	Вредности фин. средстава по годинама (РСД):	2021-120.000,00 2022-120.000,00 2023-120.000,00	Вредности фин. средстава по изворима финансир.:	Буџет града – 60.000,00 Донаторска средства – 300.000,00		
Показатељи на нивоу мере (показатељи резултата)	Јединица мере	Базна година	Базна вредност	Циљне вредности			Извор провере
				2021.	2022.	2023.	
Број теренских посета	Број	2020	2	5	7	10	Извештај МТ Извештај ОЦД
Број информисаних особа	Број	2020	40	60	80	110	Извештај МТ

							Извештај ОЦД
Број спроведених обука за чланове МТ	Број	2020	-	1	2	2	Извештај МТ Извештај ОЦД

Ознака	Назив активности	Носилац	Партнери	Рок за реализацију	Укупно потребна фин. средства (РСД)	Вредности фин. средства по годинама (РСД)	Вредности фин. средства по изворима (РСД)
3.4.2	Теренско информисање ромске популације о доступним програмима за запошљавање и самозапошљавање	Мобилни тим	ОЦД, НСЗ	2021-2023	60.000,00	20.000,00	Буџет града
3.4.1	Обука за чланове Мобилног тима о мерама активних програма запошљавања	Мобилни тим	ОЦД, НСЗ	2021-2023	/	/	/
3.4.3	Промоција образованих младих Рома и примера добрих пракси запошљавања Рома	Мобилни тим	ОЦД, НСЗ	2021-2023	300.000,00	100.000,00	Донаторска средства

СОЦИЈАЛНА ЗАШТИТА

ПОСЕБАН ЦИЉ 4:	Унапређење приступа правима и услугама у области социјалне заштите, са посебним акцентом на доступност материјалних давања за породице ромске националности које на њих имају право						
Показатељи на нивоу посебног циља (показатељи исхода)	Јединица мере	Базна година	Базна вредност	Циљна година	Циљна вредност	Извор провере	
Удео одобрених захтева у односу на број поднетих захтева од стране Рома и Ромкиња	%	2020	-	2023	70%	Извештај ЦСР Извештај МТ Извештај	

						РОЦД Извештај ОДД
Број старијих Рома који су корисници унапређених или нових иновативних социјалних услуга	Број	2020	100	2023	250	Извештај ЦСР Извештај МТ Извештај РОЦД Извештај ОДД
Број Рома са инвалидитетом који су корисници унапређених или нових иновативних социјалних услуга	Број	2020	-	2023	20	Извештај ЦСР Извештај МТ Извештај РОЦД Извештај ОДД

МЕРА 4.1:	Унапредити услуге и информисаност ромске популације о остваривању права и услуга у области социјалне заштите		Тип мере:	-Информативно едукативна			
Носилац мере:	Мобилни тим		Партнери:	Центар за социјални рад (ЦСР), Полицијска управа, ромске организације цивилног друштва (РОЦД)			
Период спровођења:	2021-2023	Потребне измене прописа:		НЕ			
Укупно процењена финансијска средства за меру (РСД):	60.000,00	Вредности фин. средстава по годинама (РСД):	2022-60.000,00	Вредности фин. средстава по изворима финансир.:	Буџет града – 60.000,00		
Показатељи на нивоу мере (показатељи резултата)	Јединица мере	Базна година	Базна вредност	Циљне вредности			Извор провере
				2021.	2022.	2023.	

Креирање упитника за испитивање потреба у области социјалне заштите	Број	2020.	-	1	0	0	-Креиран упитник -Извештај МТ -Извештаји са састанака
Број припадника ромске популације обухваћених активностима анкетирања	Број	2020.	100	200	240	280	-Попуњени упитници -Извештај МТ -Извештај ОЦД

Ознака	Назив активности	Носилац	Партнери	Рок за реализацију	Укупно потребна фин. средства (РСД)	Вредности фин. средства по годинама (РСД)	Вредности фин. средства по изворима (РСД)
4.1.1	Креирање упитника за испитивање потреба у области социјалне заштите	ОДД, ЦСР	Мобилни тим, ОЦД	2021	/	/	Из редовних делатности
4.1.2	Теренско анкетирање ромских породица ради утврђивања потреба у области социјалне заштите	ОДД, ЦСР	Мобилни тим, ОЦД	2022	60.000,00	60.000,00	Буџет града

МЕРА 4.2:	Осигурати спровођење и приступ постојећим услугама социјалне заштите уз проширење постојећих услуга за кориснике из ромске заједнице	Тип мере:	-Институционално-управљачко-организациона
Носилац мере:	ЦСР	Партнери:	/

Период спровођења:	2021-2023	Потребне измене прописа:			ДА - Измена и допуна одлуке о социјалној заштити – одобравање социјалне помоћи породицама које остварају право на новчану социјалну помоћ неограниченог трајања			
Укупно процењена финансијска средства за меру (РСД):	5.550.000,00	Вредности фин. средстава по годинама (РСД):	2021-1.050.000,00 2022-1.500.000,00 2023-1.500.000,00	Вредности фин. средстава по изворима финансир.:	Буџет града – 4.050.000,00			
Показатељи на нивоу мере (показатељи резултата)	Јединица мере	Базна година	Базна вредност	Циљне вредности			Извор провере	
				2021.	2022.	2023.		
Донета измена и допуна одлуке о социјалној заштити	Одлука	2020.	0	1	0	0	-Решење	
Број нових корисника социјалних услуга	Број	2020.	150	185	220	260	-Број издатих решења од стране ЦСР	
Ангажован ромски координатор у Градској управи	Број	2020.	0	1	0	0	-Уговор о ангажовању ромском координатора	

Ознака	Назив активности	Носилац	Партнери	Рок за реализацију	Укупно потребна фин. средства (РСД)	Вредности фин. средства по годинама (РСД)	Вредности фин. средства по изворима (РСД)
4.2.1	Проширење услова за остваривање права на једнократну новчану помоћ	ЈЛС -ЦСР	-	2021-2023	300.000,00	100.000,00	Буџет града
4.2.2	Ангажовање Ромског координатора у Градској управи	ЈЛС - ОДД	-	2021-2023	2.400.000,00	800.000,00	Буџет града
4.2.3.	Организација обуке о инклузији Рома и Ромкиња у граду Бору	ЈЛС – ОДД	РОЦД	2021	150.000,00	150.000,00	Буџет града

МЕРА 4.3:	Унапредити програме	Тип мере:	-Обезбеђење добара и пружање услуга
------------------	----------------------------	-----------	-------------------------------------

		социјалних услуга за Рома и Ромкиње старије од 65+								
Носилац мере:	ЦСР			Партнери:	ОЦД, Удружење пензионера, Мобилни тим, ОДД					
Период спровођења:	2021-2023		Потребне измене прописа:		НЕ					
Укупно процењена финансијска средства за меру (РСД):	720.000,00		Вредности фин. средстава по годинама (РСД):		2021-320.000,00		Вредности фин. средстава по изворима финансир.:		Буџет града – 720.000,00	
Показатељи на нивоу мере (показатељи резултата)			Јединица мере	Базна година	Базна вредност	Циљне вредности			Извор провере	
						2021.	2022.	2023.		
Број теренских посета за информисање и мотивисање за укључивање старијих Рома и Ромкиња у Клуб за стара лица			Број	2020	1	3	3	3	Извештаји РОЦД Извештај ЦСР Извештај МТ	
Број укључених старијих Рома и Ромкиња који успуњавају услове за програм Помоћ у кући.			Број	2020	-	4	7	10	Извештај ОДД Извештаји РОЦД Извештај ЦСР Извештај МТ	
Број креираних нових социјално иновативних услуга и унапређење постојећих социјалних услуга			Број	2020	-	2	2	2	Извештај ОДД Извештаји РОЦД Извештај ЦСР	
Број старијих Рома (65+) корисника услуга			Број	2020	-	20	25	30	Извештај ОДД Извештаји РОЦД Извештај ЦСР Извештај МТ	

Ознака	Назив активности	Носилац	Партнери	Рок за реализацију	Укупно потребна фин. средства (РСД)	Вредности фин. средстава по годинама (РСД)	Вредности фин. средстава по изворима (РСД)
4.3.1	Теренски рад за информисање и мотивисање за укључивање	ЦСР, Мобилни тим	ОЦД, Удружење пензионера	2021	60.000,00	60.000,00	Буџет града

	старијих Рома и Ромкиња у Клуб за стара лица						
4.3.2	Укључивање старијих Рома и Ромкиња који успуњавају услове за програм Помоћ у кући.	ЦСР, Мобилни тим	ОЦД, Удружење пензионера	2021-2023	/	/	Из редовних делатности
4.3.3	Креирање програма за активно старење	ЦСР, Мобилни тим	ОЦД, Удружење пензионера	2021	60.000,00	60.000,00	Буџет града
4.3.4.	Промовисање активности за међугенерациску солидарност	ЦСР, Мобилни тим	ОЦД, Удружење пензионера, Канцеларија за младе	2021-2023	600.000,00	200.000,00	Буџет града

ЗДРАВСТВЕНА ЗАШТИТА

ПОСЕБАН ЦИЉ 5:		Унапређење здравља Рома и Ромкиња кроз повећање њиховог обухвата на свим нивоима здравствене заштите и бољом доступношћу услуга здравствене заштите и превентиве					
Показатељи на нивоу посебног циља (показатељи исхода)		Јединица мере	Базна година	Базна вредност	Циљна година	Циљна вредност	Извор провере
Број Рома и Ромкиња обухваћених превентивним прегледима (на годишњем нивоу)		Број	2020	150	2023.	300	Извештај Дома здравља и ЗМ
Број деце ромске националности обухваћено систематским прегледима на годишњем нивоу		Број	2020	50	2023.	200	Извештај Дома здравља и ЗМ
Број старијих (65+) обухваћених превентивним прегледима на годишњем нивоу		Број	2020	-	2023.	70	Извештај Дома здравља и ЗМ

МЕРА 5.1.:	Обезбедити већу доступност здравствених услуга посебно осетљивим категоријама из ромске заједнице – жене, деца, млади и старије особе			Тип мере:	-Информативно едукативна		
Носилац мере:	Здравствени медијатор			Партнери:	Дом здравља, РФЗО, ОЦД, МТ		
Период спровођења:	2021-2023	Потребне измене прописа:		НЕ			
Укупно процењена финансијска средства за меру (РСД):	180.000,00	Вредности фин. средстава по годинама (РСД):	2021-60.000,00 2022-60.000,00 2023-60.000,00	Вредности фин. средстава по изворима финансир.:	Буџет града – 180.000,00		
Показатељи на нивоу мере (показатељи резултата)	Јединица мере	Базна година	Базна вредност	Циљне вредности			Извор провере
				2021.	2022.	2023.	
Број реализованих теренских посета	Број	2020	3	3	4	4	Извештај ЗМ Извештај МТ Извештај ДЗ
Број спроведених радиониција	Број	2020	1	2	3	4	Извештај ЗМ Извештај МТ Извештај ДЗ
Број информисаних лица ромске националности	Број	2020	900	1.200	1.500	1.700	Извештај ЗМ Извештај МТ Извештај ДЗ

Ознака	Назив активности	Носилац	Партнери	Рок за реализацију	Укупно потребна фин. средства (РСД)	Вредности фин. средстава по годинама (РСД)	Вредности фин. средстава по изворима (РСД)
5.1.1	Прикупљање података о броју Рома и Ромкиња које користе здравствене	Мобилни тим, здравствена	Дом здравља,	2022-2023	/	/	Из редовне делатности

	услуге	медијаторка	РФЗО, ОЦД				
5.1.2	Радионице за информисање ромске заједнице о различитим програмима здравствених услуга	Мобилни тим, здравствена медијаторка	Дом здравља, ОЦД	2022-2023	180.000,00	60.000,00	Буџет града

МЕРА 5.2.:	Унапредити коришћење превентивних програма здравствене заштите и услуга саветовалишта у корист ромске популације			Тип мере:	-Информативно едукативне		
Носилац мере:	Здравствена медијаторка			Партнери:	Мобилни тим, ОЦД, ПУ,ДЗ		
Период спровођења:	2021-2023	Потребне измене прописа:		НЕ			
Укупно процењена финансијска средства за меру (РСД):	1.380.000,00	Вредности фин. средстава по годинама (РСД):	2021-560.000,00 2022-410.000,00 2023-410.000,00	Вредности фин. средстава по изворима финансир.:	Буџет града – 1.380.000,00		
Показатељи на нивоу мере (показатељи резултата)	Јединица мере	Базна година	Базна вредност	Циљне вредности			Извор провере
				2021.	2022.	2023.	
Број одржаних радионица за информисање и мотивисање за коришћење услуга превентивних прегледа, услуга саветовалишта(спречавање раних бракова, болести зависности)	Број	2020.	2	3	3	4	Извештај МТ Извештај ДЗ Извештај ЗМ Извештај РОЦД
Број лица која су учествовала на радионицама за информисање и мотивисање за коришћење услуга превентивних прегледа	Број	2020.	15	40	50	60	Извештај МТ Извештај ДЗ Извештај ЗМ Извештај РОЦД
Број лица која су учествовала на обукама младих вршњачких едукатора у области	Број	2020.	-	10	10	15	Извештај МТ Извештај ДЗ

превенције болести зависности - БЗ							Извештај ЗМ Извештај РОЦД
Број жена ромске националности која су учествовали на радионицама за информисање о значају очувања репродуктивног здравља са поделом хигијенских пакета	Број	2020.	15	25	30	40	Извештај МТ Извештај ДЗ Извештај ЗМ Извештај РОЦД

Ознака	Назив активности	Носилац	Партнери	Рок за реализацију	Укупно потребна фин. средства (РСД)	Вредности фин. средства по годинама (РСД)	Вредности фин. средства по изворима (РСД)
5.2.1	Радионице за информисање и мотивисање за коришћење услуга превентивних прегледа	Дом здравља, здравствени медијатор	Мобилни тим, ОЦД	2021-2023	450.000,00	150.000,00	Донаторска средства и Буџет града (суфинансирање пројеката)
5.2.2	Обука младих вршњачких едукатора у области превенције болести зависности - БЗ	Дом здравља, здравствени медијатор	Мобилни тим, ОЦД, ЦСР	2021	150.000,00	150.000,00	Донаторска средства
5.2.3	Едукација о превенцији болести зависности са ромском заједницом	Дом здравља, здравствени медијатор	Мобилни тим, ОЦД, Полицијска управа Бор	2021-2023	210.000,00	70.000,00	Донаторска средства
5.2.4.	Радионице о информисању жена у ромским насељима о значају очувања репродуктивног здравља са поделом хигијенских	Мобилни тим, здравствени медијатор	Дом здравља, ОЦД	2021-2023	420.000,00	140.000,00	Донаторска средства

	пакета						
5.2.5.	Саветодавне радионице са ромским породицима у циљу спречавања раних бракова	Мобилни тим, здравствени медијатор	Дом здравља, ОЦД	2021-2023	150.000,00	50.000,00	Донаторска средства

МЕРА 5.3:	Унапредити превентивне програме за Роме и Ромкиње старије од 65+			Тип мере:	-Обезбеђење добара и пружање услуга		
Носилац мере:	Дом здравља			Партнери:	Дом здравља (ДЗ), здравствена медијаторка (ЗМ), Мобилни тим (МТ), ромске организације цивилног друштва (РОЦД)		
Период спровођења:	2021-2023	Потребне измене прописа:		НЕ			
Укупно процењена финансијска средства за меру (РСД):	150.000,00	Вредности фин. средстава по годинама (РСД):	2021-50.000,00 2022-50.000,00 2023-50.000,00	Вредности фин. средстава по изворима финансир.:	Донаторска средства– 150.000,00		
Показатељи на нивоу мере (показатељи резултата)	Јединица мере	Базна година	Базна вредност	Циљне вредности			Извор провере
				2021.	2022.	2023.	
Број организованих радионица за информисање и мотивисање за коришћење услуга превентивних прегледа за старије од 65+	Број	2020.	-	3	3	4	Извештај Дома здравља; Извештај ЗМ
Укупан број информисаних лица 65+	Број	2020.	30	50	60	70	Извештај Дома здравља; Извештај ЗМ
Број старијих (65+) Рома обухваћених превентивним прегледима на терену	Број	2020.	-	20	30	40	Извештај Дома здравља; Извештај ЗМ

Ознака	Назив активности	Носилац	Партнери	Рок за реализацију	Укупно потребна фин. средства (РСД)	Вредности фин. средства по годинама (РСД)	Вредности фин. средства по изворима (РСД)
5.3.1	Радионице за информисање и мотивисање за коришћење услуга превентивних прегледа за старије од 65+	Мобилни тим, здравствени медијатор	Дом здравља, ОЦД	2021-2023	150.000,00	50.000,00	Донаторска средства
5.3.2	Организовање и спровођење акција превентивних прегледа одраслих Рома и Ромкиња	Дом здравља, здравствени медијатор	Мобилни тим, ОЦД	2021-2023	/	/	Из редовне делатности

5. ОКВИР ПРОГРАМСКОГ БУЏЕТА ЗА СПРОВОЂЕЊЕ АКЦИОНОГ ПЛАНА

Израдом и усвајањем Локалног акционог плана за социјално укључивање Рома и Ромкиња у граду Бору за период 2021-2023. године стварају се услови за доследно спровођење дефинисаних мера и активности уз обезбеђивање потребних финансијских ресурса из буџета града у годинама реализације локалног акционог плана, са једне стране, као и предуслови за аплицирања локалне власти на различитим конкурсима за инклузију расписаних од стране донатора или виших нивоа власти, са друге стране.

Акциони план садржи и процену трошкова активности предвиђених предметним планом, а неопходно је вршити и адекватно планирање дефинисаних расхода по мерама и активностима у конкретним програмима буџета града, ради остваривања циљева програмског буџетирања и то:

- класификација расхода и издатака према уже дефинисаним надлежностима и мерама корисника буџета,
- одређивање конкретне сврхе на које се средства троше,
- одређивање начина потрошње средстава, а такође и повезаности са средњорочним циљевима,
- утврђивање елемената за мерење учинка спровођења мера.

Од програмског буџета на нивоу јединице локалне самоуправе, очекује се да исти:

- пружа јединствен оквир за утврђивање приоритетних расхода и издатака,
- унапређује координацију политика ради остваривања националних и локалнихсоцијалних циљева,
- обезбеђује финансијски контекст средњорочним плановима корисника буџета,
- омогућава свим заинтересованим странама да уоче неефикасно трошење јавних средстава,
- доприноси унапређењу услуга јавне управе кроз процену односа њихове цене и квалитета,
- омогућава израду буџета који је транспарентнији и разумљивији за грађане.

Један од битних фактора у постављању релације између активности, рокова и извора финансирања, била је и динамика планирања и спровођења програмских активности/пројеката финансираних из буџета, односно донаторских средстава.

На средњорочном плану спровођења активности (од којих неке активности се спроводе само у једној години акционог плана, а неки се спроводе у континуитету, током три године) предвиђају се планирања средстава из буџета града Бора у следећим износима:

Ред.бр.	Ознака активности	Активност	Финансирање из буџета града Бора 2021-2023
1	1.1.2	Организовање радионица са родитељима и децом у периоду раног узраста	60.000,00
2	1.3.2	Информативно-едукативне радионице са родитељима о важности образовања	60.000,00
3	1.4.1	Информативно-едукативне радионице са родитељима о важности наставка образовања	60.000,00
4	1.5.1	Информативне радионице о програмима неформалног образовања за доквалификацију и преквалификацију деце и младих	60.000,00
5	2.2.2	Израда пројектно-техничке документације	4.500.000,00
6	2.3.1	Израда и штампа упутства за озакоњење стамбених објеката где живе Роми	100.000,00
7	2.4.2	Прописно обележавање, уређење постојећих и изградња нових стајалишта	300.000,00
8	3.1.2	Реализација програма стручне праксе	700.000,00
9	3.1.3	Реализација програма јавних радова	2.100.000,00
10	3.4.2	Теренско информисање ромске популације о доступним програмима за запошљавање и samozapoшљавање	60.000,00
11	4.1.2	Теренско анкетирање ромских породица ради утврђивања потреба у области социјалне заштите	60.000,00
12	4.2.1	Проширење услова за остваривање права на једнократну новчану помоћ	300.000,00
13	4.2.2	Ангажовање Ромског координатора у Градској управи	2.400.000,00
14	4.2.3.	Организација обуке о инклузији Рома и Ромкиња у граду Бору	150.000,00
15	4.3.1	Теренски рад за информисање и мотивисање за укључивање старијих Рома и Ромкиња у Клуб за стара лица	60.000,00
16	4.3.3	Креирање програма за активно старење	60.000,00
17	4.3.4.	Промовисање активности за међугенерациску солидарност	600.000,00
18	5.1.2	Радионице за информисање ромске заједнице о различитим програмима здравствених услуга	180.000,00

		Укупно за спровођење активности ЛАП из буџета града:	12.010.000,00
--	--	---	----------------------

Одлуком о буџету града Бора, у наредним годинама важења овог локалног акционог плана, потребно је предвидети износе средстава из других извора, а у складу са релевантним информацијама о конкурсима потенцијалних донатора/финансијера у предстојећем периоду и то:

- Донације од иностраних земаља - извор 05;
- Донације од међународних организација - извор 06;
- Трансфере од других нивоа власти - извор 07;
- Добровољне трансфере од физичких и правних лица - извор 08.

Предметни извори финансирања су представљени у акционом плану са ознаком „донаторска средства“, односно у наредној табели, према следећем:

Ред.бр.	Ознака активности	Активност	Финансирање из донаторских средстава у периоду 2021-2023
1	1.2.1	Набавка уџбеника и дидактичког материјала за предшколце	480.000,00
2	1.2.2	Набавка уџбеника и дидактичког материјала за ромску децу која похађају од 5 – 8 разреда ОШ.	3.000.000,00
3	1.2.3	Организовати додатну помоћ у учењу - допунска настава за ромске ученике у ОШ и СШ (ван редовног плана и програма)	600.000,00
4	1.4.3	Програми подршке и учења српског језика за децу која су повратници	195.000,00
5	1.6.1	Производња и емитовање ромског програма на радију	900.000,00
6	1.6.2.	Подизање материјалних и техничких капацитета организација које се баве културом Рома	450.000,00
7	2.1.2.	Спровођење анкете за идентификацију потреба ромског становништва по МЗ	200.000,00
8	3.3.1	Организовање „старт-уп“ обука	900.000,00
9	3.3.2	Унапређење женског предузетништва кроз организовање неформалних акредитованих обука	210.000,00
10	3.3.4.	Субвенције за запошљавање лица из осетљивих	900.000,00

		група на ново отвореним радним местима	
11	3.4.3	Промоција образованих младих Рома и примера добрих пракси запошљавања Рома	300.000,00
12	5.2.1	Радионице за информисање и мотивисање за коришћење услуга превентивних прегледа	450.000,00
13	5.2.2	Обука младих вршњачких едукатора у области превенције болести зависности - БЗ	150.000,00
14	5.2.3	Едукација о превенцији болести зависности са ромском заједницом	210.000,00
15	5.2.4.	Радионице о информисању жена у ромским насељима о значају очувања репродуктивног здравља са поделом хигијенских пакета	420.000,00
16	5.2.5.	Саветодавне радионице са ромским породицима у циљу спречавања раних бракова	150.000,00
17	5.3.1	Радионице за информисање и мотивисање за коришћење услуга превентивних прегледа за старије од 65+	150.000,00
		Укупно за спровођење активности ЛАП из донаторских средстава :	9.665.000,00

Идентификацију донаторских средстава по изворима и износима, односно наменама за које донатори одобравају средства, као и динамику трајања сваког пројекта и процењене износе који би се могли односити на ромску популацију, у овом тренутку није било могуће свуда прецизно проценити (имајући у виду да су поједини пројекти углавном у оквиру много већих целина или намена које се односе не само на националне мањине, него рецимо на породицу или омладину или незапослене, односно одређене социјалне групе, без прављења разлике по националној припадности).

Будући да је спровођење неких активности планирано за више година, (почев од 2021. године) и да је при том, прецизно дефинисање активности условљено претходним спровођењем одређених анализа, прикупљањем података/стварањем базе података или процена, буџетирање је морало бити одложено за период након што поменуте процене буду спроведене, а њихови резултати доступни као полазна основа за креирање даљих реформских корака, па и буџетирања. Ако се томе додају и одређена ограничења у погледу оскудних статистичких и других пратећих података везано за ову специфичну проблематику, питање буџетирања обима финансијских средстава представљало је прилично комплексан и захтеван посао.

Комплексност буџетирања се везује и за постојећи механизам социјалне заштите на нивоу града Бора, усклађен са релевантним законским прописима, а који се спроводи у складу са следећим нормативно-правним актима донетим од стране Скупштине града (општине) Бора⁷, односно својих органа:

⁷Законом о изменама и допунама Закона о територијалној организацији Републике Србије („Сл. гласник РС“, бр. 47/2018) општина Бор добија статус града. Поједина нормативно-правна акта, донета пре добијања статуса града гласе на општину Бор

1) Одлука о социјалној заштити

Предметном Одлуком утврђују се услуге из области социјалне заштите намењене појединцима и породицама са територије Града Бора којима је неопходна друштвена помоћ и подршка ради савладања социјалних и животних тешкоћа и стварање услова за задовољење основних животних потреба, као и услови и начин за остваривање права, односно услуга.

Материјална подршка и други облици материјалне помоћи утврђене овом Одлуком су:

- Једнократне помоћи и помоћи у натури, укључујући и добровољно радно ангажовање,
- Накнада трошкова лечења и лекарске процене,
- Опрема корисника за смештај у установу социјалне заштите или другу породицу,
- Накнада трошкова летовања, зимовање и организација школе у природи (пољска настава), сем деце на ранитељству са накнадом трошкова смештаја,
- Накнада трошкова сахране.

Услуге социјалне заштите које град Бор обезбеђује у складу са Законом, за појединце и продице са њене територије су:

- Дневне услуге у заједници
 - 1) Помоћ у кући старим особама и особама са инвалидитетом у граду и селу
 - 2) Помоћ у кући за децу са сметњама у развоју
 - 3) Дневни боравак у клубу за стара лица
 - 4) Дневни боравак за децу са поремећајем понашања
 - 5) Дневни боравак за децу са сметњама у развоју
 - 6) Услуга „Народна кухиња“
- Услуге подршке за самосталан живот
 - 1) Услуга „Кућа на пола пута за децу и младе“
 - 2) Услуга „Становање уз подршку“
- Саветодавно-терапијске и социјално-едукативне услуге
 - 1) Клуб за децу и младе
 - 2) Услуге саветовалишта
- Услуге смештаја
 - 1) Смештај у прихватилиште, Прихватну станицу и Сигурну кућу
 - 2) Социјално становање у заштићеним условима
 - 3) Предах за децу са сметњама у развоју и њихове породице

Разносврстност нормираних права и услуга у области социјалне заштите указује на висок ниво посвећености града и његових органа за побољшање статуса најугроженијег слоја локалног становништва. Карактеристични облици коришћења права од стране ромске популације у граду Бору из наведене Одлуке која је на снази су једнократне помоћи (за прибављање неопходних ствари за домаћинство, намирница, огрева, уџбеника

и школског прибора за децу, зимнице и неопходне гардеробе, као и задовољавање других потреба изазваних специфичним стањем или ситуацијом). Годишњи износ издвајања за једнократне помоћи износи приближно 9 милиона динара. Такође, од стране Рома и Ромкиња користи се право на материјалну подршку у виду бесплатног obroка из народне кухиње на који право има појединац или породица из категорије најугроженијих грађана, а годишњи расходи из буџета по тој основи су обезбеђени у износу од 19,8 милиона динара у години у којој се израђује ЛАП.

2) Одлука о финансијској подршци породици са децом на територији општине Бор

На основу Закона о финансијској подршци породици са децом („Сл. гласник РС“, бр. 16/2002, 115/2005 и 107/2009) град Бор обезбеђује додатну финансијску подршку породицама са децом (и ромској популацији) и то путем доношења и спровођења предметне одлуке. Као права на финансијску подршку породици са децом утврђена су:

- Право на новчану помоћ незапосленим породиљама до навршене прве године живота детета
- Право на једнократну новчану помоћ породиљама
- Право на накнаду трошкова вантелесне оплодње
- Новогодишњи пакет за прворођену децу у Новој години
- Право на новогодишње пакетиће за децу из социјално угрожених породица
- Поклони за ђаке прваке
- Бесплатни уџбеници за ученике.

Гледајући кроз призму широког спектра права за подршку породицама са децом кроз давања породиљама и пакета и уџбеника за одређену категорију и број деце, односно породица, корисници ових права, управо потичу из ромске заједнице са територије града. Својеврсно је давање бесплатних уџбеника свим ученицима у основним школама од првог до четвртог разреда, за коју сврху у 2020. години, град Бор из свој буџета је издвајао 12 милиона динара, док за спровођење свих мера према овој Одлуци више од 71 милиона динара.

3) Одлука о праву на бесплатан превоз на градским и приградским линијама на подручју општине Бор

Овом одлуком су прописани услови за признавање права на бесплатан превоз на градским и приградским линијама на подручју општине Бор и то следећим лицима:

- Ученици основних школа и запослени у основних и средњем образовању
- Деца и њихови пратиоци ради похађања ППП
- Лица старија од 65 година
- Слепи, оболели од МПС и церебралне парализе, дистрофије, параплегије и њихови пратиоци
- Ратни и мирдонопски војни инвалиди
- Цивилни инвалиди рата

- Лица ометена у развоју и њихови пратиоци
- Корисници народне кухиње
- Редовни ученици средњих школа који су чланови породица корисника новчане социјалне помоћи.

За обезбеђење напред наведених права град Бор из свог буџета годишње издваја више од 173 милиона динара, кроз механизам давања субвенција превознику у јавном саобраћају. Одређени број корисника наведених права су и Роми и Ромкиње са територији града Бора.

4) Одлука о стипендирању студената и награђивању ученика општине Бор

Према усвојеној одлуци о стипендирању уређено је стипендирање основних академских студија и студената мастер академских студија које се финансирају из буџета РС на високошколским установама чији је оснивач РС, са оствареним изузетним успехом у току школовања, а који имају пребивалиште на територији града најмање две године пре дана отварања конкурса за стипендирање. Одлуком су такође регулисани процеси награђивања ученика и њихових наставника и професора. Средства за стипендирање се утврђују у буџету града у висини од приближно 4 милиона динара. Град Бор не примењује блаже услове за стипендирање деце ромске националности, према датим могућностима Закона о ученичком и студентском стандарду⁸.

5) Одлука о надоканди трошкова смештаја ученицима са сметњама у развоју

Предметном Одлуком се предвиђа надокнада трошкова смештаја ученика са сметњама у развоју који нису корисници интернатског смештаја. Висина надокнаде трошкова смештаја износи највише до 20.000,00 динара месечно.

6) Одлука о финансирању целодневног боравка трећег детета

У предшколској установи „Бамби“ у граду Бору, обезбеђено је финансирање целодневног боравка трећег детета, при чему трећим дететом, у смислу ове Одлуке, сматра се треће и свако наредно дете у породици са троје и више деце. Међутим, у граду Бору капацитет предшколске установе је недовољан за пријем свих заинтересованих породица за смештај деце у ПУ, за обезбеђење правилног раног развоја, њиховесоцијализацијеи укључивањау друштвене токове. У овом случају, породице ромске националности су вишеструко погођене немогућношћу раног уписа деце у вртић, те се ретко налазе у ситуацији да могу искористити право предвиђено овом Одлуком.

⁸Закон о ученичком и студентском стандарду („Сл. гласник РС“, бр. 18/2010, 55/2013, 27/2018-др. закон и 10/2019)

7) Решење о финансирању бесплатне и регресиране ђачке ужине

У буџету града Бора обезбеђују се средства за бесплатну ужину за децу која похађају припремно предшколски програм, ученицима основних школа на територији града и ученицима средњег образовања, из категорије деце и ученика:

- деца без родитељског старања и
- деца избеглих и расељених лица из бивших југословенских република и са КИМ чији родитељи не раде и не примају никакву новчану накнаду.

Такође, поред овог права утврђено је право на регресирану ужину (50% од цене ужине) за децу која похађају припремно предшколски програм, ученицима основних школа на територији града и ученицима средњег образовања, из категорије деце и ученика:

- деца чији родитељи примају материјално обезбеђење преко ЦСР
- деца избеглих и расељених лица из бивших југословенских република и са КИМ чији родитељи не раде, али примају неки вид новчане накнаде.

Корисници ових права, јесу и деца ромске популације са територије града Бора.

За реализацију мера које су предвиђене претходним одлукама и решењем обезбеђују се средства у буџету града Бора. Одлуком о буџету града Бора за 2020. годину, у години у којој се израђује Локални акциони план за социјално укључивање Рома и Ромкиња у граду Бору за период 2021-2023. годину. Укупан износ издвајања за социјалну и дечију заштиту из буџета у програму 11 износи 165,8 милиона динара, према задњем ребалансу односно 5,3% свих расхода и издвајања у години. Овај податак није свеобухватан, имајући у виду да одређену величину финансијских средстава град издваја за права и услуге предвиђених нормативноправним актима, а да планирање расхода не врши на нивоу других програма.

За мере које су предвиђене напред наведеним Одлукама, односно Решењу, а путем којих се делом обезбеђују и средства за социјално укључивање Рома и Ромкиња на подручју града Бора, потребно је и даље издвојити средства у буџету града – у току спровођења трогодишњег ЛАП-а, најмање у вредностима досадашњих апропријација према буџету за 2020. годину.

Финансирање предвиђених мера, по предложеним активностима **у оквиру појединих посебних циљева из ЛАП-а**, подразумева њихово буџетирање путем одлуке о буџету града у периоду спровођења акционог плана, дакле у периоду од 2021-2023, **у складу са расположивим изворима финансирања у конкретној години буџетске потрошње**. У складу са Упутством за израду програмског буџета, спровођење појединих мера потребно је планирати **као програмску активност** (текућа и континуирана делатност корисника буџета чијим спровођењем се постижу циљеви који доприносе достизању циљева програма), односно **као пројекат** (временски ограничен пословни подухват корисника буџета са јасно дефинисаним исходом, односно променом која се жели постићи, потребним ресурсима и управљачком структуром). Када се посматрају поједине области којима се ЛАП бави, онда поједине мере и активности по посебним циљевима припадају разним програмима локалног буџета.

1) Повећање укључености деце и младих ромске националности у систем образовања и васпитања

Према предложеној мери и активностима из акционог плана, потребно је предвидети буџетска средства за финансирање разних информативно-едукативних радионица преко оперативног плана мобилног тима за инклузију, или путем укључивања приоритета образовања ромске деце у конкурс за доделу финансијских средстава цивилним организацијама, које могу бити партнери у реализацији предвиђених активности. Када се ради и о набавци уџбеника и дидактичког материјала, средства за њихову реализацију потребно је предвидети у програму 11. програмске активности 0901-0006 - Подршка деци и породица са децом, а ради побољшања статуса ученика, посебно ромске деце у складу са тежњом о њиховој инклузији и подстицаја наставка школовања.

За потребе подизања нивоа материјалних и техничких капацитета организација са циљем очувања културних обележја ромске националне заједнице треба буџетирати код директног корисника, у програму 13 – Развој културе и информисања у оквирима програмске активности 1201-0003 Унапређење система очувања и представљања културно историјског наслеђа, док средства за финансирање продукције и емитовање ромског програма на радију у делу програмске активности 1201-0005 Унапређење јавног информисања на језицима националних мањина.

2) Унапређење инфраструктуре у ромским насељима, побољшање услова становања и подршка у решавању у поступцима озакоњења објеката

Активности које се везују за овај посебан циљ треба да буду буџетирани у оквиру више програма локалног буџета. Расходи за спровођење анкете ради идентификације потреба ромског становништва и израду, односно штампу упутства потребно је предвидети у оквирима оперативног плана мобилног тима за инклузију Рома, док средства за израду пројектно техничке документације за израду стамбеног комплекса предвидети као пројекат у програму 1 – Становање, урбанизам и просторно планирање.

Када је реч о прописаном обележавању и уређењу, односно изградњи аутобуских стајалишта за потребе ромског насеља, део предложених активности у вези обележавања и уређења треба да буде планиран као програмска активност у ПА 0701-0004 Јавни градски и приградски превоз путника, док изградња новог стајалишта као посебан пројекат у оквирима програма 7 – Организација саобраћаја и саобраћајна инфраструктура.

3) Унапредити ниво запошљивости, могућност за запошљавање и економског оснаживања Рома и Ромкиња

Спровођење постављеног посебног циља кроз сензибилизацију свих актера у области запошљавања ромског становништва, повећања броја ромских предузетника, подизања компетенције за радно ангажовање и повећања њихове информисаности потребно је спроводити активности предвиђене овим ЛАП-ом у сарадњи са Националном службом за запошљавање кроз закључивање посебних споразума са НСЗ,

односно прибавити/уговорити посебна донаторска средства за спровођење информисања ромске заједнице кроз теренски рад, имајући у виду вредносну страну предложене активности. Буџетирање средстава за предвиђене активности потребно је реализовати у оквиру програма 3 – Локални економски развој, преко програмских активности 1501-0002 – мере активне политике запошљавања (стручна пракса, јавни радови, самозапошљавање, као и мотивационе радионице за подизање ниво запошљивости и других информативних кампања), односно преко 1501-0003 – подстицаји за развој предузетништва (у случајевима подстицаја унапређењу женског предузетништва и Start-up обука).

Осим извора 01 - Приходи из буџета, за финансирање предложених мера и активности потребно је предвидети и друге изворе за реализацију, као што су 07, или 08 односно извор 56 и то након закључења уговора о финансирању са виших нивоа власти, донаторских средстава или помоћи ЕУ, поштујући одредбе члана 5. став 6. Закона о буџетском систему.

4) Унапређење приступа правима и услугама у области социјалне заштите, са посебним акцентом на доступност материјалних давања за породице ромске националности које на њих имају право

Предложене активности у виду проширења услова за остваривање права на једнократну помоћ предвидети у програму 11, као програмску активност 0901-0001 Једнократне помоћи и други облици помоћи и административног трансфера према Центру за социјални рад 4631, док услуге промовисања активности за међугенерациску солидарност у делу програмске активности 0901-0004 Саветодавно-терапијске и социјално-едукативне услуге. Остале активности у виду теренског рада, теренског анкетања, информисања и мотивисања треба предвидети у оквирима оперативног плана мобилног тима за социјално укључивање Рома и Ромкиња. Расходе за ангажовање ромског координатора у Градској управи града Бора треба буџетирати у функцији 130 – Опште услуге локалне самоуправе, програмске активности 0602-0001 Функционисање локалне самоуправе и градских општина, на економским класификацијама 411 и 412.

5) Унапређење здравља Рома и Ромкиња кроз повећање њиховог обухвата на свим нивоима здравствене заштите и бољом доступношћу услуга здравствене заштите и превентиве

Ради реализације предвиђених активности у области здравља потребно је буџетирати средства за организацију планираних радионица, обука, саветодавних радионица преко оперативног плана мобилног тима, уколико је носилац активности мобилни тим. У другим случајевима, спровођење обука могуће је буџетирати преко апропријације предвиђеног за финансирање Дома здравља Бор (кроз уговарање вршења тих услуга) и то у оквиру програма 12, програмске активности 1801-0003 Спровођење активности из области друштвене бриге за јавно здравље, преко економске класификације 464 са циљем стварања услова за очување и унапређење здравља локалног становништва.

6. ОКВИР ЗА ПРАЋЕЊЕ СПРОВОЂЕЊА, ВРЕДНОВАЊЕ УЧИНАКА И ИЗВЕШТАВАЊЕ

У овом поглављу постављен је основ за праћење спровођења ЛАП-а, као и вредновање учинка који ће бити постигнут његовом имплементацијом, у смислу утврђивања одговорности како за реализацију конкретних мера и активности, тако и за оствареност дефинисаних циљева ЛАП-а, затим за дефинисање рокова за извештавање, модела извештаја и одговорности за њихово састављање, као и начина праћења спровођења ЛАП-а и интерне комуникације међу актерима укљученим у овај процес. Сврха овог поглавља јесте да се јасном поделом улога и одговорности, као и прецизирањем поступка спровођења, мониторинга и евалуације ЛАП-а омогући, у задатим околностима, постизање оптималних резултата за ромску заједницу у Граду Бору у односу на планиране циљеве, мере и активности.

6.1 Поступак спровођења и одговорност актера ЛАП за социјално укључивање Рома и Ромкиња у Граду Бору

ЛАП за социјално укључивање Рома и Ромкиња града Бора спроводи се реализацијом мера, односно пројеката и активности утврђених у поглављу 5 - Акциони план (у даљем тексту: АП), а одговорност за спровођење имају субјекти који су у Акционом плану наведени као "носиоци", а то су сви релевантни актери у конкретној области – представници институција и организација цивилног друштва, при чему ће целокупан процес координирати Одељење за друштвене делатности. У непосредној реализацији мера, активности и пројеката обухваћених АП-ом активно учествују актери који су у оквиру АП наведени као „партнери“, међу којима се, између осталог, налазе: Мобилни тим, предшколска установа, основне школе и средње школе које похађају ученици ромске националности, Канцеларија за младе, Дом здравља Бор, Центар за социјални рад Бор, Црвени крст, НСЗ филијала Бор, јавна комунална предузећа, педагошки асистенти, здравствени медијатор, ромска удружења, ОЦД и други локални актери.

Спровођење мера, активности и пројеката у оквиру посебних циљева ће пратити Комисија за праћење реализације ЛАП-а града Бора која ће се основати непосредно после усвајања ЛАП-а на Скупштини града Бора. Комисија за праћење реализације ЛАП-а биће састављена од представника релевантних институција у области образовања, здравства, запошљавања, становања и социјалне политике, као и представника организација цивилног друштва које се баве питањима ромске популације. Комисија ће имати 7 чланова, а стручне и административне послове за потребе Комисија ће обављати Одељење за друштвене делатности.

Праћење спровођења поједначних активности и пројеката врши се преко показатеља за мерење учинака (индикатора). Поступак праћења обухвата низ задатака међу којима се, између осталог, налазе: 1) редовна комуникација и размена информација између свих актера укључених у реализацију ЛАП-а електронским путем, одржавањем периодичних састанака и подношењем извештаја, 2) прикупљање свих података и информација о томе како тече реализација конкретних мера и активности, укључујући и формирање евиденција које до сада нису вођене а битне су за вредновање учинка— обезбеђеност и утрошак буџетских средстава за реализацију ЛАП-а, поштовање временског оквира спровођења активности, ниво укључености партнера и квалитет сарадње између партнера, број крајњих корисника, оствареност планираних индикатора итд., 3) дефинисање превентивних мера у случају појаве ризика који могу угрозити спровођење ЛАП-а, односно предлагање конкретних акција за решавање проблема када се они појаве и када угрозе спровођење конкретних активности и пројеката, 4) информисање јавности и свих заинтересованих страна о томе како тече спровођење ЛАП-а, 5) припрему и подношење годишњих и трогодишњег извештаја о реализацији ЛАП-а.

У поступку праћења спровођења ЛАП-а најмање 2 пута годишње ће се организовати координациони састанци свих актера непосредно укључених у спровођење ЛАП-а, а састанке сазива начелник Одељења за друштвене делатности Градске управе у сарадњи са Комисијом за праћење реализације ЛАП-а града Бора. Позивање учесника и припрему дневног реда састанка врши лице задужено за сазивање координационих састанака.

6.2 Вредновање учинка и извештавање

За разлику од мониторинга спровођења ЛАП-а који представља континуиран процес током целокупног периода на који се ЛАП усваја, евалуација односно вредновање учинка оствареног применом ЛАП-а биће периодично рађена. Вредновање учинка подразумева оцену релевантности, ефикасности, ефективности и одрживости ЛАП-а за социјално укључивање Рома и Ромкиња у циљу његовог преиспитивања и унапређења, било у процесу његове ревизије или током новог процеса стратешког планирања. Радна група за израду ЛАП-а је препоручила, а Комисија за праћење реализације ЛАП-а града Бора ће о томе донети коначну одлуку, да евалуација обухвата:

- *Ex-ante* анализу ЛАП-а за социјално укључивање Рома и Ромкиња у Граду Бору за период 2021 - 2023, коју ће спровести екстерно ангажовани евалуатор наполовину реализације ЛАП-а, односно 18 месеци од момента његовог усвајања и
- *Ex-post* анализу ЛАП-а за социјално укључивање Рома и Ромкиња у Граду Бору за период 2021 – 2023. године, коју ће спровести екстерно ангажовани евалуатор након истека периода важења ЛАП-а.

На основу налаза добијених *ex-post* анализом, односно оценом релевантности, ефикасности, ефективности и одрживости спроведеног ЛАП-а, вршиће се даље планирање социјалног укључивања Рома и Ромкиња у Граду Бору у наредном трогодишњем периоду.

Годишњи извештај о реализацији ЛАП-а за социјално укључивање Рома и Ромкиња града Бора, припрема Одељење за друштвене делатности и исти подноси Комисији за праћење реализације ЛАП-а града Борана усвајање. Након

тога се годишњи извештај доставља Градском већу Града Бора које даје сагласност на годишњи извештај најкасније до 31. марта текуће године за претходну. Наиме, Одељење за друштвене делатности ће пратити имплементацију мера, активности и пројеката и координирати све активности везане за имплементацију сваког посебног циља. Одељење за друштвене делатности најкасније до 31. јануара текуће године доставља образац годишњег извештаја свим партнерима да га попуне у погледу остварених индикатора за мере, активности и пројекте у чијој реализацији су непосредно учествовали. Рок за прикупљање података за потребе годишњег извештаја не може бити дужи од месец дана. Одељење за друштвене делатности Градске управе ће, након добијања података, приступити обједињавању годишњег извештаја за свих 5 области социјалног укључивања Рома.

Трогодишњи извештај о реализацији ЛАП-а за социјално укључивање Рома и Ромкиња града Бора за период 2021- 2023. године, припрема Одељење за друштвене делатности и исти подноси Комисија за праћење реализације ЛАП-а града Борана усвајање. Након тога се трогодишњи извештај доставља Градском већу које разматра исти и доставља га Скупштини Града најкасније у року од 120 дана по истеку треће календарске године од дана усвајања ЛАП-а. Подела одговорности и начин припреме трогодишњег извештаја су исти као и код годишњих извештаја, само се за ову прилику користи посебан образац трогодишњег извештаја.

7. ЛИСТА СКРАЋЕНИЦА

ЗУО	Завод за унапређење квалитета образовања и васпитања
МПРС	Министарство просвете Републике Србије
МДУЛС	Министарство за државну управу и локалну самоуправу
МПрРС	Министарство правде Републике Србије
МЗРС	Министарство здравља Републике Србије
МЕРР	Министарство економике и регионалног развоја
МЖСПП	Министарство животне средине и просторног планирања
НСЗ	Национална служба за запошљавање
НПС	Национални просветни савет
НСРНМ	Национални савет ромске националне мањине
МСП	Мала и средња предузећа
ПШ	Предшколско образовање
ПВО	Предшколско васпитање и образовање
ОШ	Основношколско образовање
СШ	Средњешколско образовање
ВШ	Више и високошколско образовање
ООд	Образовање одраслих

ШОСО	Школа за основно и средње образовање
МПНТР	Министарство просвете, науке и технолошког развоја
ЦОП	Центар за образовне политике
ОЦД	Организације цивилног друштва
РОЦД	Ромске организације цивилног друштва
УНХЦР	Високи комесаријат Уједињених нација за избеглице
УНДП	Програм Уједињених нација за развој
ОСЦЕ	Организација за европску безбедност и сарадњу
УНИЦЕФ	Дечији фонд Уједињених нација
УНХАБИТАТ	Програм Уједињених нација за становање
НВО	Невладине организације
РНВО	Ромске невладине организације
МНРО	Ментално недовољно развијене особе
ЕУ	Европска Унија
ПУ	Предшколска установа
РЕФ	Ромски едукативни фонд
ФООО	Функционално основно образовање одраслих
АПЗ	Активна политика запошљавања
ППП	Припремни предшколски програм
ЦСР	Центар за социјални рад
МСП	Мала и средња предузећа
ГИС	Одељење за геоинформационе системе и информатику
ГУ	Градска управа
ЛС	Локална самоуправа
ЈЛС	Јединица локалне самоуправе
РГЗ	Републички геодетски завод
ЛС Бор	Локална самоуправа Бор
АП	Акциони план
ЛАП	Локални акциони план
ОЦД	Организација цивилног друштва
МАО	Мотивациона активациона обука (за лица са ниским нивоом образовања)

ЕК	Европска Комисија
ФООд	Функционално образовање одраслих
КЛЕР	Канцеларија за Локални економски развој
ОДД	Одељење за друштвене делетности
РС	Република Србија
МРЗБСП	Министарство за рад, запошљавање, борачка и социјална питања
ПКС	Привредна комора Србије
КЉМП	Канцеларија за људска и мањинска права
РОЦД	Ромске организације цивилног друштва
КВиС	Каријерно вођење и саветовање
МТ	Мобилни тим
МДУЛС	Министарство за државну управу и локалну самоуправу